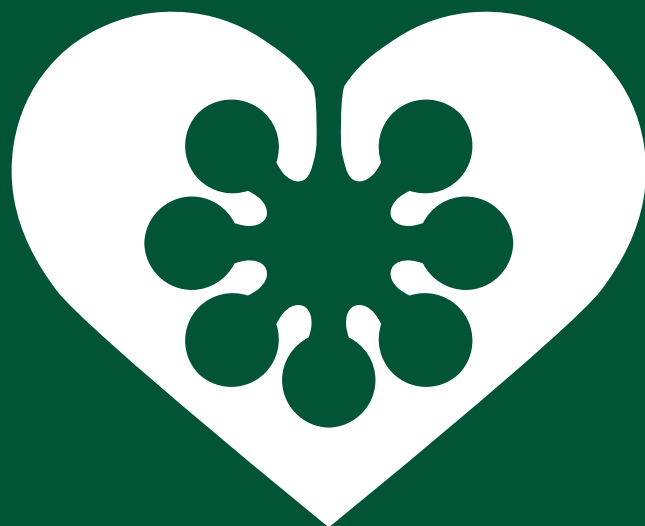

Hofors

Översiktsplan 2021-2040

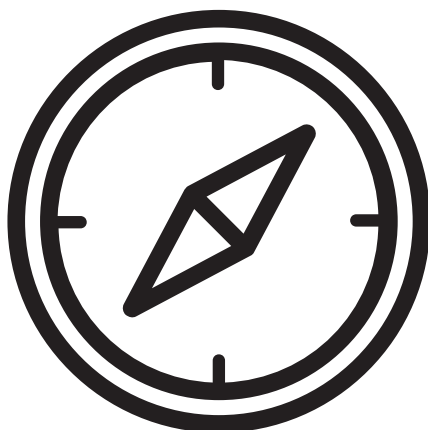
Innehåll

Bakgrund	4	Klimatanpassning	40
Vad är en översiktsplan?	5	Magnetfält och kraftledningar	43
Hur fungerar kartorna i översiktsplanen?	6	Radon.....	44
Boverkets översiktsplanemodell	6	Jordbruksmark	45
Utvecklingsinriktning	6	Skogsbruksmark	46
Mark- och vattenanvändning	6	Näringsliv	47
Mål.....	8	Natur och friluftsliv	49
Bebyggelseutveckling.....	10	Kulturmiljö	60
Mångfunktionell bebyggelse	12	Teknisk försörjning	65
Sammanhängande bostadsbebyggelse	13	Dagvatten	67
Grönområden och parker	14	Avfallshantering	68
Verksamheter och industri	15	Energi.....	70
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden)	16	Materialförsörjning berg och grus	72
Riksintressen	18	Skola och förskola	73
Miljökvalitetsnormer vatten.....	22	Omsorg	74
Miljökvalitetsnormer utomhusluft	24	Kultur och fritid	75
Miljökvalitetsnormer buller.....	25	Civilt försvar	76
Kommunikationer	27	Totalförsvaret.....	76
Social hållbarhet	32	Elektronisk kommunikation.....	76
Bostäder	37	Civil luftfart och höga objekt	77
Buller	37	Nationella och regionala lagar, mål och riktlinjer.....	78
Transportleder för farligt gods	38	Utmaningar	80
Förorenade områden	39	Översiktsplaner som upphör att gälla	80

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2019 att ta fram en projektplan för framtagande av ny översiktsplan. Arbetet startade efter att projektplanen färdigställts och godkänts av kommunfullmäktige.

Vid arbetet med projektplanen gjordes också en aktualitetsprövning av gällande översiktsplan från 2010, något som är obligatoriskt enligt plan- och bygglagen. I aktualitetsprövningen kontrolleras den gällande översiktsplanens aktualitet. Prövningen visade att kommunen behövde en ny översiktsplan utifrån de nya förutsättningar som uppkommit sedan 2010. Aktualitetsprövningen godkändes samtidigt som projektplanen för den nya översiktsplanen.

Vad är en översiktsplan?

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som utgör kommunens avsiktsförklaring för hur den fysiska miljön ska användas, utvecklas och bevaras, på kort och lång sikt.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en hållbar framtid samt fungerar som ett viktigt verktyg i dialogen med staten om hur nationella värden och allmänna intressen i kommunen ska tillgodoses.

Enligt plan- och bygglagens 3 kap 1 § ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Översikts-

planen är kommunövergripande och antas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen ska spegla den politiska majoritetens uppfattning men för att vara hållbar är det viktigt att översiktsplanen redan från början har en bred politisk förankring över partigränserna. En översiktsplan ska bygga på bred dialog och samarbete mellan politiker, tjänstemän och medborgare, likväl

som genomgående dialog mellan kommunen och länsstyrelsen (staten), regionen, andra myndigheter, kringliggande kommuner och aktörer som kommer att beröras av kommunens översiktsplan. Politikerns roll är främst att utifrån mötet med medborgarna fånga de strategiska frågorna och formulera målen för kommunens utveckling.

Översiktsplanen har flera viktiga funktioner:

- Vara vägledande för juridiskt bindande detaljplanering, handläggning av planbesked samt bygglovsprövning utanför detaljplanlagt område
- Vägledande för utfärdande av tillstånd, till exempel utifrån miljöbalken
- Samordna kommunens planering och utbyggnad av infrastruktur, service och bostäder
- Vara vägledande för kommunens exploateringsarbete, vilken mark som ska köpas in eller säljas med mera.
- Plattform för kommunens medverkan i den regionala utvecklingsplaneringen
- Viktigaste instrumentet för dialogen mellan kommun och stat kring riksintressen
- Vägledande för rättsväsendet, exempelvis vid överklagandet av bygglov
- Viktigt instrument i dialogen med andra aktörer i samhällsbyggandet
- Viktigt underlag för näringslivet och företag

Hur fungerar kartorna i översiktsplanen?

Kartorna till översiktsplanen redovisas digitalt men det finns även möjlighet att skriva ut kartorna

vid behov. Kartorna är grupperade i kategorierna mark- och vattenanvändning, utvecklingsinriktning,

riksintressen, LIS och andra värden samt övrig geodata.

Boverkets översiktsplanemodell

Översiktsplanen bygger på Boverkets översiktsplanemodell och har anpassats för att passa kommunens behov. De användningar som anges i översiktsplanen överensstämmer med översiktsplanemodellen. I

modellen beskrivs ingående vad varje användning innebär (läs mer på boverkets hemsida).

I Torsåker kan förtätning med mindre flerbostadshus på redan ianspråktagen oanvänd mark i

centrum tillkomma. Mer bostadsbebyggelse kan också tillkomma genom komplettering av befintlig bostadsbebyggelse norr om spelmansvägen.

Utvecklingsinriktning

Kommunens utvecklingsinriktning handlar om att lyfta prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling. Utvecklingsinriktningen innebär

en komplettering och förtätning av redan befintlig bebyggelse i Hofors och Torsåker, men även en utveckling av den omgivande landsbygden genom komplettering av byar och gårdsmiljöer. Kommunikations-

stråken i kommunen bibehålls och stärks samtidigt natur- och friluftsliv i form av områden med värdefull natur bevaras.

Mark- och vattenanvändning

I mark- och vattenanvändningskartan ska grunddragen av den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen

redovisas. Mark- och vattenanvändning anges för hela kommunen. Användningen avses fortsätta som den gör i stora drag. Där markan-

vändningen avses förändras pekas nya användningsområden ut.

Mål

Hofors kommun ska växa och utvecklas för en hållbar utveckling. Den politiska styrgruppen har därför identifierat målsättningar inom områdena bebyggelse, kommunikationer, näringsliv och utbildning, samhällsservice och social hållbarhet.

BEBYGGELSE

- Hofors kommun år 2040 är ett vackert, grönt och rent samhälle som präglas av jämlikhet, där människor lever och rör sig på ett klimatvänligt sätt.
- Bebyggelsen i kommunen år 2040 mestadels småskalig där byggnader sällan är högre än tre våningar. Kommunens bebyggelse har vuxit på ytan vilket innebär att högre bebyggelse sällan förekommer.
- I Hofors kommun år 2040 finns flera olika typer av boendemöjligheter.
- År 2040 finns nya bostäder nära vatten i kommunen. Exempel på detta är vid sjön Edsken.
- Utveckling av bebyggelse intill sjöar har skett men strandnära lägen i kommunen har också lämnats obebyggda.
- Hofors tätort har ett levande centrum. Här finns därför exempelvis handel, service, bostäder, nöjen och kultur.
- Hofors och Torsåker är noder för samhällsservice i kommunen.
- I Hofors kommun är naturen en viktig del av attraktiviteten.
- Bebyggelsen i Hofors kommun har inte blivit för utspridd vilket medfört att det finns förutsättningar för en effektiv kollektivtrafik.
- Hofors kommun har år 2040 både förtätat befintlig bebyggelse och tagit i anspråk ny mark för bebyggelse.
- I Hofors kommun finns fler ungdomsbostäder.
- I Hofors kommun år 2040 finns tillgång till högkvalitativt och rent vatten.
- Hofors kommun har år 2040 säkerställt att bebyggelse inte utsätts för klimatrelaterade olycksrisker.

KOMMUNIKATIONER

- Hofors kommun har år 2040 minskat biltrafiken och värnat gång- och cykeltrafikanter.
- År 2040 är det rationellt och enkelt att ta sig fram med samtliga transportsätt inom och över läns- och kommungränserna.
- I Hofors kommun finns år 2040 modern internetuppkoppling tillgänglig för alla, både boende och näringsliv.
- Kommunen har dragit nytta av de strategiskt starka kommunikationsstråken i kommunen.

NÄRINGS LIV OCH UTBILDNING

- I Hofors kommun år 2040 finns ett starkt näringsliv då kommunen har möjliggjort för företag att växa och etablera sig. I Hofors kommun finns därför en attraktiv arbetsmarknad.
- I Hofors kommun år 2040 är vi öppna för nytänkande och förändring.
- Kommunen har verkat för att få in andra typer av företag i kommunen, t.ex. fler små och medelstora företag.
- Gröna näringar är en viktig del av kommunens näringsliv.
- I Hofors kommun år 2040 har vi ökat vår förmåga att marknadsföra oss för att synliggöra den vackra miljön i kommunen.
- I kommunen har utbildningsnivån höjts och attityden till lärande förbättrats. I Hofors kommun är ett livslångt lärande möjligt.
- I Hofors kommun sker forskning och utveckling kopplat till stålindustrin.
- Hofors kommun har tagit vara på det centrala läget mellan regionerna Gävleborg och Dalarna för att kunna vara en attraktiv bostadsort för arbets- och studiependling.

- I Hofors kommun år 2040 finns plats för turism. Exempel på områden där turismen utvecklats är vid Edsken och Gammelstilla.
- Kommunens idrottsanläggningar har år 2040 bidragit till ökad turism.

SAMHÄLLSSERVICE

- År 2040 är statlig, regional och kommunal service tillgänglig i kommunen för de som behöver den.
- I Hofors kommun finns år 2040 kommunala verksamheter så som skola, omsorg, kultur- och fritid som täcker behoven.
- I Hofors kommun finns år 2040 de tekniska förutsättningarna för att ny bebyggelse ska kunna uppföras och befintlig bebyggelse ska kunna fungera.

SOCIAL HÅLLBARHET

- Hofors kommun år 2040 fortsatt attraktiv för barnfamiljer.
- I Hofors kommun år 2040 tillgodoses alla åldersgruppers behov i kommunens verksamhet.
- Hofors kommun år 2040 ett jämlikt och jämställt samhälle som är tillgängligt och inkluderande för alla som bor och verkar i det.
- Hofors kommun år 2040 är en trygg plats för alla som bor och vistas här.
- I Hofors kommun har vi år 2040 en god välfärd som förebygger och minskar fattigdomen.
- I Hofors kommun finns prisvärda bostadsalternativ för livets alla skeden.
- De äldre i kommunen har möjlighet att bo nära den service som de behöver.
- I Hofors kommun har vi månat om det vi redan har. Den infrastruktur som finns har vuxit och stärkts.

Bebyggelseutveckling

Hofors kommuns bebyggelseutveckling fram till 2040 innebär en komplettering och förtätning av redan befintlig bebyggelse i Hofors och Torsåker, men även en utveckling av den omgivande landsbygden genom komplettering av byar och gårdsmiljöer.

TÄTORTERNA

Centralorten Hofors ska fortsätta att utvecklas i riktning mot en hållbar tätort med ett levande centrum. Här sker utvecklingen genom förtätning, modernisering av befintliga bostäder och kompletteringar i anslutning till befintliga områden. Framförallt längs med Edskevägen-Hantverkargatan och kring Skolgatan-Tallmogatan i centrum kan förtätning ske, för att bidra till mer rörelse i centrum. Bostäder här bidrar till underlag för central service och dessutom kan befintlig teknisk försörjning utnyttjas. Ett centralt boende underlättar också för de som vill kunna bo i Hofors utan att vara beroende av bil, eftersom det framförallt är här service och kommunikationer finns. En utveckling i närhet till järnvägsstationen i Robertsholm skapar förutsättningar för fler att inte behöva ta bilen till arbetet på annan ort, men också underlag för bättre offentlig och kommersiell service på orten.

I Torsåker kan förtätning med mindre flerbostadshus på redan ianspråktagen oanvänd mark i centrum tillkomma. Mer bostadsbebyggelse kan också tillkomma

genom komplettering av befintlig bostadsbebyggelse norr om spelmansvägen.

LANDSBYGDEN

Bebyggelse på landsbygden, resterande delar av kommunen utanför tätorterna, ska för det mesta tillkomma som komplettering till befintliga bebyggelsemiljöer. Dessa befintliga bebyggelsemiljöer har en större närhet till service och nödvändig infrastruktur. Här finns ofta vägar för transporter till och från kollektivtrafik och samhällsservice. Förekomst av befintliga vägar underlättar och minskar miljöpåverkan genom att ny mark inte behöver tas i anspråk. Dessa lägen är ofta närmare belägna service och arbeten varför bilåkande ges möjlighet att reduceras och alternativa transportsätt främjas. För att kommunen ska ges starkare förutsättningar att växa kan nya bostadsområden på tidigare obebyggd mark tillkomma i sjönära lägen på landsbygden så som vid Edsken, Tolven och Stor-Gösken. Sjöarna uppfattas av många som attraktiva att bosätta sig vid och dessa områden har relativ närhet till befintlig infrastruktur, kollektiv-

trafik samt låga naturvärden. Dessa områden är också utpekade för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, "LIS-områden" vilka beskrivs närmare i det avsnittet.

Riktlinjer för bebyggelseutveckling

- Redan befintlig bebyggelsestruktur kompletteras och förtätas i Hofors och Torsåker.
- Hofors ska fortsätta att utvecklas i riktning mot en hållbar centralort med ett levande centrum.
- Bebyggelse på landsbygden utanför tätorterna ska för det mesta tillkomma som komplettering till befintliga bebyggelsemiljöer.
- Ny bebyggelse i kommunen ska i huvudsak vara låg för att värna kommunens småskaliga bebyggelse. Låg bebyggelse innebär att den inte ska vara högre än tre våningar.
- Befintligt bostadsbestånd i kommunen ska rustas upp och moderniseras.
- Nya bostäder ska möjliggöras i sjönära lägen.

Mångfunktionell bebyggelse

Hofors centrum (MB.1)

Hofors centrum avses i framtiden bestå av en blandning av bostäder, kontor, handel, nöjen och kultur. Platser som idag är exempelvis parkeringsplatser, kring Skolgatan och Tallmogatan bedöms som lämpliga att förtäta med bostäder.

Hantverkargatan (MB.2)

Områden längs med Hantverkargatan är också lämpliga att förtäta. Här finns gång- och cykelvägar samt tillgång till kollektivtrafik men också kommersiell och offentlig service tillgänglig på nära håll. Med fler boende i centrum kan tryggheten ges förutsättningar att öka.

Hamnardammen (MB.3)

Vid Hamnardammen mellan

Hofors och Robertsholm finns utrymme att komplettera med mer sammanhållen bostadsbebyggelse. Härifrån är det mindre än en kilometer till tågstationen i Robertsholm och två kilometer in till Hofors centrum. Området ligger naturskönt omgivet av skog och med närhet till sjön och en populär motionsslinga. Då Gästrikeleden löper genom området kan denna komma att flyttas en bit vid exploatering. Att bygga här medför sammantaget närhet till kommunikationer, rekreation, befintliga tekniska system. Jordbruksmark behöver inte tas i anspråk och heller inte några utpekade naturvärden. Marken är inte belägen inom strandskyddat område.

Torsåker, Norr om spelmansvägen (MB.4)

För att utveckla Torsåker som bostadsort bör mer bebyggelse tillkomma, förslagsvis på den skogsmark som finns beläget norr om Spelmansvägen. Detta eftersom orten omges av jordbruksmark som inte ska ianspråkta. Det kan innebära att villor, idrottsplats, park och förskola för att nämna några typer av bebyggelse möjliggörs inom S.B.4. Idag ligger i närheten ett välanvänt elljusspår. Hänsyn bör tas till det vid byggnation. Att bygga här medför sammantaget närhet till service, kommunikationer, rekreation, befintliga tekniska system. Jordbruksmark behöver inte tas i anspråk och heller inte några utpekade naturvärden.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Tolven (SB.1)

Ett nytt område för småhusbebyggelse norr om Robertsholm invid sjön Tolven föreslås för att skapa attraktiva och sjönära boenden i kommunen med närhet till tågstationen i Robertsholm. Området är idag skogbevuxet med stora nivåskillnader. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Ny bebyggelse kommer inte att hamna inom områden med stor risk för översvämning vid användandet av principen om fri passage utefter strandlinjen. Då området är beläget i anslutning till Robertsholm finns goda möjligheter att ansluta området till befintlig infrastruktur och nyttja kommunens starka kommunikationsstråk. Hofors järnvägsstation finns i Robertsholm, med förbindelser till bland annat Falun och Borlänge i väster och Sandviken och Gävle i öster. Att bygga här medför sammantaget närhet till kommunikationer, rekreation, befintliga tekniska system. Jordbruksmark behöver inte tas i anspråk och heller inte några utpekade naturvärden. Området förutsätter till viss del att ett LIS-område möjliggörs. Se avsnittet Landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Edsken Strand (SB.2)

Edsken strand är ett idag oexploaterat område som ligger mellan E16 och sjön Edsken, cirka fem kilometer från Hofors centrum och väster om Edskens Camping. Här finns idag framförallt skogsmark och kalhyggen utan höga naturvärden. En utveckling av Edsken strand skulle kunna möjliggöra ett femtiotal nya bostadshus, framförallt i form av

småhus. En del av området ligger inom strandskyddat område. Det bedöms finns möjlighet att ansluta området till befintligt kommunalt vatten och avlopp. Området kan bli aktuellt för en "off grid-lösning", där el, vatten, avlopp och värme ordnas lokalt. Därtill ska byggnader utföras med hållbara material.

Området kring Edsken strand består mestadels av avverkad bruksskog. I närområdet finns kulturhistoriska värden. Här går Prämleden i gränslandet mellan Gästrikland och Dalarna – en gammal malmtransportsled som idag är en natur- och kulturlid. Kommunikationerna hit med bil är goda. Läget nära E16 är mycket ändamålsenligt för arbetspendlare till Falun eller Gävle. Kollektivtrafik i form av buss går från hållplats vid E16. En utveckling av Edsken strand möjliggör nya boenden i närhet till sjö och natur. En utbyggnad med bostadsbebyggelse med småhus vid Edsken strand väntas leda till ett ökat behov av handel och service i närområdet och en utveckling av campingen och andra befintliga verksamheter.

Att bygga här medför sammantaget närhet till kommunikationer,

rekreation, befintliga tekniska system. Jordbruksmark behöver inte tas i anspråk och heller inte några utpekade naturvärden. Området förutsätter till viss del att ett LIS-område möjliggörs. Se avsnittet Landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Fagersta By (SB.3)

Söder om Fagersta by längs Mossvägen finns förutsättningar att bygga sjö- och naturnära boenden i form av småhus. Här är marken flack och består till stor del av ett kalhygge omgivet av sjön Stor-Gösken och skog. Då området är beläget i närheten av Fagersta by finns goda möjligheter att ansluta området till befintlig infrastruktur och nyttja befintliga kommunikationer. Utmed länsväg 514 (Torsåkersvägen) cirka 400 meter därifrån finns kollektivtrafikförbindelse till Hofors och Torsåker. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Ny bebyggelse kommer inte heller att hamna inom områden med stor risk för översvämning vid användandet av principen om fri passage utefter strandlinjen.

Att bygga här medför sammantaget närhet till kommunikationer, rekreation, befintliga tekniska system. Jordbruksmark behöver inte tas i anspråk och heller inte några utpekade naturvärden. Området förutsätter till viss del att ett LIS-område möjliggörs. Se avsnittet Landsbygdsutveckling i strandnära läge.

Grönområden och parker

Hagaparken, Hofors (GP.1)

Hagaparken sträcker sig från E16 i söder och norrut utmed gränsen mot Ovakos industriområde. Hagaparken är en viktig del av grönstrukturen i Hofors tätort och används som gångstråk i nord-sydlig riktning. Parken är även ett besöksmål för boende i Hofors men också för resenärer som stannar till vid rastplatsstoppet längs med E16. En lekpark finns i området och även ett växthus med café. Grönområdet har också funktionen att vara ett grönt skyddsområde mellan Ovakos industriområde och bebyggelsen på andra sidan Storgatan. Utifrån den lokala grönstrukturen har Hagaparken ett högt värde och bör därför utgöra ett grönområde. Enstaka mindre byggnader som café och annat kan

i framtiden komplettera grönområdets funktion. Samtidigt som detta ska området kunna innehålla verksamheter kopplade till grön teknik och näringsverksamhet.

Edskevägen/Västra villagatan, Hofors (GP.2)

Området ligger i korsningen mellan Edskevägen och Västra Villagatan och är planlagt för park eller plantering. Parken är ett viktigt grönt inslag av de mer centrala delarna av samhället.

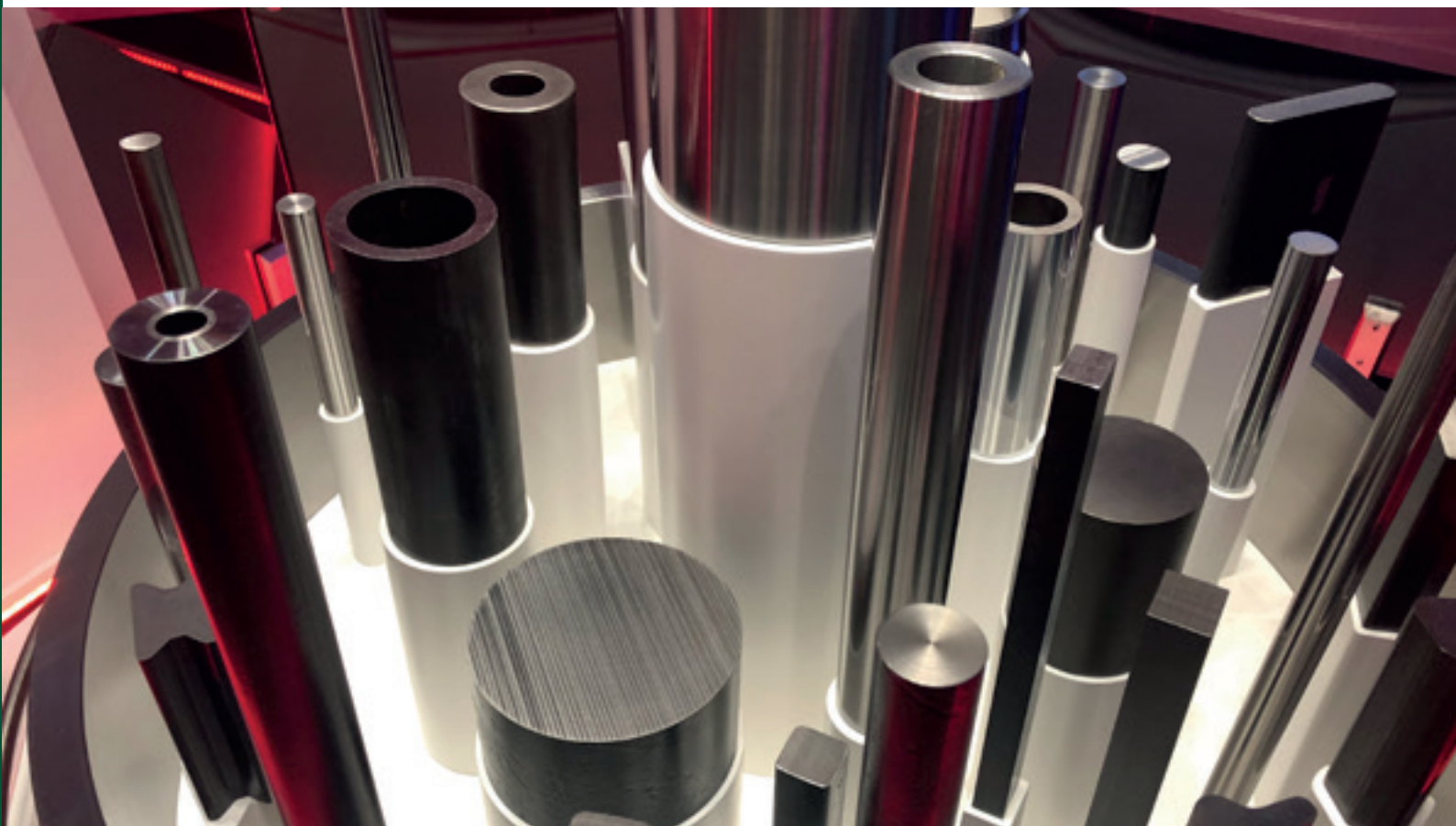
Västerhöjden, Hofors (G.P.3)

Västerhöjdens naturområde ligger öster om Västerleden. Området har funktion som rekreativt område för omgivande bebyggelse. Området tar även upp regnvatten från omkringliggande bebyggelse och gator. Naturområdet ska behållas

även i framtiden.

Vattentornsområdet, Hofors (GP.4)

Vattentornsområdet består både av tät skog mot Hammardammen och mindre tät skog söderut mot villaområdena. Skogen i söder förser stadsdelarna vid Bönhusberget och bebyggelsen vid Hofors kyrka med ett grönområde som används för rekreation. Den tätare skogen norrut mot Hammardammen används också för rekreation och skapar en naturkänsla ner mot vattnet i Hammardammen. Området bör i framtiden vara kvar som det ser ut idag med skogsområden av olika karaktär. Det är framförallt rekreativt värde och naturmiljövärde vid Hammardammen som ligger till grund för detta.

Verksamheter och industri

Ovako (VI.1)

Befintligt industriområde som upp-
tar en stor del av Hofors tätort och
är en stor arbetsgivare i regionen.

Böle (VI.2)

Befintligt och detaljplanelagt indu-
striområde i södra Hofors tätort.
Delar av området är bebyggt enligt
gällande detaljplan och gällande
detaljplan har även mer byggrätter
österut mot Fagersta by. Området
är beläget med närhet till E16 samt
väg österut mot Torsåker och väg
68. Kollektivtrafik passerar området
och det finns tillgång till gång- och
cykelväg mot Hofors centrum.

E16 Väst (VI.3)

Industriområdet är strategiskt
placerat vid E16 vilket underlättar
för transporter. Området är idag
inte detaljplanerat men syftet är ett

industriområde som ska tillåta oli-
ka typer av industrier och verksam-
heter. Idag finns ett motionsspår
som går genom området vilket är
tänkt att flyttas norrut vid byggnat-
ion. Området behöver bebyggas
då mark med närhet till goda
kommunikationer är avgörande för
områdets attraktivitet för företag.
Här har verksamheter möjlighet
till ett hållbart logistikflöde. Andra
områden i anslutning till Hofors
tätort är sett till kommunikationer,
teknisk försörjning, störningar, na-
turvärden, markförutsättningarna
och kulturmiljövärden inte lika
lämpade för denna typ av markan-
vändning. Alternativa områden
skulle förutsätta att exploatering
sker längre ut från tätorten vilket
föranleder att det blir mer komplext
att ordna vatten- och avlopp och ef-
fektiva gång- och cykelförbindelser.

Kulleberget (VI.4)

En detaljplanelagd yta finns för
industri norr om Ovako industri-
område som idag inte är bebyggt.
Syftet med ytan är att anlägga en
ny industrideponi som ska ersätta
den gamla deponin vid Kullebergs-
tuppen. Avsikten är inte att anlägga
nya industrier i området.

Kullberget södra delen (VI.5)

På Kullbergets södra sluttning ska
det i framtiden möjliggöras för
en blandning av fritidsaktiviteter.
Området ska vara avsett för
besöksanläggningar vilket
ryms inom markanvändningen
verksamheter och industri. Det är
viktigt i sammanhanget att beakta
den omgivande naturen som också
lyfts i kapitlet natur- och friluftsliv.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (*LIS-områden*)

Edsken (LIS.1).

Småhus/bostadsbebyggelse och gemensamma småbåtsanläggningar

BESKRIVNING Ett nytt område för småhus/bostadsbebyggelse föreslås väster om Edskens Camping. Ett LIS-område möjliggör anordnandet av en eller flera mindre gemensamma anläggningar för båtar förutom den nya bostadsbebyggelsen. Området är bevuxet med blandskog och marken är starkt kuperad.

MOTIV FÖR UTPEKANDE

Området ligger i anslutning till den befintliga bebyggelsen vid Edskens nordöstra strand och Edskens camping. Det finns goda möjligheter att ansluta LIS-området till befintlig infrastruktur. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. En utbyggnad med bostadsbebyggelse kan leda till ett ökat behov av handel och service i närområdet och även en utveckling av campingen.

MILJÖBEDÖMNING Området är bevuxet med ungskog bestående av blandskog och marken är starkt kuperad. I söder finns något äldre skogsparti närmast sjön. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Enligt artportalen

finns inte några skyddsvärda arter registrerade. Väster om LIS-området går Pråmleden. Inga fornlämningar finns inom området enligt fornlämningsregistret Fornsök.

Stor-Gösken (LIS.2).

Småhus/bostadsbebyggelse och gemensamma småbåtsanläggningar

BESKRIVNING Ett nytt område för småhus/bostadsbebyggelse föreslås sydöst om Fagersta by. Ett LIS-område möjliggör anordnandet av ny bostadsbebyggelse på en del av sjön Stor-Göskens västra strand. Området består till övervägande del av tidigare skogsmark med vissa sparade skogsområden där det är stora nivåskillnader på marken.

MOTIV FÖR UTPEKANDE

Området ligger i anslutning till Fagersta by och det finns goda möjligheter att ansluta området till befintlig infrastruktur och kommunikationer. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Ny bebyggelse kommer inte heller att hamna inom områden med stor risk för översvämning vid användandet av principen om fri passage utefter strandlinjen.

MILJÖBEDÖMNING Området är till stora delar avverkat. Det finns

ett skogsparti kvar inom området. Det finns inga skyddsvärda arter rapporterade inom själva LIS-området men vägen som gränsar till området är markerad som artrik väggkant. Enligt artportalen finns en del arter rapporterade. De skyddsvärda arter som registrerats är skogsklocka (NT), brunklöver (NT) och skogsalm (CR). Samtliga av dessa är inrapporterade i vägkanten. En fornlämning, en torptomt, finns inom området enligt fornlämningsregistret Fornsök. Torptomten är ca 40x20 meter och består av spisröse och uthusgrund.

Malmjärn (LIS.3).

Småhusbebyggelse och gemensamma småbåtsanläggningar

BESKRIVNING Ett nytt område för småhusbebyggelse föreslås väster om den befintliga bebyggelsen vid sjön malmjärn. Ett LIS-område möjliggör anordnandet av ny bostadsbebyggelse på en del av Sjön malmjärns nordvästra strand. Området består till övervägande del av skogsmark, men där marken närmast sjön mer består av sumpskog.

MOTIV FÖR UTPEKANDE Området ligger i anslutning till befintlig bebyggelse vid sjön malmjärn och det finns goda möjligheter att ansluta området till befintliga

vägar. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Ny bebyggelse kommer inte att hamna inom områden med risk för skred vid användandet av principen om fri passage utefter strandlinjen. Områdets strandnära mark innehåller inga finkorniga jordarter vilket även det minskar risken för skred.

MILJÖBEDÖMNING Området består till största delen av gallrad blandskog. Marken närmast sjön är blötare. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Enligt artportalen finns inte några skyddsvärda arter registrerade. En kraftledning går genom området. Inga fornlämningar finns inom området enligt fornlämningsregistret Fornsök.

- Tolven (LIS.4). *Småhusbebyggelse och gemensamma småbåtsanläggningar*

BESKRIVNING Ett LIS-område möjliggör anordnandet av ny småhusbebyggelse på en del av sjön Tolvens östra strand. Området är idag nyligen avverkat på större delar och har stora nivåskillnader. Vid framtida planläggning kommer tillgängligheten särskilt behöva beaktas till de nya bostäderna på grund av de stora nivåskillnaderna.

MOTIV FÖR UTPEKANDE

Området är beläget i anslutning till Robertsholm och det finns goda möjligheter att ansluta området till befintlig infrastruktur och nyttja kommunikationer. Det finns inga utpekade höga naturvärden inom området. Ny bebyggelse kommer inte heller att hamna inom området med stor risk för översvämning vid användandet av principen om fri passage utefter strandlinjen.

MILJÖBEDÖMNING En stor del av området har nyligen avverkats. En dal av området består av ungskog. Mot sjön är en träddridå sparad. Området har stora nivåskillnader.

Området finns med i Länsstyrelsens naturvårdsprogram, nr 6, fritidsområde norr om Hofors. Men detta område omfattar främst Kulleberget och Solbergaåsen. Enligt artportalen finns inte några skyddsvärda arter registrerade. Inga fornlämningar finns inom själva LIS-området enligt fornlämningsregistret Fornsök men gränsar till tre fornlämningar, två kolningsanläggningar och en husgrund.

Kommunens ställningstaganden

- Fastighetsägare inom de utpekade LIS-områdena ges en möjlighet att pröva vidare utveckling av bostäder eller verksamheter på fastigheten, men de har ingen genomförandeskyldighet.
- Samtliga LIS-områden (med undantag för mindre kompletteringar av befintlig bebyggelse) bör detaljplaneläggas, varvid befintliga natur- och kulturmiljövärden särskilt ska studeras.
- En fri passage om minst 20 meter ska finnas för att allmänheten ska kunna passera mellan strandlinjen och de planerade byggnaderna eller anläggningarna. Kravet på fri passage gäller dock inte om byggnaderna eller anläggningarna för sin funktion måste ligga vid vattnet.
- Behov av sjökontakt för tillkommande bebyggelse ska lösas genom gemensamma anläggningar vid vattnet, exempelvis bryggor och liknande. Detta för att minska exploateringsgrad och privatisering av själva strandområdet.

ARBETSMETODIK LIS

Hofors Kommun har i denna översiktsplan pekat ut nya områden för bostäder och olika former av verksamheter (se avsnittet bebyggelseutveckling). Dessa områden är i flera fall belägna delvis inom strandskyddat område, varför det även varit intressant att undersöka förutsättningarna för att peka ut dessa som LIS-områden. Urvalet av områden baseras också på inkomna synpunkter i medborgardialogen som skett via e-tjänst. De sjöar som utretts är Tolven, Otnaren, Stor-Gösken, Malmjärn och Edsken. Fler LIS-områden kan möjligen vara tänkbara i framtiden men har alltså inte utretts i detta arbete. Samtliga tätorter utom Hofors tätort bedöms kunna utgöra landsbygd i det avseende som avses med bestämmelserna i miljöbalken gällande landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Följande kriterier har legat till grund vid utredning av LIS-områden vid Tolven, Otnaren, Stor-Gösken, Malmjärn och Edsken:

- Området ska stimulera till ett ökat befolkningsunderlag på kommunens landsbygd.
- Områden med höga naturvärden eller av stort värde för friluftslivet ska inte pekas ut.
- Områden med stor risk för översvämning, ras, skred och dylikt ska inte pekas ut.
- Området ska vara lokaliserat i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- En acceptabel vatten- och avloppslösning ska vara möjlig att anordna.
- Befintlig vägstruktur måste finnas i närområdet.

Enligt miljöbalken kan ett LIS-område även utgöras av ett enstaka en- eller tvåbostadshus. Detta om huset/husen avses att uppföras i anslutning till befintligt bostadshus och under förutsättning att byggnaden bidrar till utvecklingen på landsbygden. Det finns sannolikt platser vid sjöar och vattendrag i kommunen som kan uppfylla närheten till befintligt bostadshus. Kommunen har dock valt att i dagsläget inte utreda detta. Följande områden har identifierats som LIS-områden av kommunen med fokus på värdefull natur samt värden för friluftsliv.

Riksintressen

RIKSINTRESSE KULTURMILJÖVÅRD

Riksintresse för kulturmiljövård är olika sammanhängande kulturmiljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. De värden som ligger till grund för utpekande av ett riksintresse rör både enskilda objekt men också delområden som till miljöns kulturhistoriska och rumsliga samband. Inom Hofors kommun finns totalt två riksintressen som båda berör kulturmiljövård.

Riksintresse för Torsåkers centralbygd X 961 – Odlingslandskap med stark prägel på äldre järnhantering

Gästriklands enda bergslag med odlingslandskap, präglad av äldre bergshantering med medeltida upprinnelse. Huvudfaktorer som kännetecknar området är *Lågtek-nisk järnframställningsmiljö, Gruv-miljö* och *Stenbrott*. Lämningar från flera århundradens järnhantering, som exempelvis gruvhåll, hyttor, smedjor, kalkbrott och landskapets största förhistoriska slagghvarp av lågtek-nisk typ.

Torsåkers bergslag hade sedan 1347 privilegier att bryta malm och att tillverka tackjärn i området. En stor del av anläggningarna lades ner tidigt under 1600-talet. Det som finns kvar idag förutom anläggningarna för att framställa järn är välbevarade gårdar med tillhörande ekonomibyggnader som ligger koncentrerade i de olika byarna. I alla byar finns värdefull bebyggelse från 1800-talet. Kring bebyggelsen finns oftast ett öppet odlingslandskap.

Kommunens ställningstagande
Vibyhyttan har en äldre bebyggelsestruktur som inte finns någon annanstans i Torsåkersbygden och utgjorde förut bergsmansbyns centrum. Den kvarvarande bebyggelsen borde vara ett riksintresse för kulturmiljövård. Hofors kommun anser därför att riksintresset för Torsåkers centralbygd X961 utvidgas till att även innefatta Vibyhyttan.

Storberget - Tjärnäs X 965 – Teknikhistoriskt intressant gruvmiljö med bebyggelse från flera århundraden

Inom riksintresset finns Storbergets gruvområde med schakt och andra lämningar från 1700-talet och framåt. Sedan finns Nyängs gruva med schakt och anrikningsverk från 1900-talet. Tjärnäs bergsmansverk av medeltida ursprung med lämningar efter dammar, hytta och smedja m.fl. Inom området ingår även Fagersta bymiljö.

Det är länets mest omfattande gruvområde. De mest kännetecknade gruvorna är Stillgruvan och Storgruvan men det finns även ett flertal mindre gruvhål. Vid Stillgruvan finns en lång stoll som är anlagd 1781 och leder in till gruvan. Utanför stollens öppning finns rester av malmhundar, spelhus, lastningsramp och banvall. Inom området har det även påträffats rester från husgrunder. Gruvdriften vid Storberget lades ner i början på 1950-talet.

Från Storbergets gruvor fick Tjärnäs bergsmansverk sin malm. Under 1700-talet var Tjärnäs en av de största bergsmansbyarna i sock-

nen med ett bergsmansverk som tekniskt följde utvecklingen. 1882 lades hyttan ned och hamrarna 1875 respektive 1890. Vattenkraften vid Tjärnäs hade sedan slutet av 1700-talet drivit stånggångar till de närbelägna gruvorna i Storberget. Vid Hoåns strand finns än idag flertalet spår efter bergsmansverkets anläggningar och i vattnet finns spår efter dammar. Den omkringliggande bebyggelsen är dock till största delen från tiden efter järnhanteringen. De lämningar och ruiner som finns vid Tjärnäs och Storberget är de bäst bevarade och representativa i Torsåkers bergslag. Dessa illustrerar väl den tidigare industriutvecklingen inom järnhantering och gruvdrift.

Kommunens ställningstagande
Hofors kommun delar
Länsstyrelsens avgränsning
av riksintresset för
Storberget - Tjärnäs X 965.

RIKSINTRESSE NATURVÅRD

I miljöbalkens 3:e kapitel anges de områden som är av särskild betydelse för naturvård. För de grundläggande hushållningsbestämmelserna finns inga geografiska angivelser utan det är sektorsmyndigheterna som har ansvar att, inom respektive verksamhetsområde, ange vilka områden som kan anses vara av riksintresse. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att ange områden av riksintresse för naturvården. Dessa ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv. Riksintresseområdena för naturvård i Hofors kommun är:

Söderåsen (klapperfält)

Söderåsen är ett klapperfält av stort geovetenskapligt värde och

därtill klassisk HK-lokal. Botaniskt mycket värdefullt område med rik och ovanlig flora. Hällarna är översilade med vatten, som troligen innehåller kalk om man ser till florans sammansättning. Här finns t.ex. klippbräcka, som normalt är en fjällväxt och liten fetknopp. Båda de arterna har här sina enda växtplatser i länet.

Klapperfälten är mycket känsliga för mekanisk påverkan av t.ex. skogsmaskiner. Hela området bör därför undantas från all verksamhet som kan skada de mäktiga formationerna.

Bredmossen – Ystmyran – Gammelstilla – Västanhede (våtmarkskomplex)

Bredmossen, Ystmyran och Gammelstilla med Gammelstilladamarna är var för sig betydelsefulla inslag i natur- och kulturlandskapet med en stor mångfald av vatten- och våtmarksbetingade biotoper. Tillsammans utgör de en märklig koncentration av värdefulla objekt med olika natur- och kulturvärden. Bredmossen har värdet av våtmarkskomplex, mad vid vattendrag, bevuxen sjö och koncentrisk mosse. Området har en rik fågelfauna. Stor förekomst av representativ naturbetesmark med lång kontinuitet och med öppen hagmark och betad skog. Art- och individrika växtsamhällen med arter som rödkämpar, låsbräken, kamäxing, fältgentiana, jungfrulin och blåsuga.

Karaktären av mångformigt våtmarks-vatten-lövsogksområde bevaras. Naturvärdena kan skadas av markavvattning, vattenreglering utöver nu gällande bestämmelser, avverkning av lövskog och torvtäkt. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Det är dessutom viktigt att vattenståndet i Gammelstilladamarna vidmakthålls genom att dammarna bevaras. Avverkning av sumpskogar, skogar

på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena. Fortsatt jordbruk med ängsbruk och skötsel av landskapselement bör fortgå. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning eller vägdragningar.

Fäbods

Området består av en artrik slätteräng i en sluttning ner mot Fäbodsjön. Slätterängen omges även av skogsmark och brukade åkrar. Ängen hyser en av länets mest art- och individrika växtsamhällen innehållande arter som jungfrulin, brudsporre, fältgentiana, mandelblom, svart- och rödkämpar, gullviva, ängshavre, darrgräs och knägräs. Området är skyddat som naturreservat.

Köpmanmossen

Köpmanmossen är orörd och uppvisar flera intressanta myrtyper, bl.a. länets sydligaste ensidigt sluttande mosse. Komplexet är en viktig häckningsplats för flera av våtmarkens fågelarter. På myren häckar grönbena, trana och tofsvipa. Öster om myren finns ett medelålders till äldre barrblandbestånd som utgör lekplats för tjäder. Området är skyddat som naturreservat.

Kommunens ställningstagande
Kommunen delar uppfattningen om betydelsen av utpekade riksintressen för naturvård.

NATURA 2000

I miljöbalkens 4:e kapitel anges riksintressena med geografiskt angivna områden. Områdena kännetecknas av nationellt viktiga natur- och kulturvärden. Områdenas geografiska avgränsning har till skillnad från riksintressena i kapitel 3 beslutats av riksdagen. Vid avvägning mellan olika oförenliga riksintressen har riksintressen i kapitel 4 företrädde framför riksintresse i kapitel 3, med undantag för riksintressen för totalförsvaret.

Natura 2000-områdena räknas till de särskilt skyddade områden som regleras i 4 kap 8 § MB. De är ett nätverk av EU:s mest skyddsvärda områden och syftet med riksintresset är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv.

Inom riksintresset krävs det särskilt tillstånd för åtgärder innanför, men även utanför avgränsningarna, om verksamheten riskerar att skada områdets bevarandevärden.

Inom Hofors kommun finns tre Natura 2000-områden. Bevarandeplaner finns för områdena. I en bevarandeplan beskrivs bevarandesyfte, bevarandemål och de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Natura 2000-områden i Hofors kommun är:

Kårsberget (N.2000.1)

Naturtypen som ska bevaras i området är taiga. Kårsberget är också skyddat som naturreservat. Åtgärder runt området som t.ex.

avverkning, gallring, röjning, gödsling, markberedning, dikning, plantering, användande av främmande trädslag och olika former av markarbeten kan skada området.

Köpmanmossen (N.2000.2)

Naturtyper som ska bevaras i området är högmossar, öppna mossar och kärr, taiga samt skogsbevuxen myr. Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, såsom t.ex. skogsbruk. Den nordligaste änden av den västra myren innesluts inte i naturreservatet eller Natura 2000-området. Därför finns ett visst hot mot områdets myrar. Till hoten hör t.ex. dikningsverksamhet och andra avvattande företag, gödsling och vägbyggnation. Plantering av icke inhemska trädslag i reservatets omgivning skulle också kunna utgöra ett hot. För att utveckla naturvärdena kommer området att utvecklas fritt. Fågeljakt är förbjudet i området. Vid skogsbruksåtgärder utanför reservatet bör hänsyn särskilt tas i anslutning till den icke skyddade delen av myren.

Gammelstilla-Bredmossen (N.2000.3)

Naturtyper som ska bevaras i området är myrsjöar, högmossar, öppna mossar och kärr, taiga, lövsumpskog samt skogsbevuxen myr. De arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet som ska bevaras är fiskgjuse, trana, grönbena och orre. Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, såsom t.ex. skogsbruk. Reservatets gränser sammanfaller med Natura 2000-områdets. Åtgär-

der som kan påverka och därmed utgöra ett hot för Natura 2000-området är främst förändringar i hydrologi samt gödsling.

Surtjärn (N.2000.4)

Området omfattar Surtjärnen samt barr- och blandskogarna däromkring. Tjärnen omges närmast av kärrmark. Området utgörs av gammal, grov tallskog. Områdets östra, kuperade del bär ett grandominerat skogsbestånd, väl över 100 år gammalt, med 300-åriga tallar. Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet är 7140 – öppna mossar och kärr samt 9010- taiga. Områdets natur ska få utvecklas fritt och inga skötselåtgärder är aktuella i området. Området är skyddat som naturreservat.

Fäbods (N.2000.5)

Området består av en artrik slätteräng i en sluttning ner mot Fäbodsjön. Slätterängen omges även av skogsmark och brukade åkrar. De dominerande vegetationstyperna i området är örtrik friskäng och torräng av fårsvingeltyp. Naturtyp enligt art- och habitatdirektivet är 6510 - slätterängar i låglandet. Slätterängen har ett högt bevarandevärde p.g.a. den långa obrutna hävden och frånvaron av störande ingrepp. Detta har resulterat i en ängsflora som är en av de mest artrika i länet. Marken är välhävad och ogödslad. Området är skyddat som naturreservat

Kommunens ställningstagande
Kommunen delar uppfattningen om betydelsen av utpekade riksintressen för naturvård.

RIKSINTRESSE KOMMUNIKATIONER

Godsstråket genom bergslagen

Banan ingår i TEN-T nätet och är av internationell betydelse, den ingår även i det strategiska godsnätet. Banan sträcker sig från Storvik till Mjölby. Bandelen är elektrifierad och enkelspårig.

Bergslagsbanan

Bergslagsbanan är av nationell betydelse och sträcker sig mellan Gävle och Kil. Banan ingår i det utpekade strategiska godsnätet. Banan är elektrifierad och enkelspårig.

E16

Väg E16 ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Vägen är av betydelse som förbindelse mellan Gävle, E4 och Dalarna för arbetspendling och godstransporter. Stråket i öst-västlig riktning är ett viktigt turiststråk mot Dalafjällen med koppling till andra europavägar. Vägen är också av internationell och interregional betydelse med kopplingen mellan Oslo och Gävle.

Dala airport

Dala airport utanför Borlänge genererar ett MSA-område som sträcker sig in i Hofors kommun. MSA-området är en större yta runt en flygplats där höga objekt kan påverka flygplatsens MSA (Minimum Safe Altitude), den lägsta tröskelhöjd som är rekommenderad för att in- och utflygning till en flygplats ska vara säkra.

Innan ett högt objekt uppförs ska alla berörda inom luftfarten därför ges möjlighet att yttra sig. Höga objekt kan bland annat påverka flygsäkerhet och tillgänglighet kring flygplatser men även påverka navigationsanläggningar

för luftfarten i områden långt från flygplatsen.

Till höga objekt räknas objekt som är 20 meter eller högre. Höga objekt kan bland annat vara byggnader, master, vindkraftverk och tillfälliga föremål, till exempel byggnadskranar.

Kommunens ställningstagande

Kommunen delar uppfattningen om betydelsen av utpekade riksintressen för kommunikationer.

Vid uppförande av höga objekt (20 meter eller högre) ska samråd ske med berörda aktörer som aktuella flygplatser, Luftfartsverket, Trafikverket och Försvarsmakten.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARET

Försvarsmakten har som sektorsmyndighet ansvar för att peka ut områden som behövs tas i anspråk för totalförsvarets militära anläggningar. För totalförsvarets civila del ansvarar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att identifiera mark- och vattenområdet av riksintresse. Områden som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar ska, i enlighet med Miljöbalken 3 kap 9 §, i största möjliga mån skyddas mot åtgärder som kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Behövs ett område för totalförsvarets anläggningar ska

det enligt Miljöbalk 3 kap 10 § ges företräde framför andra riksintressen.

Riksintressen för totalförsvaret kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplaner, i andra fall inte. Hofors kommun berörs inte av några öppet redovisade riksintressen för totalförsvaret, Hela landets yta är dock samrådsområde med Försvarsmakten för objekt högre än 20 meter utanför tätort och 45 meter inom tätort.

Kommunens ställningstagande

Försvarsmakten ska kontaktas tidigt i plan- miljö och bygglovs-ärenden som berör höga objekt.

ELEKTRONISK KOMMUNIKATION

Post- och telestyrelsen har som bevakningsansvarig myndighet ansvar för att peka område anläggningar som är av riksintresse för elektronisk kommunikation för totalförsvarets civila del. Utpekade riksintressen har ingen koppling till ägande eller ansvar för drift eller förvaltning av respektive objekt.

Utpekandet av ett riksintresse i enlighet med Miljöbalken 3 kap 8 § innebär att riksintresset skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. Riksintressen för elektronisk kommunikation redovisas inte öppet.

Kommunens ställningstagande

Vindkraftverk kan i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler. Vid uppförande av vindkraftverk bör ett tidigt samråd mellan vindkraftsbolag och radiolänkoperatörer genomföras. PTS kan vid ett sådant tillfälle bidra med information om vilka berörda radiolänkoperatörer som ska samrådas.

Miljökvalitetsnormer vatten

Miljökvalitetsnormer för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Syftet är att säkra vattenkvaliteten i Sverige. Huvudregel är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas "god status". Den miljökvalitetsnorm som är angiven för en vattenförekomst är en lägstanivå. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av en verksamhet så att den blir sämre än den status som anges i miljökvalitetsnormen.

Vattenmyndigheterna samordnar bland annat Länsstyrelsens vattenförvaltningsarbete och beslutar om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för vatten. Varje Länsstyrelse har ett beredningssekretariat som har i uppgift att hjälpa vattenmyndighetens arbete med vattenförvaltning. Arbetet ska också genomföras i dialog med kommuner, vattenvårdsförbund, vattenråd och andra lokala vattenintressenter.

I Hofors kommun finns totalt 68 vattenförekomster, varav 66 ytvattenförekomster (28 sjöar och 38 vattendrag) samt 2 grundvattenförekomster.

Hofors kommun ingår i två huvudavrinningsområden, Gavleån samt Dalälvens huvudavrinningsområde.

EKOLOGISK STATUS

Gavleån

Inom Gavleåns avrinningsområde är det endast sjön Häglingen och Ängesån som uppnår god status. Sjöarna Hyn, Hammardammen, Dammsjön, Sälgsjön, Stor-Gösken, Malmjärn samt Ältebosjön som delas med Sandvikens kommun har måttlig ekologisk status. Sjöarna Lill-Gösken och Ottbaren som delas med Sandvikens kommun har dålig ekologisk status. Vattendragen

med största Hoån och Storån har måttlig ekologisk status.

Dalälven

Dalälven tillhör hög status samt sjöarna Edsken och Hålen som har god ekologisk status.

KEMISK STATUS

Samtliga ytvatten uppnår ej god status då kvicksilver och PBDE (Bromerad difenylteter) är överallt överskridande. Påverkan har skett genom atmosfärisk deposition sk. diffus källa. Ingen tidsfrist finns för att uppnå god kemisk status gällande dessa ämnen.

Sjön Lill-Gösken är även påverkad av förorenade områden s.k. punktkällor och uppnår ej god kemisk status p.g.a. ämnena Antracen, Benso(a)pyrene, Naftalen och Dioxiner. Enligt förslag till ny miljökvalitetsnorm ska god kemisk ytvattenstatus uppnås 2027.

KOMMUNENS ARBETE MED MILJÖKVALITETSNORMERNA FÖR VATTEN/ÅTGÄRDER

Kommunens åtaganden enligt Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2021-2027

Åtgärd 1: Vattenplanering

Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska dessutom innehålla: a) en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat med utgångspunkt i den regionala vattenförsörjningsplanen. Åtgärden bör också innehålla

b) en plan för samverkan med berörda kommuner inom kommunens avrinningsområden. Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna beaktas i alla tillämpliga delar av kommunens verksamhet. I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas: a) översikts- och detaljplaner, b) planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och c) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Åtgärd 2: Miljötillsyn

(t.ex. miljöfarliga verksamheter, förorenade områden och jordbruk)

Kommunerna ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av: a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (1998:808) (MB))9 kap. b) förorenade områden enligt MB 10 kap. c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap. Detta innebär att kommunerna ska:

- i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas.
- i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten.
- i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

Diarienummer VGS-2020-62
Sida 4(5) Kommunen ska
därefter följa upp och säkerställa
att det vid de verksamheter som
påverkar vattenkvaliteten genom-
förs de åtgärder som behövs för
att följa miljökvalitetsnormerna
för yt- och grundvatten.

Åtgärden ska påbörjas omgående
och genomföras kontinuerligt.

Åtgärd 3: Dricksvattenskydd

Kommunerna ska säkerställa ett
långsiktigt skydd för den nuvarande
och framtida dricksvattenförsörj-
ningen. Kommunerna behöver
särskilt: a) anordna erforderligt
skydd för allmänna och enskilda
dricksvattentäkter, exempelvis i
form av vattenskyddsområde, för
vattentäkter som försörjer fler än
50 personer eller där vattentäktens
uttag är mer än 10 m³/dygn. b) göra
en översyn av vattenskyddsområ-
den som inrättats före införandet
av (miljöbalk (1998:808) (MB)) (1
januari 1999) och vattenskyddsom-
råden där behov finns att revidera
skyddsområdets avgränsningar
och tillhörande föreskrifter så att
tillräckligt skydd uppnås. c) bedriva
systematisk och regelbunden tillsyn
över vattenskyddsområden. d)
säkerställa att tillståndspliktiga
allmänna yt- och grundvattentäkter
har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska påbörjas omgåen-
de och genomföras kontinuerligt.

Åtgärd 4: Fysisk planering

Kommunerna ska inom sin
myndighetsutövning genomföra
översikts- och detaljplanering samt
prövning och tillsyn enligt (plan-
och bygglag (2010:900) (PBL)), på
ett sådant sätt att det bidrar till att
miljökvalitetsnormerna för yt- och
grundvatten kan följas. Kommu-
nerna ska särskilt: a) tydliggöra att
miljökvalitetsnormerna för vatten
är bindande och ska därmed ligga
till grund för planer och beslut,
b) bevaka att lokala prioriteringar
enligt översiktsplanen följer de

aktuella planeringsunderlagen på
lokal, regional och nationell nivå
inklusive skydd och restaurering
av kustnära miljöer på ett sådant
sätt att miljökvalitetsnormerna för
vatten kan följas, c) bevaka att de
regionala vattenförsörjningspla-
nerna inarbetas i översiktsplanen
Åtgärden ska så långt som möjligt
hänvisa till Vatteninformations-
system Sverige (VISS), som plane-
ringsunderlag. Åtgärden bör även
samverkas med berörda kommuner
inom avrinningsområdet.

Åtgärden ska påbörjas omgåen-
de och genomföras kontinuerligt.

Åtgärd 5: VA-plan inklusive dagvatten

Kommunerna ska upprätta eller
revidera plan för dricksvatten, spill-
vatten och dagvatten (VA-plan) och
genomföra åtgärder i enlighet med
planen så att miljökvalitetsnor-
merna för yt- och grundvatten
kan följas. Denna ska bland annat
innehålla: a) en beskrivning hur
vattenförekomsternas status kan
komma att påverkas av vatten och
avloppshanteringen i kommunen.
b) en riskanalys för de vattenföre-
komster som riskerar att inte följa
miljökvalitetsnormerna Samverkan

ska ske med berörd länsstyrelse.
Åtgärden ska påbörjas omgående.

Åtgärd 6: Dioxiner från småskalig förbränning

Kommunerna ska verka för att
minska utsläppen av dioxiner
och dioxinlika föreningar från
småskalig förbränning. Åtgärden
ska genomföras så att den bidrar till
att de åtgärder vidtas som behövs
för att miljökvalitetsnormerna för
vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgåen-
de och genomföras kontinuerligt.

*Vidare föreslagna åtgärder för att
uppnå god status i vattenförekomster*

- Kalkning av sjöar, vattendrag
eller våtmarker
- Anläggande av fiskväg
- Återställning av rensade eller
rätade vattendrag
- Anläggande av tvästegsdiken
- Ökad rening vid reningsverk
- Minskade utsläpp från enskilda
avlopp
- Förbättrat gödselutnyttjande av
till exempel fosfor

Miljökvalitetsnormer utomhusluft

Bestämmelser för miljökvalitetsnormer för luft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477). Miljökvalitetsnormerna anger en högsta acceptabel föroreningsnivå till skydd för människors hälsa och miljön. Miljökvalitetsnormerna gäller i hela landet och det finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM_{2,5}), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Kvävedioxid och partiklar är de luftföroreningar som har de högsta nivåerna i jämförelse med miljökvalitetsnormerna. De är alltså svårast att klara.

Flera luftföroreningar har skadeverkan även under nivån för miljökvalitetsnormerna och därför måste halterna hållas så låga som möjligt. Miljökvalitetsmålet "Frisk luft" utgör det långsiktigt hållbara målet

för nivåer av föroreningar i luften. Dessa halter är beräknade så att de inte ska kunna skada människor eller miljö. Miljökvalitetsmålets gränsvärden är betydligt lägre än de som utgör miljökvalitetsnormer och ställer genom detta högre krav på minskning av luftföroreningshalter.

Hofors kommun har i jämförelse med mer tätbefolkade kommuner begränsade problem med utsläpp av luftföroreningar. De största utsläppskällorna är vägtrafiken på statliga och kommunala vägar samt Ovakos industriområde.

Kommunen är med i Östra Sveriges Luftvårdsförbund som övervakar regionens luftkvalitet. De hanterar databasen dit inrapportering av luftvårdsdata från vägar och kommunens viktigaste punktkällor (industrier och värmeverk) sker. Eftersom miljökvalitetsnormerna

för kvävedioxid och partiklar är svårast att klara fokuserar luftvårdsförbundet sina undersökningar på de parametrarna. Vid modellberäkningar har det visat sig att EU:s miljökvalitetsnormer för kvävedioxid och partiklar inte överskrids inom kommunen. Inte heller miljökvalitetsmålets gränsvärden för kvävedioxid och partiklar överskrids i Hofors kommun. För de närmsta tjugo åren så kommer sannolikt större andel elfordon, alternativa och förbättrade fordonsbränslen samt förbättrad processteknik på Ovakos ha en positiv effekt på luftkvaliteten.

Kommunens ställningstagande

- Det är viktigt att kommunen i sitt planarbete säkerställer att MKN för luft inte överskrids.

Miljökvalitetsnormer buller

Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en målsättningsnorm. Det finns en skyldighet att genom kartläggning av omgivningsbuller och upprättande av åtgärdsprogram sträva efter att omgivningsbuller inte ska få skadliga följder för människors hälsa. Enligt förordningen om omgivningsbuller (2004:675) har Trafikverket och kommuner med över 100 000 invånare en skyldighet att kartlägga och upprätta åtgärdsprogram för buller. Även i mindre kommuner som Hofors ska strävan vara att

begränsa bullerstörningar. Även de kommuner som inte berörs av bullerförordningen bör redovisa i översiktsplanen var infrastrukturen innebär problem med buller. Genom att vara tydlig med var buller ger problem, ger kommunen tidiga signaler kring var det krävs varsamhet eller särskilda åtgärder i detaljplaneringen. Vidare behöver risken för vibrationer för bebyggelse nära järnväg beaktas i planeringen. Se avsnittet buller för mer information om hur kommunen arbetar med buller och vibrationer.

Kommunens ställningstaganden

- Det är viktigt att kommunen är tydlig med var infrastrukturen innebär problem med buller. Det underlättar detaljplaneringen.
- Det är viktigt att risken för vibrationer för bebyggelse nära järnväg beaktas i planeringen. Se avsnittet buller för mer information om hur kommunen arbetar med buller och vibrationer.

Kommunikationer

VÄGAR

Vägnätet i kommunen är en viktig del för goda kommunikationer mellan de olika kommundelarna men också som en del av transportinfrastrukturen i regionen. Väghållaransvaret är fördelat mellan kommun, stat och enskilda väghållare. I Hofors kommun finns statliga, kommunala såväl som enskilt ägda vägar. E16, väg 68, 511, 514, 513 är statliga vägar där Trafikverket är väghållare. Kommunala vägar finns främst i Hofors och Torsåkers tätort. För enskilda vägar ansvarar fastighetsägare själva eller vägföreningar. Det är väghållaren som ansvarar för skötsel, drift och underhåll av vägar samt beslutar om dess utformning. Historiskt sett har Hofors kommun skött väghållning även på ett stort antal enskilda vägar. Ansvaret driften av ett antal vägar och överförande av ansvaret för dem till rätt väghållare pågår. Bidrag för drift av enskilda vägar finns i form av statligt och kommunalt bidrag där det är en del av vägnätet som är öppet för allmänheten.

Transportsystemet och trafiken ska långsiktigt vara hållbart och säkert. Det innebär åtgärder på en rad olika nivåer och i olika trafiksituationer. Nollvisionen anger ett långsiktigt nationellt mål om att ingen ska dödas eller allvarligt skadas i trafiken. Målet ställer krav på utformning men också underhåll och användande. Ansvaret för att uppnå målet är därför delat från utformare till väghållare och användare.

E16 är en statlig väg som passerar genom Hofors kommun och Hofors tätort och är en viktig led för resande både inom och genom kommunen samt en del av ett funktionellt prioriterat vägnät. Den ansluter till många viktiga

målpunkter inom kommunen och upptar en stor del av såväl transporter som arbetspendling. Kopplingen till Dalarna och fjällen är viktig för såväl kommuninvånare som passerande genom kommunen.

E16 läge genom tätorten innebär såväl utmaningar vad gäller trafik-säkerhet och framkomlighet som möjligheter för företag. Trafikverket som är väghållare för E16 genomför 2021-2022 en ombyggnation av genomfarten med syfte att nå ökad säkerhet och tillgänglighet för skyddade trafikanter och lokal trafik. Ombyggnationen är viktig för att få en så bra funktion av vägen som möjligt med goda möjligheter att som gående eller cyklist färdas både längst och över vägen på ett säkert sätt. En sådan vältrafikerad väg som E16 där transporter färdas dygnet runt är bullerfrågan viktig att behandla. Ombyggnationen innebär minskat buller för närliggande bostäder efter genomförandet.

Attraktiviteten i längs vägen är viktig för företag och verksamheter i tätorten vilket gör en genomfart som är en del av ett gott trafikflöde i Hofors viktig. Kommunen arbetar fortsatt med att säkerställa att nyttan med trafikkopplingen tas tillvara samtidigt som trafiksäkerhet och buller hanteras för att

minska de negativa effekterna. En idéstudie om en förbifart för E16 finns men inga ställningstaganden om dragning eller arbeten för att utveckla dessa. På längre sikt kan det bli aktuellt att återuppta arbetet med en förbifart.

Öster och väster om Hofors är E16 enflig med ett antal identifierade brister gällande främst framkomlighet och säkerhet. Trafikverket planerar för upprustning både på sträckan Hofors – Tegelbruket och på sträckan Engelfors – Hofors. En ombyggnad skulle innebära förbättringar av trafiksäkerheten kring korsningspunkter och busshållplatser och därmed vara fördelaktigt för ett tryggt hållbart resande. Genom att förbättringar kan hastigheten höjas till 100km/h. Detta skulle innebära en förbättring för arbetspendling. Hofors kommun arbetar tillsammans med Trafikverket för att genomföra upprustningen.

Väg 68 går genom Hofors kommun från länsgränsen mot Dalarna i söder förbi Torsåker mot Storvik i Sandvikens kommun. Vägen trafikeras av en stor del tung trafik och är ett viktigt stråk för såväl personresor som gods. Vägen utgör på vissa platser en barriär i byar där trafiksäkerheten är extra viktig

för oskyddade trafikanter. Väg 511 och 513 över Berg och Vall ansluter till väg 68 och 514 och går mellan Torsåker och Hofors.

Kommunikationen mellan Hofors och Torsåker är ett viktigt stråk för bland annat pendling och kollektivtrafik. Längs vägen finns också många boende. Stråket ska stärkas för att kommunikationen mellan tätorterna ska vara god. Det ställer krav på utformning och underhåll samt kopplingen mellan de olika trafikslagen. Vägen ska ge goda förutsättningar att ta sig mellan orterna oavsett trafikslag. Standarden på vägarna i Hofors och Torsåkers tätort bör fortsatt hålla hög standard med förbättringar på platser där det behövs för att hålla en god trafiksäkerhet. Särskilt viktig är trafiksäkerheten på platser där trafikslag möts, vid korsningspunkter och vid skolor etc.

Kommunens ställningstaganden

- Hofors kommun ska fortsatt arbeta för att hålla en hög standard på de stora kommunikationsstråken E16, 68 och 514 samt anslutande vägar för att gynna säkra gods och persontransporter.
- E16 genom Hofors förbättras för ökad säkerhet och framkomlighet.
- På kommunala vägar ska en god vägstandard eftersträvas med vikt på trafiksäkerhet och tillgänglighet.
- Hofors kommun arbetar för att nå nollvisionens mål.
- Hofors kommun arbetar aktivt med att minska biltrafiken.
- Kommunikationsstråket mellan Hofors och Torsåker ska stärkas.

JÄRNVÄG

Järnvägs kommunikationen i kommunen består av både gods-transporter och persontransporter. De två järnvägarna Bergslagsbanan och godsstråket genom bergslagen är viktiga för transporter av gods och ingår därmed i riksintresset. Järnvägen är till största del enkelspårig och närmare ett 50-tal tåg passerar Hofors respektive Torsåker. Förändringar för att öka kapaciteten är under planering. Kapacitetsökningen sker inom det utrymme som finns avsatt för järnväg i form av ytterligare mötespunkter. En kapacitetsökning är viktig för att kunna tillgodose de ökande trafikmängder som väntas. Främst gäller den beräknade ökningen godstransporter. För att persontransporter ska kunna gå enligt plan är det dock viktigt att kapaciteten är god för att undvika väntetider. Järnvägen är en viktig tillgång för personresor och pendling i kommunen. Tåg kan erbjuda ett tideffektivt resande på längre sträckor samtligt som det är ett hållbart sätt att resa. Kopplingen mellan järnvägsstationen och centrum är strategiskt viktigt för att

verka för goda pendlingsmöjligheter. Antalet avgångar är en viktig faktor för resenärer för möjligheten att välja tåg före andra färdssätt. Detta är extra avgörande under rusningstid för pendeltrafiken. Antalet resande behöver öka för att ge ett gott underlag för en god kollektivtrafik. För att öka resandet behöver förutsättningarna finnas i form av goda kommunikationer med gång, cykel, bil och kollektivtrafik till stationen. Bebyggelseutvecklingen behöver också ske så att den ger närhet till stationslägen.

Kommunens ställningstaganden

- Bebyggelseutvecklingen i kommunen planeras för god tillgång till kommunens stationslägen.
- Transportinfrastrukturen utvecklas för att fungera väl tillsammans med spårbunden trafik.
- Kommunikationsstråken till stationslägen ska stärkas.
- Gods och persontransporter på järnväg ska öka.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Det finns idag goda förutsättningar att cykla och gå på många platser i Hofors kommun. Hofors och Torsåkers utformning och infrastruktur gör det möjligt att nå många målpunkter på kort tid vilket är en avgörande faktor för att cykeln ska vara ett attraktivt transportsätt. Hofors kommun förespråkar hållbart resande och arbetar därför på att utveckla gång- och cykelvägnätet och därmed öka tillgängligheten.

Cykelvägarna inom Hofors kommun finns främst i Hofors och Torsåkers tätort. Cykelväg finns också från Hofors till Edsken, Långnäs och Robbersholm. Trotts att befintliga cykelvägar och vägar bidrar till de goda förutsättningar som finns för cyklister finns också behov av att utveckla och förbättra cykelvägar på både kommunala och statliga vägar. Ett utvecklat gång- och cykelvägnät påverkar också trafiksäkerheten då trafikslagen skiljs åt och oskyddade trafikanter inte behöver använda hårt trafikerade vägar. För barn och unga är cykelvägar till skolor och andra viktiga målpunkter extra viktiga. Hofors kommun fortsätter

förbättra cykelvägar och trafiksäkerhetsåtgärder på sådana platser för att prioritera barns säkerhet i transportsystemet.

En cykelväg som knyter samman hela sträckan Hofors - Torsåker skulle vara av god betydelse för trafiksäkerhet och bebyggelseutveckling både sett till hela sträckan mellan orterna och för boende längs med sträckan. Fortsättning på cykelvägen längs väg 514 är därför av stor betydelse för hållbart resande och en hållbar utveckling i kommunen. Cykelvägar saknas också för anslutning till Storvik. En sådan utveckling skulle ha stor betydelse för pendling och längre resor på cykel samt ha betydelse för boende och besökare längs med sträckan i t.ex. Barkhyttan och Säljsjön.

Utveckling av den befintliga cykelinfrastrukturen är viktig för både trafiksäkerhet och ett ökat användande av cykelvägar. Utvecklingen behöver göras effektivt på rätt platser där de gör bäst nytta för cyklister. Kommunen behöver därför vidareutveckla sitt arbete med cykelfrågor för ett tydligt strategiskt arbete. En cykelplan behöver tas fram som kan vägleda arbetet

mot att öka andelen cyklister och förbättra cykelinfrastrukturen.

Kommunens ställningstaganden

- En cykelplan ska tas fram för Hofors kommun för att få fler att cykla med ökad tillgänglighet och trafiksäkerhet.
- Cykelvägar mellan Hofors – Torsåker samt Hofors – Storvik och till stationslägen lyfts till länstransportplanen.
- Gång och cykelvägar till skolor och andra målpunkter för barn och unga prioriteras.
- Gång och cykelvägar till kollektivtrafik ska fortsätta att utvecklas.

KOLLEKTIVTRAFIK

Kollektivtrafik är en viktig del av samhällets funktion för pendling och för tillgång till andra viktiga instanser. För stora samhällsgrupper är kollektivtrafiken det enda alternativet till att resa längre än det är möjligt att gå och cykla. Buss och tåg är också ett bra färdssätt för att minska miljöpåverkan. Målet är att fler ska välja att åka kollektivt framför att ta egen bil. För näringslivet skulle förbättrade kommunikationer göra att det är lättare att få rätt kompetens till företagen. Det gör att Hofors kommun attraktivt för företagsetableringar och kan öka

arbetstillfällena inom olika sektorer. Gränsen för vad människor accepterar i pendlingstid går ofta vid ungefär en timme. Det gör att Hofors har ett bra pendlingsläge för både stora delar av Gästrikland och Dalarna. Hofors kommun har ett mycket bra utgångsläge med två järnvägsstationer. Hofors järnvägsstation i Robertsholm trafikeras av persontåg till och från Falun och Borlänge samt Sandviken och Gävle. Från Torsåker går tåg mot Avesta och Örebro samt mot Storvik, Sandviken och Gävle. Trafiken bedrivs av Tåg i Bergslagen

och är en viktig del för kopplingen mellan Gävleborg och Dalarna. Tågtrafiken är viktig för resor inom regionen men också för att kunna göra längre resor. Tågresor erbjuder ett tidseffektivt sätt att resa långa sträckor och är viktig för arbets- och studiependlingen i kommunen. Hofors järnvägsstation ligger ca tre kilometer från Hofors centrum. Kommunikationerna mellan stationen och centrum är därför viktig. Bussar mellan järnvägsstationen och centrum i Hofors trafikeras av linje 46 som går vidare mot Torsåker och Storvik. Torsåkers

tågstation ligger ca en kilometer från centrum och saknar bussförbindelse och cykelväg.

Busstrafiken sköts av x-trafik som en del av Region Gävleborgs uppdrag. Bussar finns främst mellan Hofors och Torsåker samt mot Sandviken och Gävle. Enstaka avgångar mot Dalarna finns. Busstrafiken är viktig ur ett lokalt perspektiv både för resande lokalt men också som en del av längre resor inom regionen. För att vara ett tillförlitligt transportsätt behöver busstrafiken vara tillräckligt tät och tillgänglig för att vara ett gångbart färdssätt. Det ställer krav på både turtäthet och sträckning. Länsgränsen är delvis ett hinder för de som pendlar eller reser och önskar använda kollektivtrafik då kollektivtrafiken är begränsad mot Falun och Borlänge. Kommunens läge är fördelaktigt både mot Dalarna och inom Gävleborg. Det finns stora möjligheter att använda detta läge för en positiv utveckling med förbättrade kommunikationer. Kopplingen mellan länen behöver

stärkas. Det skulle gynna både boende och arbetstagare som kommunen som helhet. Unga och äldre som saknar körkort är ofta hänvisade till kollektivtrafik för att kunna delta i aktiviteter och utträta ärenden utan att vara beroende av annan hjälp. Även andra utan körkort eller tillgång till bil är hänvisade till kollektivtrafik resor längre än vad som är möjligt att gå och cykla. Detta gör att kollektivtrafik är en fråga om jämlikhet och som kan motverka skillnader mellan samhällsgrupper och segregering om tillgången är god. Genom möjlighet att resa kollektivt minskar beroendet av bil och resandet kan blir mer klimatsmart.

Möjligheterna till pendling är viktig för kommunens utveckling och för arbetsmöjligheter för kommunens invånare. Pendlingen till regioncentrum som Gävle, Falun och Borlänge är särskilt viktig för arbete men också studier. Möjligheten till studiependling har påverkan på utbildningsnivån inom kommunen bland annat genom

möjligheten att bo kvar i kommunen under högre studier. För företag är det också viktigt att det finns goda möjligheter att pendla till kommunen. Kvinnor använder i högre grad än män kollektivtrafik. God kollektivtrafik är därför viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv. Kollektivtrafiken är också en viktig faktor när det kommer till befolkningsutveckling. Detta gäller till och från kommunen men också inom kommunen. Ungdomars utflyttning skulle dämpas vid förbättrade kommunikationer då arbetstillfällen och möjlighet till högre utbildning förbättras. Ungdomar som saknar en akademisk bakgrund inom familjen väljer i högre grad att utbilda sig om det finns möjlighet till dagpendling. Det medför också att kompetensen höjs och stannar kvar på orten.

Kommunens ställningstaganden

Kommunen ska arbeta för att andelen resande med kollektivtrafik ska öka.

HÅLLBART RESANDE

Hållbart resande är en del av arbetet mot minskad klimatpåverkan och hushållning med resurser för att uppnå en hållbar utveckling vad gäller både ekonomi, hälsa och miljö. Hållbarhetsbegreppet innebär att både dagens och framtida generationers behov kan tillgodoses vilket ställer stora krav på ett snabbt och effektivt genomförande av förändringar. För att nå hållbart resande behöver flera funktioner och förändringar fungera tillsammans och som en del mot samma mål. Arbetet påverkar därmed allt från bebyggelseutveckling till val av transportmedel och drivmedel. Hållbart resande är därför inte en egen fristående fråga utan har betydelse på flera fokusområden.

Minskad klimatpåverkan från transporter är delat mellan att minska antalet transporter och att minska inverkan av de transporter som ändå sker. Behovet av att resa är därför av betydelse. Genom att arbeta för att minska behovet av resor kan klimatpåverkan minskas i många fall. Infrastrukturen och utbud av service av olika slag kan göra att behovet av att resa minskas eller uteblir. God tillgång till fiber gör det möjligt för vissa arbetsgrupper att arbeta hemifrån och därmed avstå resor. Tillgång till annan typ av service som närhet till skola sjukvård och butiker bidrar också.

Gång och cykel är trafikslag som gynnar hållbarhet i trafiksystemet och behöver öka. För att nå en ökning behöver infrastrukturen vara sammanhängande och säker för cyklister. Utöver cykel och gång bör kollektivtrafik ses som ett hållbart resande. Genom att öka användningen av kollektivtrafik kan också effektiviteten av dessa medel öka. Vid resor där andra alternativ inte är möjliga kan effektivare bilanvändning vara ett alternativ. Detta kan ske genom bilpool eller andra typer av delningstjänster och till viss del fossilfria bränslesnåla for-

don. Detta ska dock inte ses som ett alternativ för alla typer av resor då de endast kan stå för en viss del om målet om ett hållbart transportsystem ska nås. Sett till att resor med bil och lastbil etc ändå utgör en del av transportinfrastrukturen behöver tillgången till drivmedel med låg klimatpåverkan och laddstolpar för elfordon utvecklas.

Gemensamt för förändring är att beteenden och vanor behöver ändras. Beteendeförändring i transportsystemet kräver information, kommunikation och marknadsföring. Goda transportalternativ behöver synliggöras och motiveras för att bli ett alternativ och i förlängningen bli en vana. Förutsättningarna till förändringen behöver också finnas med en fysisk planering som gör det möjligt att göra hållbara transportval. Det gäller både var boende och service planeras i stadsstrukturen eller i kommunen och hur utformningen genomförs.

Fyrstegsprincipen kommer ursprungligen från Trafikverkets arbetsstrategi. Denna tillämpas för att säkerhetsställa effektiva lösningar och för att åtgärder ska bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom att använda rätt resurser i tidiga steg kan kostsamma lösningar undvikas.

1. TÄNK OM - genom att överväga behovet av transporter kan resandet minska och andra lösningar användas. Det kan till exempel vara resefria möten, information eller marknadsföring som förändrar behovet av att resa eller ändra valet av transportsätt. Det skulle bidra till en större användning av det befintliga cykelvägnätet.

2. OPTIMERA - genom optimering kan befintligt cykelvägnät användas effektivare. Olika typer av optimeringar används för att ge största möjliga nyttjande av befintlig struktur. Till exempel omfördelning av ytor, signalprioritering eller att utveckla en reseplanerare med hållbara alternativ.

3. BYGG OM - genom att bygga om en begränsad del kan cykelinfrastrukturen förstärkas. Till stor del kan dessa åtgärder vara en omprioritering mellan trafikslagen fordonstrafik och cykel. Breddning av cykelvägar eller ombyggnationer för att skapa separering mellan trafikslag är exempel på sådana åtgärder. Ombyggnationer kan också skapa länkar mellan stråk för att bidra till ett heltäckande nät. Ombyggnad där infrastrukturen har motverkat cyklande kan ha en avgörande effekt på användandet av cykelvägar.

4. BYGG NYTT - om inget av de tidigare stegen kan tillfredsställa behovet av infrastrukturåtgärd återstår en nybyggnation eller en mer omfattande ombyggnation än steg tre. Där det helt fattas cykelvägar, eller standarden är mycket låg och osammanhängande kan nya cykelvägar vara det som krävs.

I Hofors finns goda förutsättningar för att arbeta med en utveckling av hållbart resande. Det finns flera starka stråk för både järnväg och väg som är goda alternativ till att resa hållbart. Laddstationer för elbilar är under utveckling och det finns en gott vägnät i Hofors tätort för att på kort tid nå service med cykel. Attraktiviteten i att resa hållbart är under utveckling när klimatfrågan blir allt centralare i människors vardag. Med det växer både tillgång och efterfrågan på hållbarhet.

Kommunens ställningstaganden

- Hofors kommun planerar service och infrastruktur för att minska behovet av resor.
- Gång och cykeltrafik prioriteras före andra trafikslag.
- Kommunen ska arbeta för att det ska finnas möjlighet att ladda och tanka fossilfritt på flera platser.
- Hofors kommun arbetar utifrån fyrstegsprincipen i infrastrukturarbete.

Social hållbarhet

Enligt plan och bygglagen (1 kap 1 § PBL) ska samhällsplanering "... främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö...". För att uppnå detta finns det en del viktiga frågor kring social hållbarhet att beakta redan i översiktsplaneringen. Att exempelvis förebygga segregation och utanförskap kräver en inkluderande planering som ser till alla människors rättigheter och behov. Hur planlägger vi exempelvis för den del av befolkningen som blir äldre? Hur säkerställer vi att befolkningen kan erhålla den service som den behöver? Hur gör vi för att skapa en god helhet för invånarna med avseende på behov av skola, vård, omsorg – och hur säkerhetsställer vi att folkhälsan är god och att barnkonventionen efterlevs? Allt detta är frågor som är viktiga att förhålla sig till när framtidens byggda miljöer planeras.

TILLGÄNGLIGHET

Planläggning ska enligt 2 kap 3 § PBL främja en god livsmiljö som är tillgänglig och användbar av alla

samhällsgrupper. Det innebär att stor vikt läggs vid att den fysiska miljön ska vara tillgänglig för alla oavsett förmåga att röra eller orientera sig. Allmänna platser ska vara möjliga att tillgodogöra sig oavsett funktionsförmåga. Det gäller till exempel platser för kultur och fritid, mötesplatser och andra offentliga byggnader. Kravet gäller också kollektivtrafik och gatumiljön. Stora krav ställs på utformning då människor med en lång rad olika former av begränsningar ska kunna tillgodogöra sig funktionerna. I utformning av den fysiska miljön ska allas tillgänglighet beaktas. Översiktsplanen innehåller därför strategier för hur detta ska kunna uppfyllas. Tillgänglighet ur ett större perspektiv handlar utöver att ta sig fram i den fysiska miljön om att ha tillgång till samhällets viktiga funktioner samt ett bostadsutbud utan segregation.

Med framkomlighet avses hur lätt det är att ta sig fram i trafiken och beror bland annat på gatans och miljöns utformning, mängden trafik och hinder av olika slag. Ofta mäts framkomlighet som hastighet

eller restid i fråga om trafikmiljö. Dålig framkomlighet kan leda till dålig tillgänglighet. Framkomlighetsåtgärder kan i de flesta fall gynna flera användare. Åtgärder som minskar hinder för cyklister gynnar till exempel även människor med begränsad rörelseförmåga och vice versa. Detta då färdvägen med fördel bör vara slät och bred utan hinder av kantsten och andra hinder som bommar eller betongfundament. Sammanhängande nät av gång och cykelvägar är viktigt ur ett tillgänglighetsperspektiv för att minska risken för att onödiga hinder påverkar framkomligheten för hela resan.

Korsningar åstadkommer ofta en barriäreffekt. För långa väntetider vid korsningar med mycket trafik medför att passager upplevs svårtillgängliga och som barriärer. Passager och överfarter för gång- och cykeltrafik ska dimensioneras och utformas med utgångspunkt för människor med nedsatt rörelseförmåga. Det ger i regel bättre förutsättningar för framkomlighet för alla oskyddade trafikanter. Personer med nedsatt syn och/eller med ett

kognitivt funktionshinder måste ges möjlighet att kunna orientera sig vid en korsningspunkt. Det kan ske med en tydlig utmärkning av korsningen i form av taktilstråk och/eller annan utformning. Kantstenar vid korsningar behöver sänkas för att möjliggöra bästa möjliga framkomlighet och tillgänglighet. Vid alla passager och överfarter måste tillgänglighets och framkomlighetsaspekten eftersträvas för att alla medborgare ska kunna ta sig fram tryggt. Vägvisning är viktigt för att skapa god orienterbarhet. Särskilt viktigt är att vägvisningen genomförs kontinuerligt från start till mål eftersom avbrott i vägvisningen kan skapa förvirring.

TRYGGHET OCH SÄKERHET

Att känna sig trygg är viktigt för att kunna delta i samhället på sina egna villkor. Trygghetsaspekten är viktig när det gäller samhällsplanering. Vägen till och från boende, arbete, samhällsservice och kollektivtrafikhållplatser ska utformas på ett sätt som gör att människor känner sig trygga. Lokaliseringen och utformningen av ett område spelar roll för hur trygg miljön upplevs. Där desto fler människor rör sig kan platsen kännas tryggare. Det ökar också toleransen och acceptansen för mångfald och olikheter i samhället i stort. En naturlig övervakning i form av mänsklig närvaro står för en grundtrygghet. Det är också på de populäraste, centrala platserna med mycket folk som många brott samtidigt sker. En miljö som ska vara enkel att röra sig i och det är den fysiska planeringen som påverkar hur och var vi kan träffas. Aktiviteter och attraktivitet i det offentliga rummet kan få människor att stanna längre på en plats. Det kan vara grönska, möjlighet att sitta, en lekplats eller god belysning.

BARNETS PERSPEKTIV

Att planera för trygghet och skapa goda livsmiljöer handlar därför om att skapa en balans mellan olika intressen och perspektiv. Vägen till skolan är viktig för att barn ska ha möjlighet att självständigt ta sig på ett säkert och tryggt sätt till skolan. Det är viktigt att planeringen av trygghet- och säkerhetsarbetet kring skolor sker tillsammans med skolan och eleverna själva för att få ett tydligt barnperspektiv i frågan. Barnens egna perspektiv ska tas till vara när planering av miljöer intill skolor och lekplatser sker. Detta kan genomföras utifrån en barnkonsekvensanalys.

FÄRRE OLYCKOR MED FÖRBÄTTRAD SÄKERHET OCH TRYGGHET

Säkerheten är avgörande för hur många som skadas och avlider i trafiken varje år. Eftersom möten mellan fordonstrafik och oskyddade trafikanter är de punkter där störst risk för olyckor uppkommer är det extra viktigt att trafikregler efterföljs på dessa platser. Även utformningen av miljön kan bidra till olyckor såsom bristfälligt underlag, kantsten, sikt och försämrad väghållning påverkar säkerheten. Trafikregler är en viktig faktor för att öka säkerheten och tryggheten, därför behöver det tydliggöras så framkomligheten underlättas men också så säkerheten tryggas.

Belysning är viktigt för både trygghet och säkerhet på cykelvägar i kommunen. Belysningen är även ett viktigt arkitektoniskt gestaltungsmedel som skapar rumslighet, atmosfär och påverkar orienterbarheten som bör anpassas efter platsernas olika behov. Ur säkerhetssynpunkt är det viktigt att personer kan upptäcka hinder på vägen såsom isfläckar, stenar, gropar och andra trafikanter. Vid korsningar, kurvor och andra

möjligt osäkra punkter är det extra viktigt att belysningen är god för att säkerställa säkerhet och trygghet.

INTEGRATION

En av de utmaningar samhället står inför idag är segregationen – att olika samhällsgrupper lever åtskilda från varandra och sällan möts, trots att de bor på samma ort. Detta kan leda till ökad intolerans och konflikter mellan olika grupper i samhället. Vad utvecklingen beror på kan kopplas samman med ökad ojämlikhet i samhället, utanförskap, minskad social integration, skillnader i hälsa samt en stigmatisering av särskilda områden. Konsekvenserna är många, både på samhällsnivå och på individnivå.

Enligt Boverket (2010) grundar sig segregationsproblematiken framförallt i den fysiska och mentala åtskillnaden mellan områden som präglas av huvudsakligen hyresrätter, invånare med låg socioekonomisk status, låg utbildningsnivå, hög arbetslöshet, och nysvenskar, samt välbärgade bostadsområden som till stor del består av privatägda fastigheter och som domineras av etniska svenskar. Det är också främst de etniska svenskarnas preferenser som driver segregationen – eftersom det är de som i större utsträckning kan välja var de vill bo. Trots det är det de utsatta områdena som får definiera ”segregationen” som fungerar som utgångspunkt för planering och politik.

Det viktigaste för att integrationen ska fungera är att alla kan vara delaktiga i majoritetssamhället och har möjlighet till egen försörjning. Tillgång till utbildning och arbete, samt välutvecklad infrastruktur och tillgång till fysiska mötesplatser är därför oerhört viktigt. Medborgarkontor, jobbtorg, kulturhus, föreningslokaler etcetera är bra exempel på platser som kan underlätta för de som behöver hjälp att etablera sig. Vad gäller barns möjligheter

till integration är det särskilt viktigt med tillgång till en bra skola.

I Hofors kommun, liksom nationellt, råder det socioekonomiska och etniska skillnader mellan olika områden. Skillnaderna i livsvillkor är med andra ord knutna till en rumslig åtskillnad mellan människor. För att förbättra integrationen jobbar det allmännyttiga bostadsföretaget Hoforshus mycket med Hyresgästföreningen. Kommunen strävar också efter ett brett samarbete mellan förvaltningarna för att nå hållbara lösningar.

FOLKHÄLSA

En god folkhälsa handlar om att hela befolkningen ska uppnå bästa möjliga hälsa. Alla ska ha lika möjligheter till att må bra fysiskt, psykiskt och socialt - oberoende av ålder, kön, yrke, utbildning, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet eller funktionsförmåga. Vårt mående påverkas inte bara av våra levnadsvanor - vad vi äter och hur mycket vi rör på oss - utan också av våra livsvillkor. Faktorer som utbildning, arbete, socialt nätverk, möjlighet att påverka, jämställdhet, ekonomisk trygghet samt den fysiska miljön där vi vistas är också viktiga. Miljöer som skapar naturliga mötesplatser och sociala sammanhang där utanförskap och isolering motverkas är därför en del i att främja god folkhälsa. Utöver detta är en säker och trygg miljö, möjlighet till delaktighet och inflytande samt en meningsfull samsättning viktigt, liksom tillgång till service, transporter, hälso- och sjukvård, sociala sammanhang, god bebyggd miljö och tillgång till rekreation. Genom att skapa sunda boende- och närmiljöer på jämlika villkor, kan således samhällsplaneringen bidra till en god och jämlik hälsa i Hofors kommun.

FYSISK AKTIVITET

Hofors kommun har lokaler, planer och platser för hälsofrämjande

verksamheter, som exempelvis idrottsanläggningarna Hofors ishall, Hoforshallen och Torsåkers IP. Det finns också BMX- och skatepark, liksom motionsspår med elljusspår. Genom att tillgoda behovet av ändamålsenliga lokaler och aktivt underhålla de idrottsplaner, motionsspår och lekplatser som finns uppmuntrar kommunen en aktiv fritid och skapar möjligheter för spontana aktiviteter. Att ha möjlighet att välja cykeln eller att promenera för att ta sig fram är också viktigt - inte bara för tillgängligheten utan också för folkhälsan. Att cykla och promenera är lättillgängliga motionsformer och genom att bygga ut gång- och cykelvägnätet, samt underhålla elljusspår och andra vägar som används i samma syfte, vill kommunen uppmuntra till fysiska aktiviteter i alla åldrar. Inte minst Coronapandemin har visat hur viktigt det är att ha tillgång till goda utomhusmiljöer där det finns möjlighet att vara fysiskt aktiv.

Ett alternativ är också att välja bort bilen till förmån för cykel eller promenad till arbete och skola. Det ökar inte bara den dagliga vardagsmotionen och förbättrar hälsan, utan bidrar samtidigt till en förbättrad luftkvalitet och mer säker och jämlik miljö. Det bör vara en självklarhet att invånarna i Hofors kommun ska kunna röra sig till fots eller cykla och att barn ska kunna leka eller springa i sin närmiljö.

BARNPERSPEKTIVET

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det ökar behovet av fokus på arbetet med barns rättigheter inom fysisk planering och stadsutveckling. Barn ska ses som självständiga kompetenta individer inom samhällsplanering, med åsikter värda att lyssnas till och tas tillvara på. Barn och unga under 18 år utgör ungefär en femtedel av Hofors kommuns befolkning (2018). De är givetvis

olika på många sätt - i ålder, behov, intressen och erfarenheter, men gemensamt har de att de är beroende av vuxnas engagemang och arbete för att deras livsvillkor ska bli så bra som möjligt. Barn har exempelvis varken rösträtt eller körkort och saknar oftast egen inkomst. Dessutom har många barn en betydligt mindre och kortare kropp än vuxna. Hur vi planerar, utformar och förvaltar den byggda miljön har därför stor betydelse för barns och ungas livsmiljöer och påverkar hur de lär sig att ta plats i det offentliga, utvecklas socialt och tillåts växa i självständighet och rörlighet.

JÄMLIKHET OCH JÄMSTÄLLDHET

Ett socialt hållbart samhälle kräver också att vi arbetar för att främja ett jämlikt och jämställt samhälle. Det uppnås när alla har lika rättigheter, villkor, möjligheter samt makt att själva forma sina liv och det finns en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället.

Med könsuppdelad statistik kan kvinnors och mäns olika levnadsmönster och levnadsförhållanden synliggöras. I Hofors kommun bor det fler män än kvinnor. Andelen äldre är högre bland kvinnor än bland män och i den yngre åldersgruppen, 0-19 år och i åldersgruppen 20-64 år är andelen män högre än andelen kvinnor. I alla kommuner i Gävleborg bor en högre andel män än kvinnor utanför tätorterna, och en högre andel kvinnor än män i tätorterna. Generellt sett ser också kvinnors och mäns vardag ofta olika ut. Män kör oftare bil, kvinnor åker oftare buss eller går till fots (cyklandet är dock mer jämnt fördelat mellan könen). Kvinnor upplever otrygghet i utomhusmiljön oftare än män. Detta behöver beaktas när man planerar och utformar nya platser, men också när man för dialog med medborgare. Det finns

studier som visar att kvinnor inte deltar i stadsplaneringen på samma villkor som män. Men statistik är föränderlig och det är viktigt att inom samhällsplaneringen vara uppmärksam på förändringar i människors beteendemönster och förutsättningar. Erfarenheter och statistik från de som bor och verkar i Hofors kommun - kvinnor, män, unga, gamla, människor med olika bakgrund och erfarenheter - är ett viktigt underlag i planeringen och formerna för invånardialog bör därför utvecklas.

Hofors kommun ska erbjuda en livsmiljö som fungerar för olika människors behov, underlättar vardagslivet, främjar social samvaro och stimulerar till aktiviteter. Den fysiska miljön ska upplevas som jämställd, tillgänglig, hälsosam, säker, trygg och upplevelserik

och utformas så att personer med funktionsvariationer kan ta del av samhällets service, varor och tjänster. Såväl bostäder som offentliga byggnader och lokaler ska utformas så att de kan nås och användas av alla. Jämställdhetsperspektiv ska finnas med i alla steg av planeringsprocessen och gärna i ett tidigt skede, för att skapa goda förutsättningar för den fortsatta planeringen och för genomförandet. Exempelvis behöver det offentliga rummet, torg, parker och gator utformas tryggt och välkomnande för alla. Det kan bland annat underlättas genom en medveten dialog och rätt analysredskap.

ALLMÄNNA PLATSER OCH BYGGNADER

Allmänna platser, även kallat

offentliga platser, förekommer i plan- och bygglagen och definieras som en gata, en väg, en park, ett torg, en idrottsplats eller liknande som allmänheten har tillgång till och uppfyller ett gemensamt behov. Allmänna byggnader kan vara ett bibliotek, kommunhus, samlingslokaler eller liknande. I Plan- och bygglagen anges att alla enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet och användbarhet i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser ska avhjälpas. Kravet gäller om det med hänsyn till de praktiskt och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa hindren.

Kommunens ställningstaganden

- Kommunen ska analysera detaljplane- och programförslag utifrån ett brett socialt perspektiv genom sociala konsekvensanalyser.
- Åtgärder som bidrar till en god livsmiljö samt jämlika och sociala förhållanden i hela kommunen ska prioriteras, som exempelvis god samhällsservice, närhet till rekreation, kultur och mötesplatser.
- Åtgärder inom segregationsarbetet kräver ett brett samarbete mellan olika avdelningar, förvaltningar och bolag – fysiska och sociala åtgärder måste kombineras i den övergripande samhällsutvecklingen.
- Kommunen bör sträva efter att skapa en stor variation när det gäller funktioner, boendeformer och gestaltning i den fysiska miljön.
- Viktiga stråk och samband i den fysiska miljön bör prio-

- riteras i planeringsarbetet.
- Fler människor av olika kön, åldrar och ursprung ska involveras och delta med sina erfarenheter och kunskaper i planeringsprocessen. Genom dialog bör kommunen sträva efter att få fler inifrånperspektiv och planera utifrån det - inte minst i områden där det blandas många olika kulturer och språk.
- Kommunen ska verka för en jämställd och demokratisk medverkan i kultur- och fritidslivet och för möjligheten att utöva en mångfald av idrotts- och friluftaktiviteter.
- Kommunen ska bevara och utveckla viktiga områden och samband för friluftslivet.
- Kommunens tätortsnära skog ska förvaltas med fokus på tillgänglighet, rekreation, friluftsliv och biologisk mångfald.
- Kommunen ska skapa miljöer som ökar trivselen utomhus och

- stimulerar till fysisk aktivitet.
- Hofors Kommun ska fortsätta arbeta med trygghets- och säkerhetsarbete.
- Allmänna platser ska vara möjliga att tillgodogöra sig oavsett funktionsförmåga, det gäller till exempel platser för kultur och fritid, mötesplatser och andra offentliga byggnader – men även kollektivtrafik och gatumiljön.
- Allmänna platser och byggnader ska upplevas som trygga. Kommunen ska skapa förutsättningar för människor att röra sig genom samhället på ett tryggt sätt.
- Allmänna platser och byggnader inom kommunen ska ha tydliga markörer som underlättar människors förståelse för att en plats eller byggnad är allmän.

Bostäder

Översiktsplanen bygger på att invånarantalet kommer att öka med 1000 fler invånare år 2040. Det betyder att cirka 500 nya bostäder behöver frigöras i Hofors kommun fram till år 2040.

Kommunen antar också riktlinjer för bostadsförsörjningen. Kommunen ska med hjälp av de verktyg som finns säkerställa att ambitionen i befolkningsmålet uppfylls. Denna

översiktsplan pekar ut lämpliga områden för den tilltänkta befolkningsökningen, samt beskriver hur dessa bostäder med omkringliggande miljöer ska utformas.

Kommunens ställningstaganden

- Cirka 500 nya bostäder behöver tillkomma till och med 2040.

Buller

Buller definieras som oönskat ljud. Långvarig exponering för buller kan orsaka hörselproblem, trötthet, stress, sömnstörningar och förhöjt blodtryck.

I den fysiska planeringsprocessen är det därför viktigt att beakta att bullernivåer blir godtagbara vid nybyggande och anläggning av trafikstråk med mera. Åtgärder för att minska bullernivåer från biltrafiken kan vara att införa hastighetsbegränsningar eller lägga om trafiken till mindre störande stråk. Det är Trafikverket som har ansvaret för att större vägar och järnväg inte förorsakar ohälsosamt buller. Om så ändå sker att bullernivåer överskrider antagna riktvärden har Trafikverket skyldighet att vidta bullerdämpande åtgärder. Det finns fyra stora källor till buller i Hofors kommun. Det är buller som uppkommer från vägtrafiken vid E16, buller från bangården vid Robertsholm, buller från järnvägen vid Robertsholm samt det buller som uppkommer vid Ovakos industriområde. För att minska bullerstörningar från E16 bör nyetablering av bostäder undvikas i vägens direkta närhet. Vad det gäller de befintliga bostäderna

utmed E16 har kommunen tidigare bedömt att bullerdämpande åtgärder ska vara möjliga. Exempel på bullerdämpande åtgärder kan vara att sätta upp bullerplank, sätta in bullerdämpande fönster med mera. Verksamheterna vid Ovakos industriområde utgör en betydande bullerspridning till omgivningen och det är Länsstyrelsen Gävleborg tillsammans med Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning (VGS) som är tillsynsmyndighet för bland annat bullerfrågor som uppkommer på industriområdet. Som tidigare nämnts är det Trafikverket som ansvarar för att ohälsosamt buller inte uppstår för befintlig bebyggelse vid större vägar och järnvägar och det är således Trafikverkets ansvar att inte bullerproblem uppstår efter E16, vid bangården vid Robertsholm samt efter järnvägen vid Robertsholm. Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning (VGS) är tillsynsmyndighet för frågor gällande om olägenhet från buller uppkommer i

Hofors kommun. Det är viktigt att åtgärder kopplade till bullerfrågor i obebyggda trakter nog övervägs så att vissa områden kan bevaras så tysta som möjligt.

Kommunens ställningstaganden

- I den fysiska planeringsprocessen är det viktigt att beakta att bullernivåer blir godtagbara vid nybyggande och anläggning av trafikstråk med mera.
- Lokalisering av bebyggelse ska där det är möjligt ske så att risken för störningar kopplat till buller minskas.
- Det är viktigt att åtgärder kopplade till bullerfrågor i obebyggda trakter nog övervägs så att vissa områden kan bevaras så tysta som möjligt.

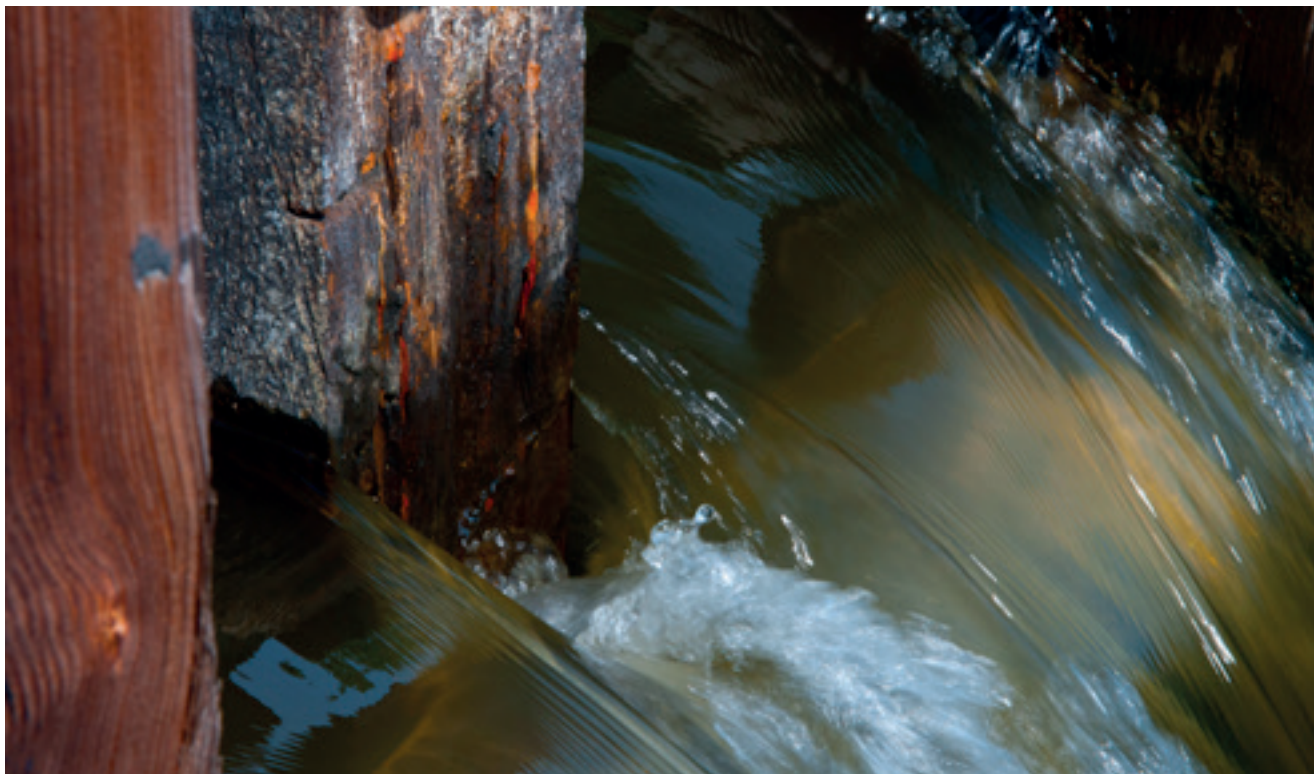
Transportleder för farligt gods

På våra vägar transporteras en stor mängd farligt gods. Farligt gods är sådant som kan komma att skada människor, miljö, egendom och djur vid olyckor eller annat som kan orsaka spill. Länsstyrelsen utser rekommenderade färdvägar för farligt gods. Alla järnvägar klassas som detta. Rekommenderade vägar för farligt gods i kommunen är E16 vilken passerar genom Hofors tätort samt väg 68 och väg 511. Rekommenderad sekundär väg är väg 514 från rondellen i Hofors fram till Stenshyttevägen. Det finns idag ett flertal vägledning och rekommendationer från Länsstyrelser runt om i landet som visar hur fysisk planering av ny bebyggelse kan hanteras i anslutning till vägar

där transporter med farligt gods förekommer. I dessa handlar det ofta om skyddsavstånd för olika typer av bebyggelse. Riktlinjerna och vägledningarna ska följas som regel, men en bedömning utifrån de lokala förutsättningarna på platsen måste också göras. Höjdvariationer i landskapet, hänsyn till den aktuella trafikmängden på vägen eller järnvägen där farligt gods transporteras eller skyddsvallar och andra skyddsanordningar kan verka riskreducerande. Samråd ska också ske med räddningstjänst eller annan sakkunnig inom 150 meter från farligt godsleden, i synnerhet om avsteg från gällande skyddsavstånd i rekommendationer och vägledningarna görs.

Kommunens ställningstaganden

- Kommunen ska följa gällande vägledningar och rekommendationer vid planering av ny bebyggelse intill farligt godsleder.
- Kommunen ska väga in de lokala förutsättningarna på platsen vid planering av ny bebyggelse intill farligt godsleder.
- Samråd ska ske med räddningstjänst eller annan sakkunnig inom 150 meter från farligt godsleder.

Förorenade områden

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I ett sådant område överskrider halterna av en förorening den lokala bakgrundshalten, det vill säga halten av ett ämne som förekommer naturligt i omgivningen. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller byggnader och anläggningar. Föroreningarna kommer ofta från utsläpp från industrier eller andra verksamheter.

Länsvisa inventeringar¹ genomförs av potentiellt förorenade områden där det bedrivits verksamhet inom en bransch som man av erfarenhet vet kan ha orsakat föroreningar. Områdena har efter inventeringen riskklassats från mycket stor risk (riskklass 1) till ingen/liten risk (riskklass 4). I Hofors kommun finns i skrivande stund 18 förorenade områden i riskklass 1 och 2. Länsstyrelsernas karttjänst EBH-kartan redovisar aktuella förorenade områden²

Det nationella miljömålet för Giftfri miljö, delområdet förorenade områden, är att förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön. En övergripande nationell målsättning för länsstyrelsernas arbete är att år 2050 ska alla områden med mycket stor risk eller stor risk (riskklass 1 och 2) vara åtgärdade.

En handlingsplan har under 2020 tagits fram som en bilaga till Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnds tillsynsplan. Handlingsplanen uppdateras årligen i samband med verksamhetsplaneringen och bryts ned i 3-årsplaner. I handlingsplanen³ finns följande mål för arbetet:

- Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd ska bidra till att minska spridningen av föroreningar från förorenade områden. Förorenade mark- och vattenområden ska identifieras, undersökas och vid behov efterbehandlas eller på annat

sätt skyddas så att spridning av föroreningar inte sker.

- År 2050 ska alla områden med mycket stor risk eller stor risk (riskklass 1 och 2) i Hofors, Ockelbo och Sandviken vara åtgärdade. Med åtgärdad avses att området har genomgått en MIFO 2 utredning eller motsvarande och därefter efterbehandlats alternativt sänkts till högst riskklass 3.

Kommunens ställningstaganden

- Hänsyn ska tas till förekomst av förorenade områden i den fysiska planeringen. Det är alltså viktigt att ha kännedom om föroreningar i områden som är tänkta att bebyggas eller där markanvändningen på annat sätt ska förändras.
- 2050 ska alla förorenade områden i Hofors kommun med mycket stor risk eller stor risk vara åtgärdade.

Klimatanpassning

Jordens klimat blir allt varmare, en utveckling som sannolikt kommer att fortsätta. Mänsklig aktivitet har genom utsläpp av växthusgaser en betydande roll i den framtida klimatförändringen.

Hur stor uppvärmningen blir och hur snabbt det går beror på utsläppen av växthusgaser världen över, och hur snabbt vi kan minska dem. Men även om världens länder lyckas minska eller stoppa utsläppen av växthusgaser kommer de utsläpp som redan skett påverka jordens klimat under lång tid framöver. Det är därför viktigt att anpassa samhället till ett förändrat klimat, samtidigt som arbetet med utsläppsminskning måste fortgå.

Klimatanpassning innebär att minska samhällets sårbarhet för klimatrelaterade händelser, men också att vi drar nytta av de effekter som ett förändrat klimat ger. Klimatanpassningen medför ofta en större kostnad i ett tidigt skede. Förebyggande investeringar är dock i de flesta fall betydligt billigare än att ta kostnader för klimatkonsekvenser i efterhand. Klimatförändringar påverkar hela samhället och klimatanpassningar kan göras på många sätt.

Enligt FN:s klimatpanel kommer klimatförändringarna att leda till högre temperaturer, ökad nederbörd, stigande havsnivåer, förändrade flöden i sjöar och vattendrag samt ökade risker för ras, skred och erosion.

Högre temperaturer

Årsmedeltemperaturen ligger idag på omkring 3 grader i Gävleborgs län. Medeltemperaturen beräknas till slutet av seklet öka med mellan 3–5 grader beroende på scenario. Störst uppvärmning kommer att ske vintertid med som mest 6 grader enligt det värsta scenariot.

Både nationellt, regionalt och lokalt kan vi förvänta oss att antalet

riktigt varma dagar kommer att bli fler. Med det ökar också risken för värmeböljor, det vill säga längre perioder av riktigt varma dagar. I och med uppvärmningen ökar också vegetationsperiodens längd med mellan 1 och 2 månader beroende på scenario. Eftersom vegetationsperioderna blir längre kan vegetation tidigare ta upp vatten och risken för torka ökar.

Konsekvenserna av värmeböljor kommer på grund av värmeeffekten att vara tydligast i tätbebyggda områden med en hög andel hårdgjorda ytor och mindre luftgenomströmning. Effekten uppstår genom att den byggda miljöns fysiska struktur lagrar värme under dagtid och avger värme nattetid, det vill säga materialen i staden fungerar som element. Svaga grupper såsom sjuka, äldre och barn kan ha svårt att återhämta sig i värmeböljor om de svala nätterna uteblir. Vegetation, parker, vatten och natur sänker temperaturen lokalt och kan bidra till att minska värmeeffekten.

I kommande detaljplane- och programarbete i Hofors kommun ska åtgärder för att minska temperaturen vägas in. En tänkbar lösning för att sänka temperaturen kan exempelvis vara att anlägga dagvattendammar som då också fångar upp regnvatten.

Förändrad nederbörd

Översvämningar i sjöar, vattendrag och dagvattensystem innebär förutom skador på byggnader och infrastruktur både ekonomiska förluster och miljökonsekvenser. Klimatförändringarna kommer innebära förändrade nederbördsmönster, ökande nederbördsmängder och förändrade

tider för snösmältning. Flöden och vattennivåer i sjöar och vattendrag kommer således att följa andra mönster än tidigare. SMHI har i en rapport från 2015 beräknat på Gävleborgs läns framtida klimat utifrån så kallade RCP-scenarier. Rapporten visar att årsmedelnederbörden sedan början av 1990-talet ökat något i Gävleborgs län. I ett framtida klimat kommer årsmedelnederbörden att öka med ytterligare 20-30 % i Gävleborgs län, lokalt kommer denna ökning kunna vara uppemot 50 %. Nederbörden kommer att öka mest under vinter och vår. En allt större del av vinternederbörden kommer också att falla som regn istället för snö. Antalet dagar med snötäcke kommer oavsett scenario att minska i hela länet. I slutet av seklet kan det enligt det värsta scenariot vara mellan 10-20 dagar med snötäcke. Även den kraftiga nederbörden, skyfall, kommer att öka. Den maximala dygnsnederbörden kan öka med 15-20 % beroende på scenario. Trots ökade nederbördsmängder kommer perioder med torka att bli allt vanligare. Mer regn kommer alltså att falla men vid färre tillfällen. Vid planering av bebyggelse är det viktigt att studera nederbördsmängder och var inom lokala områden nederbörd kan ansamlas. Annars finns risken att kommande bebyggelse eller infrastruktur tar skada av översvämningar. En hållbar dagvattenhantering innebär en uppskattning på framtida risker gällande nederbörd så att åtgärder sätts in i rätt tid. Åtgärder kan exempelvis vara dagvattendammar eller dagvattenmagasin som ansamlar stora mängder nederbörd så att inte det kommunala dagvattennätet överbelastas.

Förändrade flöden

Vattenföringen i vattendrag kommer att förändras i takt med att klimatet förändras. Flödena kommer både att öka och minska och ändringen kommer att variera i olika delar av landet och mellan olika årstider. Förändringar i vattenföringen beror till stor del på förändringar i nederbörden, men även temperaturförändringar och avdunstning påverkar. Det minskade snötäcket samt längre torr-säsong innebär att vårfloden minskar och perioder med låga flöden under sommaren blir längre. Eftersom det på vintern är mindre upptag av växter, mindre avdunstning och mer nederbörd kommer falla som regn än idag kommer flödena att öka vintertid. Vid mitten av seklet ses en ökning av årstillrinningen med uppemot 10 % i länet. För Hofors kommun är huvudavrinningsområdena Gavleån och Dalälven. För Dalälven sker den största ökningen med cirka 15-20%. För Gavleån ligger ökningen på 10 %.

Ras, skred, översvämning och erosion

Ras och skred är snabba massrörelser i jordtäcket eller i berg. Massrörelsen kan orsaka skador både på mark och byggnader i det drabbade området och i nedanliggande område dit ras-, skred- och erosionsmassorna transporteras. Erosion är en naturlig

process som genom nednötning och transport av berg, jord eller annat material strävar efter att jämna ut markytan. I ett ras rör sig de enskilda delarna fritt i förhållande till varandra. I ett skred är det en massa av som rör sig sammanhängande. Även om erosion är en naturlig process är mänsklig påverkan ofta en medverkande faktor till att ras och skred utlöses. Det kan vara genom t.ex. vibrationer eller överbelastning. Gemensamt för ras och skred är att de kan inträffa utan förvarning. Statens Geologiska Institut (SGI), Statens Geologiska Undersökning (SGU), Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Lantmäteriet, Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Sjöfartsverket och Skogsstyrelsen har tillsammans tagit fram ett översiktligt rikstäckande kart- och kunskapsunderlag gällande ras, skred och erosion. Områden där störst risk för ras och skred finns inom Hofors kommun är längs med Hoån och framförallt där den sträcker sig söder och väster om Torsåker vid byn Berg. Vidare finns mindre riskområden kring Sibbersbo, i närheten av Kalvsnäs samt Dammsjön. Ett nord-sydligt riskområde sträcker sig även vid Baggå och Bagghyttan och norrut mot Torsåker. En kartering har tagits fram av kommunen

som visar översiktligt var de största riskerna för ras och skred kan väntas. Karteringen är översiktlig och begränsad till vid utredningstillfället bebyggda områden. Det kan således finnas andra områden med förutsättningar för ras och skred som inte är kartlagda.

För översvämningar i vattendrag är det främst Hoån nedströms Hofors i riktning mot Gavleån översvämningssrisk finns. De områden där Hoån löper igenom och där riskerna är betydande är vid Hammardammen, södra Hofors och vidare till Stor-Gösken, centrala Torsåker, Särstasjön, Hosjön och Ottnaren. Detta är beräknat utifrån ett 100-årsregn. För översvämningssrisker i befintliga bebyggda miljöer har Länsstyrelsen Gävleborgs lågpunktskartering använts. Riskområden har studerats för ansamling av vatten vid ytavrinning med djup på minst en meter. Kommunen har utifrån detta sammanställt en kartering där de största översvämningssriskerna pekas ut. Områden som kan nämnas är marken öster om Stor-Gösken vid Råbacka. Därefter finns stora ytor med risk för översvämningar söder och öster om Torsåkers tätort. Inom Hofors tätort finns de största översvämningssytorna i de södra delarna. Exempel är vid Böle industriområde och väster om Lillåskolan längs med Gästrikeleden.

Kommunens ställningstaganden

- En hög andel hårdgjorda ytor bidrar lokalt till förhöjda temperaturer och skapar sämre förutsättningar för avrinning av nederbörd. Växtlighet minskar risken för ras, skred och erosion. Frågan om att bevara träd och växtlighet är därför viktig att behandla vid planering av ny bebyggelse.
- I områden där risken för översvämning bedöms finnas är det viktigt att göra dagvattenutredningar som säkerställer hur vattenmängder kan hanteras i samband med

uppförande av ny bebyggelse. En analys av markens höjdnivå kan exempelvis göras för att reda ut vart på en fastighet det är mindre lämpligt att placera bebyggelse.

- Vid Hoån ska risker för ras och skred samt översvämning särskilt beaktas för både ny och befintlig bebyggelse. Det gäller framförallt riskområdena väster, söder och öster om Torsåker där stora vattenmängder kan riskera att ansamlas efter beräkning av högsta flöde. Riskområdena är utpekade

i en kartering som kommunen tagit fram. Dessa finns att tillgå i underlaget till översiktsplanen.

- Endast i områden som inte hotas av 100-årsflöde eller högsta dimensionerande flöde bör riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt lokaliseras. Även ny bostadsbebyggelse bör placeras ovanför nivån för högsta dimensionerande flöde. Exempel på funktioner av betydande vikt är skola, förskola, vårdcentral, bibliotek, kommunala verksamheter.

Magnetfält och kraftledningar

Kraftledningar används för att leda elektricitet från kraftverk till olika delar av samhället och dessa dras ofta långa sträckor. Kring kraftledningarna uppstår magnetfält och elektriska fält. Under en kraftledning är magnetfälten vanligtvis långt under Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde som är 100 mikrotlesla och detta referensvärde är den högsta nivån av magnetfält som det rekommenderas att allmänheten exponeras för. Under de största kraftledningarna (400 kilovolt) ligger fälten på 10-20 mikrotlesla. Styrkan på magnetfälten avtar snabbt med ett ökat avstånd från källan. Det finns en vetenskapligt grundad misstanke om att svaga magnetfält från kraftledningar skulle kunna öka risken för barnleukemi. Däremot har forskare inte hittat någon förklaring till det observerade sambandet mellan magnetfält och barnleukemi. Världshälsoorganisationen (WHO) har därför klassat magnetfält som

möjlig cancerframkallande, vilket är den svagaste misstankegraden. Strålsäkerhetsmyndigheten anser därför att onödig exponering för magnetfält bör begränsas om det kan göras till rimliga kostnader och konsekvenser. Det gör Strålsäkerhetsmyndigheten på grund av misstanken om att magnetfält ökar risken för barnleukemi. Detta bör man ta hänsyn till vid samhällsplanering. Det är således viktigt att undvika att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära kraftledningar. Magnetfälten från kraftledningarna kan minskas dvs. styrkan på magnetfälten minskar om nya kraftledningar läggs i marken. Tekniskt sett går det också att ersätta en del befintliga kraftledningar med kablar i marken. Svenska strålsäkerhetsmyndigheten, Svenska kraftnät och Hofors elverk har tagit fram olika riktlinjer för ny bebyggelse och nära vistelse till olika magnetfält kopplade till elnät. Hälsoeffekter kan på lång sikt inte

uteslutas och därför är rekommendationer och riktlinjer framtagna för att förhindra risker för allmänheten och arbetslivet. De riktlinjer och rekommendationer som är framtagna ska följas i samband med framtagande av detaljplaner, bygglovsansökningar eller förhandsbesked. Hofors kommun står bakom dessa rekommendationer och riktlinjer och anser att de ska följas.

Kommunens ställningstaganden

Strålsäkerhetsmyndighetens rekommendationer:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Svenska kraftnäts rekommendationer:

- Ny bebyggelse där människor vistas varaktigt ska placeras

minst 80 meter från en 220 kilovolt-ledning respektive 130 meter från en 400 kilovolt-ledning. De schablonavstånd som anges på 80 respektive 130 meter gäller för de områden där det passerar endast en ledning.

- Gränsvärdet 0,4 mikrotlesla som högsta magnetfältsnivå vid bostäder, skolor eller där människor vistas varaktigt får inte överskridas.
- Vid osäkerhet i samband med bygglov, detaljplanering eller förhandsbesked kan Svenska kraftnät ta fram en magnetfältberäkning som anger var gränsen för 0,4 mikrotlesla går.

- *Hofors Elverks riktlinjer:*
- I samband med detaljplanering eller bygglov ska samråd ske med Hofors Elverk i ärenden som berör deras ledningar.
- Fem meters säkerhetsavstånd från magnetfältet. Ingen vistelse eller byggnation närmare avståndet.
- Inga byggnationer inom fem meter från en högspänningsluftledning eller en nätstationsbyggnad.
- Inga byggnationer inom 15 meter från stolpstationer (transformator i en stolpe)
- Två meters byggnadsfritt avstånd från nedgrävd högspänningsledning.
- Två meter mellan lågspänningsluftledning och byggnad.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som bildas naturligt i berggrunden när radium sönderfaller. Radongasen sönderfaller i sin tur till radondöttrar som är fasta partiklar. När vi andas in radonhaltig luft fastnar radondöttrarna till en del i våra luftvägar. Vid sönderfallet avger de strålning som kan skada cellerna i luftvägar och lungor. Långvarig exponering av radongas ökar risken att utveckla lungcancer och det är främst rökare som drabbas. Radium finns naturligt i marken och i sten baserade byggnadsmaterial som tegel, betong och lättbetong. Blåbetong är ett material som avger mer radongas jämfört med andra byggmaterial. Radon kan även finnas i grundvattnet och i bergborrade brunnar kan höga radonhalter i vattnet hittas. Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader och radongasen läcker in om huset är otätt mot marken eller genom sprickor som uppkommer eller av otillräcklig tätning runt rörgenomföringar så huvudrekommendationen är att alltid bygga tätt mot marken.

Det enda sättet att upptäcka radon i inomhusluften i bostäder och allmänna lokaler är att mäta. Strålsäkerhetsmyndigheten har i strålskyddsförordningen (2018:506) beslutat om en referensnivå på 200 becquerel (Bq)/m³ radonhalt i inomhusluft för befintliga bostäder och lokaler dit allmänheten har tillträde. Referensnivån för radon är fastställda utifrån en samlad bedömning av risker med radon. För nybyggda hus gäller ett gränsvärde på 200 Bq/m³ enligt Boverkets byggregler (2011:6). VGS är tillsynsmyndighet och kan förelägga om att mätning eller åtgärd ska göras för bostäder och lokaler dit allmänheten har tillträde.

Hofors kommun har klassat områden i kommunen som högriskområden för radon, se miljö- och riskkartan. Det är vissa typer av jordarter och berggrund som har hög radiumhalt. Exempel på jordarter och berggrund är grusåsar, alunskiffer och vissa typer av graniter och pegmatiter. Moränmark klassas som normalradonmark och exempelvis kalksten,

sandsten och lera utgör lågradonmark. I Hofors kommun finns fyra huvudsakliga högriskområden för radon. Högriskområdena finns väster och nordöst om sjön Hyen, norr om sjön Edsken, nordväst och sydost om sjön Malmjärn samt efter rullstensåsen (Hästboåsen) som börjar söder om Hyen och sträcker sig söder om Bodås. Högriskområdena efter rullstensåsen börjar söder om Hyen och fortsätter till början av Ovako industriområde. Högriskområden efter åsen finns också norr om Prästhyttan samt norr och söder om Hästbo.

Kommunens ställningstaganden

- I samband med lokalisering av bostadsbebyggelse eller lokaler för skola och förskola ska hänsyn tas till risken för höga radongashalter i inomhusluft och dricksvatten.
- Radonsäkert byggande ska tillämpas inom högriskområden för radon.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är en viktig platsbunden resurs. Jordbruksmarken har många värden. Det främsta värdet är själva produktionsvärdet, att jordbruket producerar livsmedel och energi. Jordbrukslandskapet har också viktiga natur-, kultur- och landskapsvärden. Småbrutna jordbrukslandskap med naturbetesmarker, stenmurar, åkerholmar och andra småbiotoper utgör gynnsamma miljöer för en rad arter. Jordbruksmarkens ekosystemtjänster har också stora värden. Jordbrukets ekosystemtjänster är bland annat produktion av mat och energi, återföring av näringsämnen, insekters pollinering och förmåga att utjämna vattenflöden. Det är viktigt att arbeta för att upprätthålla ett livskraftigt och fungerande jordbruk med anledning av framtida klimatförändringar och exportläget till följd av krissituationer i världen. Ett varmare klimat kan gynna odlingsförutsättningarna. Det kan innebära bättre skördar och möjlighet att odla nya grödor. Detta kan leda till en ökad efterfrågan på jordbruksmark. Det är viktigt att bruka och bevara jordbruksmarken eftersom jordbruksmarken tar väldigt lång tid att återställa.

Jordbruksmarken skyddas i Miljöbalkens hushållningsbestämmelser, 3 kapitlet 4 §. Enligt paragrafen får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose

väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. För att få bebyggelse brukningsvärd jordbruksmark krävs det en konkret utredning som visar att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annan mark (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 januari 2019 i mål nr P 3809-18). Det är Plan och bygglagens 2 kapitel 2 § som reglerar att kommunerna ska använda Miljöbalkens 3 kapitel 4 § när de planlägger och beslutar om markanvändning.

I Hofors kommun finns ett kuperat skogslandskap avbrutet av småbrutna jordbruksbygder. Jordbruksarealen utgör 7 % av den totala arealen. Det är i den sydöstra delen av kommunen, Torsåkers församling, som den största delen av jordbrukslandskapet är belägen. Det är de bördiga jordarna kring Hoån och dess biflöden som tidigare koloniserades och som utgör stommen i kommunens jordbruk. Det är även i Torsåkers församling som de få kvarvarande ängs- och hagmarkerna finns. Jordbruksmarken i Hofors kommun är en viktig resurs att förvalta. Det skulle vara många fördelar med tanke på kvalitet, sysselsättning, öppna landskap, säkrare livsmedelsförsörjning och minskade transporter om den lokala livsmedelsproduktionen kunde

öka samt ökad andel av ekologiska produkter.

Kommunens ställningstaganden

- Kommunen har ett restriktivt förhållningssätt till ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark. Den brukningsvärda jordbruksmarken får endast exploateras för att tillmötesgå väsentliga samhällsintressen som inte kan tillmötesgå på annat sätt.
- Det bör undvikas att jordbruksmark splittras till allt för små fält eller inte går att nå på grund av att vägar och annan infrastruktur delar landskapet.
- Kommunen är positivt inställd till brytning av ny åkermark eller uppodling av nedlagd åkermark, särskilt om det ligger nära gårdens brukningscentrum eller ger väsentligt mer rationella åkerskiften.
- Den öppna landskapsbilden i jordbrukslandskapet ska värnas.
- Exploatering av områden nära jordbruksmark får inte medföra olägenhet för jordbruksnäringen.
- Värdefulla kultur- och naturmiljöer i jordbrukslandskapet ska beaktas.

Skogsbruksmark

Skogsbruket är av nationell betydelse som enligt miljöbalkens grundläggande hushållningsbestämmelser ska skyddas mot åtgärder som hindrar eller försvårar ett rationellt skogsbruk. Hur skogsmarken ska skötas uttrycks även i skogspolitiska jämställda mål – miljömålet och produktionsmålet. Skogsbruket ska följa regelverket i skogsvårdslagen, kulturmiljölagen och miljöbalken. Skogsbruket har ekonomiska, ekologiska och sociala värden vilket betyder att det är av stor vikt att sköta skogen så att god avkastning ges samtidigt som den biologiska mångfalden ska bibehållas. Skogen har även sociala värden då många människor använder skogen för rekreation och friluftsliv. Skogen har också värden kopplade till den fysiska planeringen i frågor gällande vattenhushållning, luftkvalitet, buller och grön infrastruktur.

Arealen skogsmark i Hofors kommun utgör ca 83 % av kommunens yta. Skogen har satt sin prägel på människorna och på livet i Hofors. Skogsbruket har en lång tradition och är en viktig näringsgren. I stort sett all skog är produktionsskog där det bedrivs ett aktivt skogsbruk. Skogsbruket har stegvis förändrat skogarna i kommunen. Den största skillnaden mellan dagens skogar och natur-

landskapetets skogar är minskad andel gamla träd, död ved samt växt- och djurarter.

Skogen är en viktig del av samhällsutvecklingen och sysselsätter många människor. För många lantbrukare står skogsbruket för en viktig del av inkomsten. Privata markägare äger ca 47 % av marken i kommunen och bolag äger ca 46 % av marken. Kommunen äger mark främst i närheten av tätorterna. Tätortsnära skogar har särskilt högt värde och bör därför brukas med stor hänsyn till allmänna intressen. Kommunen har stora möjligheter att skydda mark i naturvårdande syfte som naturreservat och biotopskydd.

Skogen som grön näring har stor betydelse för framtiden och det finns ett växande intresse för skogen som resurs i form av bland annat råvara till skogsindustrin, biobränslen, träbyggnationer och nya produkter. Skogen ses även som en del i lösningen för ett fossilfritt samhälle och ökad klimatnytta. Där kan skogen hamna i en målkonflikt där ökad klimatnytta vägs mot risken med minskad biologisk mångfald. Klimateffekter förväntas öka i framtiden och det finns ett behov av att se över skogsbruksmetoder på bred front. Stormar, skogsbränder och skadeinsekter kommer

troligen att bli mer förekommande framöver. En regional handlingsplan för skogsprogrammet har tagits fram och den anger hur skogen bör brukas i Gävleborgs län.

Kommunens ställningstaganden

- Förutsättningarna för att bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk på landsbygden ska värnas.
- Kommunägd tätortsnära skog ska förvaltas med fokus på tillgänglighet, rekreation, friluftsliv och biologisk mångfald.
- Det moderna rationella skogsbruket, d v s avverkning, skyddsdikning, anläggande av skogsbil- respektive utdrivningsvägar med mera, får inte ske på sådant sätt att fiskebestånden i strömmande vattendrag och sjöar kommer till skada.
- Stor restriktivitet bör iakttas när det gäller våtmarksdikningar.
- Den tätortsnära skogen ska brukas med extra stor hänsyn till de sociala och ekologiska värdena.
- Skogens potential för naturturism och friluftsliv ska tillvaratas.

Näringsliv

Näringslivsfrågor är i dag tätt integrerade med samhällsfrågor i stort. För att Hofors kommun ska kunna utveckla näringslivsfrågorna är det viktigt att hela kommunen stärks och utvecklas med så väl samhälls-service, boende, skola som omsorg. Kommunens mål för näringslivets utveckling är att skapa positiva attityder till företagsamhet samt skapa förutsättningar för att stärka och bredda de företag som finns så att de kan expandera och verka för nyetableringar. Ett starkt näringsliv skapar lönsamma och hållbara företag med bredd inom många olika branscher och med god tillväxt. Företagen samarbetar för att stärka varandra och utnyttja varandras kompetenser. Det innebär goda skatteintäkter, ett tryggt samhälle med bra skola, sjuk- och äldreomsorg. Arbetstillfällen med bredd och inflyttning till kommunen. Ett bra och rikt föreningsliv och en meningsfull fritid. Ett svagt näringsliv skapar utflyttning från kommunen och ökar arbetslösheten. Låga skatteintäkter som ger mindre pengar till skola, sjuk- och äldreomsorg. En kommun så som Hofors är sårbar utifrån att det finns endast en stor industri, vilket märks när Ovako minskar sin personalstyrka, men rationaliseringen är ändå nödvändig för företagets överlevnad. På 60-talet arbetade 4360 personer på

Hofors Bruk och Hofors hade 16 000 invånare, nu är befolkningen 9600 och 1100 arbetar på företaget. Kommunen blir sårbar när många företag är underleverantörer till Ovako. Varje arbetstillfälle i den tunga tillverkningsindustrin skapar ytterligare 2,8 arbetstillfällen utanför deras kärnverksamhet. Indirekt betyder det att Ovako i Hofors sysselsätter ca 4000 personer i regionen.

Kommunen har idag utmaningar som behov av fler och varierade och attraktiva bostäder, att rekrytera kompetent arbetskraft, möjliggöra kompetensutveckling och studier för att matcha företagets kompetenskrav, men också att locka barn i tidig ålder till företagen i kommunen. Förutsättningar för en god utveckling av näringslivet i kommunen är en utbyggnad av infrastrukturen som fjärrvärme och elnät, möjliggörande av stärkta pendlingsstråk med tåg och buss. I Torsåker finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen genom gröna näringar.

Kommunen behöver utveckla markområden i Hofors tätort för att kunna erbjuda företag mark. "Böle 2" som är ett område i sydöstra delen av Hofors tätort intill sjön Lill-Gösken samt området vid elljusspåret vid E 16 "E16 Väst" är sådana exempel. Kommunen behö-

ver också skapa nära kontakter med näringslivet för snabba, effektiva och rättssäkra handläggningstider som kännetecknas av tillgänglighet, bra bemötande och effektivitet. I Hofors tätort är det viktigt med ett levande och kompakt centrum som ger ortsbor service. Kommunen ska skapa förutsättningar och arbeta för att fler kvinnor startar företag, endast 25 % av företagen har kvinnlig VD eller innehavare. Besöksnäringen måste stärkas och viktiga åtgärder där blir samarbete, nätverk och möjliga övernattningsmöjligheter samt hitta entreprenörer. Kommunen behöver höja etableringsgraden av nya företag och stimulera entreprenörskap.

Kommunens ställningstaganden

- Förutsättningar för en god utveckling av näringslivet i kommunen är en utbyggnad av infrastrukturen som fjärrvärme och elnät och möjliggörande av stärkta pendlingsstråk med tåg och buss.
- I Torsåker finns goda förutsättningar för att skapa arbetstillfällen genom gröna näringar.
- Kommunen behöver utveckla markområden i Hofors tätort för att kunna erbjuda företag mark. Dessa områden är främst "Böle 2" i sydöstra delen av Hofors tätort intill sjön Lill-Gösken samt området vid elljusspåret vid E 16 "E16 Väst".
- Kommunen behöver skapa nära kontakter med näringslivet för snabba, effektiva och rättssäkra handläggningstider som kännetecknas av tillgänglighet, bra bemötande och effektivitet.
- Besöksnäringen måste stärkas och viktiga åtgärder där är samarbete, nätverk och möjliga övernattningsmöjligheter samt att hitta entreprenörer.

Natur och friluftsliv

NATUR

Naturmiljöer och den biologiska mångfalden har ett stort värde. Naturmiljöerna har påverkats väldigt hårt de senaste årtiondena och den biologiska mångfalden minskar i allt snabbare takt. Naturen hyser komplexa ekosystem som måste fungera för att den biologiska mångfalden ska bevaras och för att samhällsviktiga tjänster ska kunna fortsätta levereras. Att bevara, skydda och sköta våra naturmiljöer är en fråga som berör hela samhället. I samhällsplaneringen kan naturen om den blir rätt hanterad, bidra till att skapa en hållbar och attraktiv kommun att leva i. Att långsiktigt skydda värdefull natur är en viktig pusselbit i detta, men vad som händer i det övriga landskapet är minst lika viktigt.

Hofors kommun har många olika naturtyper, från torra barrskogsområden, blandskogar, lövskogar med inslag av ädellövskog, sumpskogar, öppna odlingslandskapet till våtmarker, sjöar och vattendrag. Hofors kommun ligger i gränsområdet mellan det låglänta kustområdet och bergskullelandskapet i väster. Det är en del av den gränzon som kallas Limes Norrlandicus, den biologiska norrlandsgränsen. Det återspeglar sig också i artsammansättningen, som innehåller både nordliga och sydliga element. I dessa trakter går den högsta kustlinjen. Istället drog sig tillbaka för ca 9000 år sedan. Landet har sedan höjt sig med ca 200 meter. Hela kommunen, så när som på de högsta bergstopparna, har legat under Ancylussjön.

Jordarterna består till största delen av sandig normalblockig till rikblockig morän. Styva leror förekommer på Torsåkersslätten med utlöpare mot Hofors och Barkhyttan. Större områden med

sand finns norr om Barkhyttan, vid Malmjärn, vid Kalvsnäs och nordost om Skommarhyttan. Områden med kalt berg förekommer tämligen rikligt. En svagt markerad rullstensås löper genom stora delar av kommunen. Berggrunden består huvudsakligen av gnejs-graniter. Genom kommunen i öst-västlig riktning finns stråk av grönsten och leptiter. I leptitområdena förekommer järnmalm. Ett särdrag är in-slaget av grönsten och urkalkssten, som är särskilt tydligt på berg som Söderåsen, Körberget, Skållberget, Kulleberget och Högståsen. Den basiska berggrunden påverkar miljöer och växtsamhällets artsammansättning i ett stråk från Stenshyttan över Torsåkersbygden mot Ältebo. Utan detta skulle floran vara betydligt artfattigare.

I Hofors kommun finns ca 130 sjöar. Det handlar om allt från stora sjöar som Hyen, Edsken, Ottnaren och Malmjärn till små tjärnar och allt däremellan. De flesta sjöarna ligger i skogslandskapet. Sjöarna har stor betydelse för bland annat vattenförsörjning, biologisk mångfald, fiske och rekreation. Sjöar och vattendrag är viktiga för den biologiska mångfalden som häcknings- och rastlokaler för fåglar och med sina speciella växtarter. Många insekter t.ex. trollsländor finns också i den miljön. Vatten är också viktigt för en vacker landskapsbild.

Samtliga sjöar har påverkats mer eller mindre av människan genom regleringar och utsläpp. Stråket med urkalksten från Stenshyttan till Ältebo påverkar sjöar som Igeltjärn vid Vallbyheden och Tjärnan vid Ältebo. De har därav mycket höga pH-värden. Sjöarna Särstasjön och Bysjön är starkt påverkade av övergödning och är delvis helt igenväxta under sommaren. Det gäller också delar av Ottnaren.

Det vattendrag som sedan gammalt är livsnerven i bygden är Hoån. Det är kring den och dess biflöden som järnhanteringen ägt rum. Den övre delen av ån kallas Lugneån. Odlingslandskapet i Torsåker är förklarat som ett riksintressant kulturlandskap. Det har en lång historia och småskaligheten och omväxlingen med vacker bebyggelse och ett öppet landskap inramat av berg, erbjuder en tilltalande landskapsbild. Betesmarker och slättermarker är mycket marginaliserade inslag men finns ändå på några ställen.

Flera av de områden som tidigare varit intressanta har förlorat sina kvalitéer på grund av brist på hävd som lett till igenväxning. Det handlar t.ex. om artrika naturbetesmarker i Bagghyttan, Söräng och Ugglebo. Det visar hur viktigt det är att hävden fortsätter och ökar betydelsen av de marker som fortfarande hävdas med bete eller slätter. När arealen av ängar minskat har många vägrenar, särskilt längs de mindre vägarna fungerat som tillflyktsort för ängsväxter och med dem pollinerande insekter. En anledning till det är att vägrenarna slås regelbundet. Det medför att sly och högt gräs tas bort och blommande växter gynnas. Våtmarker förekommer inte så rikligt. De största myrarna är Köpmanmossen och Bredmossen. På västra sidan av Hyen finns stora myrområden

t.ex. Gässlingen och Solmyran. Botaniskt intressanta myrar är Ystmyran, Göljan och myren vid Torstjärn i Stenshyttan.

Den vanligaste naturmiljön i kommunen är skogen. Skogen har under lång tid utnyttjats hårt på grund av bergsbruket som krävde stora mängder virke. Nästan all skog idag är produktionsskog. Den virkesproducerande förmågan är fortfarande stor men ekosystemet är artfattigt och många av de faktorer som utmärker naturliga skogsekosystem är bristvaror som bland annat träd med hög ålder, andelen löv och brist på död ved.

Naturresevat

Naturresevat är ett av de vanligaste sätten att långsiktigt skydda värdefull natur. Länsstyrelsen eller kommunen kan bilda naturresevat med stöd av miljöbalken. Värdefulla mark- och vattenområden kan skyddas som naturresevat av olika skäl som anges i miljöbalken. Det kan vara för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer samt skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Varje naturresevat är unikt och har därför egna föreskrifter för att bevara naturvärdena. Alla resevat ska ha en skötselplan som beskriver hur området ska förvaltas för att naturvärdet ska bestå. Sju naturresevat finns i Hofors kommun. Det är Fäbods, Gammelstilla-Bredmossen, Kårsberget, Köpmanmossen, Solbergadalen, Surtjärn och Söderåsen. Dessa beskrivs närmare under Värdefulla natur- och friluftslivsområden.

Naturminne

Ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen eller kommun förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Som naturminnen kan

mindre delar av naturen, allt från enstaka föremål till upp till en hektar stora områden skyddas enligt miljöbalken, 7 kap. 10 §. I kommunen finns ett naturminne i form av en pelargran söder om Lingbo, vid avtagsvägen mot Grönviken.

Ekologiskt känsliga områden

Även områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall, enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser 3 kap § 3, så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Ekologiskt känsliga områden är främst våtmarker, såväl stora som små, lövskogsdominerade biotoper, hållmarksskog, åkerholmar, ängar, bryn samt öar vid kusten och i insjöar. Områdena hyser växt- och djurarter som är hotade om de ekologiska betingelserna ändras. De ekologiskt känsliga områden som bedöms vara av stor betydelse bör skyddas. Detta kan ske genom att områdena förklaras som naturresevat. Skydd av detta slag kan innebära att pågående markanvändning, främst skogsbruket, försvåras, varför ersättning måste utgå. Reglering av detta sker om ett område inrättas som naturresevat.

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde definieras enligt miljöbalken, ”mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda”. Syftet med

att skapa biotopskyddsområden är alltså enligt lagtexten förhållandevis entydigt de biologiska värdena. Biotopskyddsområden skyddas enligt Miljöbalken, 7 kap. 11 §. Områdena skyddas för all framtid och märks upp i terrängen. Äganderätten till marken påverkas inte av beslutet. Inom biotopskyddsområdet är det förbjudet att bedriva skogsbruk. Åtgärder som kan skada naturmiljön är inte tillåtna. Markägaren får ersättning för det intrång i sitt brukande som följer av beslutet.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt nyttjanderättsavtal som tecknas mellan Skogsstyrelsen, länsstyrelse eller kommun och markägare som är intresserade av naturvård. Syftet med avtalet är att bevara och utveckla områden med höga naturvärden. Avtalstiden kan variera mellan ett till 50 år och utgör en del av det långsiktiga skogsskyddet. Markägaren får viss ekonomisk ersättning för de begränsningar i brukandet som avtalet medför. Äganderätten till marken påverkas inte. Området märks normalt ut i terrängen.

Nyckelbiotoper

Med nyckelbiotop avses en biotop i vanlig mening, d.v.s. en någorlunda enhetlig och avgränsningsbar livsmiljö som dessutom har en avgörande betydelse, en nyckelroll, för den hotade och sällsynta delen av skogens fauna och flora. Begreppet nyckelbiotop är storleksoberoende. Begreppet nyckelbiotop har i sig ingen juridisk innebörd. Det föreligger således inget automatiskt skydd för nyckelbiotoper. Att identifiera och avgränsa nyckelbiotoper innebär inte att man samtidigt har utpekat att områden skall hanteras på ett visst, på förhand bestämt sätt. I Ockelbo kommun har Skogsstyrelsen inventerat all kommunal mark och privat skogsmark, samt kyrkans skogsinnehav.

Skydd av och hänsyn till arter

Den biologiska mångfalden är variationen av allt levande som finns på vår jord som organismer, arter och ekosystem. Den biologiska mångfalden beskrivs ofta på tre nivåer; mångfald av arter, genetisk variation och mångfald av ekosystem och naturtyper. En stor artrikedom är ofta ett sätt att jämföra hur värdefull en naturtyp är. I de fall där samma naturtyp jämförs är ofta ett område med hög artrikedom mer värt än ett område med färre arter. Arter kan dels fungera som indikator för värdefulla naturområden, dels vara skyddade mot negativ påverkan enligt lag. Generellt minskar antalet arter i allt snabbare takt över hela världen. Djur- och växtlivet hotas av föroreningar, bekämpningsmedel, skogsskövling, utfiskning och klimatförändringar. Överkonsumtion och städernas utbredning är några av huvudorsakerna till den snabba artförlusten. Artförlusten behöver stoppas så att vi i framtiden inte riskerar att hamna i något som kallas för den sjätte massutrotningen av arter.

Internationellt och nationellt har Sverige utformat ett system för att ge stöd åt särskilt utsatta arter och deras miljöer. Artskyddsförordningen är en del av miljöbalken och grundar sig bland annat på EU-direktiven, art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) samt fågeldirektivet (2009/147/EG). Genom artskyddsförordningen (2007:845) skyddas arter genom fridlysning i olika hög

utsträckning. Fridlysningen innebär att det är förbjudet att bland annat döda, störa, plocka och gräva upp arter eller att förstöra viktiga platser för dessa arter. Undantag finns om en art enligt jakt eller fiskelagar får jagas eller fiskas. I Gävleborg finns i dagsläget 31 av arterna som är upptagna i art- och habitatdirektivet. Dessutom finns här omkring 38 av de fågelarter som nämns i fågeldirektivet. Staten har att tillse att dessa har gynnsam bevarandestatus.

Det pågår ständigt inventeringar av arter. I Artportalen registreras fynd av arter. Vem som helst kan rapportera vilka arter de sett i naturen och söka bland de över 40 miljoner fynduppgifter (med undantag för vissa känsliga arter), som privatpersoner såväl som yrkesverksamma naturvårdstjänstemän och forskare har bidragit med. Detta verktyg är ett viktigt stöd i planeringen. Artdatabanken ansvarar för att ta fram en förteckning över alla de arter vars framtida överlevnad inte är säkrad inom en viss region, den så kallade rödlistan. Rödlistan uppdateras vart femte år och presenterades senast 2020.

Rödlistade arter har inget formellt skydd men deras förekomst kan indikera värdefulla livsmiljöer vilket behöver iakttas vid en förändring eller påverkan på markanvändningen. Rödlistan ska vara ett hjälpmedel i arbetet med att bevara och skydda den biologiska mångfalden. I rödlistan kartläggs arter som

är utrotningshotade, riskerar att bli utrotningshotade eller på något sätt är missgynnade. Rödlistan är ett pågående arbete, liksom arbetet med åtgärdsprogrammen för de rödlistade arterna. Listan grupperar arter i ett system med kategorier för olika grad av sällsynthet och risk för utdöende: Försvunnen (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Missgynnad (NT).

Signalarter är en också typ av indikatorarter som är användbara för att lokalisera och urskilja miljöer med höga naturvärden. Signalarter används bland annat som stöd och hjälpmedel vid inventeringen av nyckelbiotoper. En del arter som har en särskilt viktig ekologisk funktion för andra arter, direkt eller indirekt, kallas för nyckelarter. Detta är en kategori av arter som är viktig att fånga upp i olika naturvårdssammanhang. Nyckelarter är ett begrepp som sannolikt kommer att bli allt viktigare och det är troligt att det kommer att få större och större betydelse för svensk naturvård i framtiden. Närmare 2000 arter riskerar att dö ut i Sverige om inget görs för att bevara dem. Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) är Länsstyrelsens och Naturvårdsverkets gemensamma satsning för att rädda arter som är på väg att försvinna. Inom Gävleborgs län finns ett 80-tal hotade arter som är aktuella för olika åtgärdsprogram.

FRILUFTSLIV

Friluftsliv innehåller många genvägar till god hälsa. Det finns tydliga kopplingar mellan återhämtning och vistelse i naturen. I en tid där antalet stressrelaterade sjukdomar ökar är just återhämtning nyckeln till en god hälsa. Grundläggande för friluftslivet är att det finns natur att vara i, det vill säga tillgång till natur. Att naturen är tillgänglig på olika sätt är också en förutsättning och där är allemansrätten en grundförutsättning. År 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftslivspolitik (2012/13:51). De handlar i stort om att utveckla och genomföra åtgärder så att förutsättningarna för friluftslivsutöandet förbättras. Genom att främja friluftslivsarbetet bidrar vi även till de 17 globala hållbarhetsmålen. I målet om hållbara städer och samhällen (mål 11), står det till exempel att vi behöver skapa säkra och inkluderande grönområden för alla. Men även flera av de andra 17 målen har i olika grad koppling till friluftslivspolitik. Flera regionala och kommunala strategier som är kopplade till friluftsliv, miljö, folkhälsa och mänskliga rättigheter, går också att härleda till de globala målen i Agenda 2030.

Friluftsliv i Hofors kommun

I kommunen finns vandringsleden Gästrikeleden, som sträcker sig från Gårdsjön i norr till Skommarhyttan i söder. Pråmleden är en annan natur- och kulturled där det går

att vandra, cykla och åka kanot eller båt. Pråmleden är en gammal malmtransportled över sjösystemet Grycken, Fullen och Edsken i gränslandet mellan Gästrikland och Dalarna. I övrigt finns naturstigar intill Hofors och Torsåkers samhällen. Naturstigar finns även vid Kratte Masugn. Motionsspår finns på flera platser runt Hofors samhälle. Även i Torsåker, Bodås och vid Kratte Masugn finns motionsspår. Ur friluftssynpunkt finns intressanta skogsområden runt hela Hofors samhälle, liksom runt övriga tätorter. Sjöarna betyder mycket för rekreation och friluftsliv. Det finns många badplatser och fiske är en populär sysselsättning större delen av året.

VÄRDEFULLA NATUR- OCH FRILUFTSLIVS- OMRÅDEN

Elljusspår väster om Hofors, Lugneån och Hammardammen (NF.1)

I området finns Hammardammen, Lugneån, Gästrikeleden, ett flertal naturstigar och elljusspår. Området är ett tätortsnära rekreationsområde. Området är även viktigt ur idrottssynpunkt och hänger samman med Hofors idrottsplats där utövare av ishockey och fotboll använder elljusspårerna. Lugneån har en lång strömmande åsträcka. Namnet låter kanske motsägelsefullt för en livligt forsande å, men det kommer av gården Lugnet som ligger nära åns utlopp från sjön Tolven. Ån är 2,9 km lång och rinner mellan Robertsholm och Hammardammen. Sträckan har under långa perioder torrlagts då vattnet letts via det lilla vattenkraftverket vid Hammardammen. Vid hög vattenföring t.ex. under vårfloden är den en levande, brusande å. Åren av strypt vattenföring har utarmat Lugneån på liv. Där fanns tidigare en lokal öringsstam och insekter och andra djur som kräver strömmande

syrerikt vatten. Hammardammen är från början en konstgjord sjö. Den anlades vid slutet av 1600-talet för att fungera som vattenmagasin för Hofors bruk. Idag går en mycket väl använd och vacker promenadväg runt sjön. På södra sidan av dammen går den genom en gammal, högstammig granskog. Där finns också en rastplats. Karaktärsarter vid sjön är klibbal, där det vid utloppet står några riktigt grova träd och gul svärdsilja. Sjön används också till både fiske och bad.

RIKTLINJER Vattnet i Lugneån bör ledas genom den naturliga åsträckan för att få tillbaka åns värden.

Vid Hammardammen är det viktigt att skogen får vara kvar för att fortsatt erbjuda en naturupplevelse vid promenaderna runt sjön. Leden runt sjön ska underhållas och skogen runt leden på södra sidan om sjön bevaras orörd.

Kulleberget/Värnabackarna (NF.2)

I området finns ett flertal naturstigar, del av Gästrikeleden, skidbackar, skjutbanor och en motocrossbana. I norra delen av området finns Fäbodbacken som är en nyckelbiotop på 1,3 ha och ligger nära järnvägen mellan Hofors och Storvik ca åtta km nordöst om Hofors vid gården med samma namn. Området är ett parti med gamla barrträd, gran och tall, flera mer än 200 år. Det var tidigare Domänreservat, men när flera andra av de områdena som var Domänreservat blev naturreservat ansågs Fäbodbacken vara för litet för att få status som naturreservat. Området innehåller också särskilt intressanta naturvårdsobjekt så som Värnabackarna och del av Kullebergets sydsluttning. Värnabackarna fungerar som skyddszon för Ovako steel. Närmast industrin ligger ett litet lövskogsområde med asp,

glasbjörk, klibbal, lind och rönn. Buskskiktet har inslag av måbär och tibast. Under en stor lind växer ett stort bestånd av tandrot. Här finns också blåsippa, stinksyska, lundarv, hässlebrodd, strutbräken och vårärt. Det här begränsade skogs-partiet kan ge en bild av hur naturen i Hoåns dalgång en gång såg ut. Mellan lövskogen och E16 ligger en gammal björkhage som under flera år nu hävdats med bete av ungdjur. Det har haft en gynnsam påverkan på området som tidigare visade tecken på igenväxning. Förutom att området upplevs tilltalande för ögat finns en del intressanta arter.

RIKTLINJER För Värnabackarna är det viktigt att betet fortsätter för att behålla områdets kvalitéer.

Öster om Hofors - Skällberget och Lill-Gösken nordöstra strand (NF.3)

Skällberget är ett utvecklingsområde för friluftslivets värden. Det finns fler stigar i området, både mot järnverket och Getbacken. Området mellan Lill-Gösken och Torsåkersvägen är dominerat av en lummig, flerskiktad lövskog med bl.a. grova aspar och inslag av alm, lönn och hägg. Det strömmande vattnet är öppet året runt. Från oktober till mars finns det alltid strömstare här. Bävern har en säker förekomst och gnagspår och fällda stammar är lätta att se men djuren är skygga. Under försommaren kan det vara en intensiv fågelsång i området. Grönsångare, svarthätta och trädgårdssångare hörs ofta. Mindre hackspett är en annan art med pålitlig förekomst längs kanten av Lill-Gösken. Lill-Gösken avvattnas av tre mindre strömmande vattengrenar som förenas till en huvudfåra av ån.

RIKTLINJER Skogen på Lill-Gösken norra strand och mellan Gösken sjöarna förblir orörd.

Edske Masugn (NF.4)

Fem kilometer väster om Hofors, vid sjön Edsken, ligger Edske Masugn. Edske masugn är ett industrihistoriskt utflyktsmål med intressanta lämningar efter masugnen, tilltalande lövrika omgivningar och naturskönt läge intill sjön Edsken. Pråmleden går även genom området. Pråmleden är en gammal malmtransportled över sjösystemet Grycken, Fullen och Edsken i gränslandet mellan Gästrikland och Dalarna. Pråmleden är idag en natur- och kulturled där det går att vandra, cykla och åka kanot eller båt. Dalarna och Svarttjärn ligger strax söder om Edsken. Svarttjärn är en liten opåverkad tjärn med fina myrstränder. På stränderna finns bl.a. många olika starrarter och där det är riktigt sankt växer orkidén myggblomster.

RIKTLINJER Svarttjärnen och de omgivande myrmarkerna lämnas orörda vid ev. avverkning.

Långnäs/Stor-Gösken (NF.5)

Ett naturskönt öppet område med inslag av lövskogsdungar. Området domineras av en golfbana och vid Råbacka finns en mindre badplats. Stor-Gösken sträcker sig ända ner till Tjärnäs. I Stor-Gösken fiskas gös och signalkräfter.

Storberget (NF.6)

Storberget har tidigare varit

föremål för en omfattande gruvhantering. Storberget uppvisar en anmärkningsvärd koncentration av gruvhål och andra lämningar efter gruvbrytning, vilket illustrerar gruvnäringens betydelse för bygden. Förutom att Storberget är industrihistoriskt och geologiskt intressant är det också värdefullt som utflyktsmål.

Hoån/Särstasjön (NF.7)

Hoån och dess biflöden har betytt mycket för järnhanteringsens långa historia i kommunen, då vattenkraft var den energi som fanns att tillgå. Hoåns forsar var anledningen till att stålindustrin lokaliserades dit den nu är belägen. På den tiden fanns också två sjöar, Värnan och Hosjön på nuvarande bruksområdet. Båda blev igenfyllda när brukets behov av mark ökade. Ortnamnet Hofors kommer från forsen i Hoån. Idag leds Hoån förbi Stålverket i en kulvert under området. Där tas fallhöjden tillvara för energiproduktion i ett underjordiskt kraftverk. Efter Stålverket är ån påverkad av utsläpp och flyter i utkanten av villaområdet Born ner till Lill-Gösken. Lill-Gösken är recipient för såväl Stålverket som kommunens reningsverk. Troligen är det gödningsseffekten som medför att sjön är rik på fisk. Hoån har sitt utlopp i Ottnaren efter att först ha passerat Särstasjön. Sträckan mellan Torsåkers järn-

vägsstation och utloppet i Ottnaren är en fin kanotled, där man kan fortsätta över Ottnaren och Ältebo-sjön ända till Gästrike-Hammarby. Särstasjön ligger strax nedströms Torsåkers järnvägsstation och genomflyts av Hoån. Den är omgiven av åkermark och mycket näringsrik. Sjön som tidigare varit en fin fågel-sjö har fortfarande viss betydelse för rastande fågel på våren. Under sommaren växer sjön igen och det är bara en smal ränna som hålls öppen av passerande båttrafik. Ett annat problem är att tät vegetation som består av lövsly runt sjön gör den svårtillgänglig. Vissa ovanliga växter som trivs i näringsrikt vatten har anträffats här och i angränsande delar av Hoån. Hoåns vattenkvalité fortsätter att förbättras.

RIKTLINJER *Näringstillförseln till sjön minskar för att hindra igenväxningen. Sjön bör bli mera tillgänglig för t.ex. fågelskådning på några platser. De sank markerna runt Särstasjön bör bevaras och hållas öppna genom bete.*

Solbergadalen/Tolven (NF.8)

I området finns Solbergadalens naturreservat. Naturreservatet består av varierad natur och är beläget ca fem km norr om Hofors. Naturreservatet är 29 ha stort. I reservatet finns olika typer av skog. I sydväst, längs dalgångens botten, växer en tät björkskog. I norr finns granskogen med gamla, grova granar och längs sluttningarna i

sydost står många tallar. Bäckens i dalgången som går genom reservatet har många sidoflöden och detta gör att marken alltid är fuktig. Sällsynta skogsarter trivs i den fuktiga och näringsrika marken. Här växer till exempel myskmåra, dvärghäxört, vedsäcksmossa, gullmurkling, skogsbräsmå, kärrfibbla, missne, strutbräken, trådticka, källpraktmossa och kattfotslav. Sjön Tolven har intressanta stränder för friluftslivet. Den är lättillgänglig för många ortsbor. Tolven är en fin badsjö. På sjöns norra sida finns en kanotstadion.

Surtjärn/Hyn (NF.9)

I området finns Surtjärns naturreservat. Naturreservatet består av en urskogslig skog vid Surtjärn och sjön Hyn. Naturreservatet ligger cirka fem km nordväst om Robertsholm i Hofors. Området är 7,5 ha stort. Den gamla skogen är rik på riktigt storvuxna tallar, över 300 år gamla. Granarna i området är över 100 år. Surtjärnen är en näringsfattig sjö som omges av kärrmark. Vid tjärnens nordspets finns en intressant kärr-mosseaktig vegetation. I reservatet finns den rödlistade arten knärot. Signalarter som kan nämnas är knärot, långflikmossa, stor revmossa, blomkåls-svamp och talticka. Skogslämmel och fåglar som mindre hackspett och tretåig hackspett finns också. Hyn som delvis ligger i Dalarna är en stor och djup klarvattensjö som är vattentäkt för både Hofors och Torsåker. Torsåker försörjs med dricksvatten från Hofors vattenverk via en överföringsledning. Vid Hyns stränder finns många fritidshus. Sjön har flera fina små badplatser med sandbotten. Här ser man ofta storlom och storskrake och trots att sjön är näringsfattig finns här kommunens enda skrattnåskoloni vid Sikviken. Typiska växtarter för den här typen av sjöar är vit näckros, notblomster och strandpryl.

Råberget/Åsbotten (NF.10)

Området vid Råberget är en nyckelbiotop på 2,1 ha innehållande lövskog dominerad av björk och asp med någon enstaka gran. Här finns rester av en kolbotten. Det finns en del fläckar som i stort sett saknar vegetation. Där brukar vi se skogsfru, men också på andra ställen här. Antalet blommor varierar mycket mellan åren. I år 2019 var det bara tre st, maxantalet är över femtio. Det normala är ett tjugotal plantor. Vissa år har vi sett stjälgar med upp till fem blommor. Det finns flera andra arter som indikerar rik mark. Längs stigen hit från närmaste bilväg är ett tydligt gräsdominerat (piprör) rikstråk. I det är blåsippa, vårärt och getrams spridda. Längs stigen står också en grov tallöverståndare. Den rika flor-an indikerar grönstensberggrund. Det tämligen begränsade området med rik flora bör helst undantas från traditionellt skogsbruk och lövskogen bör gynnas.

Åsbotten ligger sydväst om sjön Hyn, precis på gränsen till Dalarna. Det är trots namnet det berg som är kommunens högsta punkt. Namnet kommer nog ifrån att här har funnits en kolbotten, botten på åsen. Större delen av berget är kalhugget och hyser nu ungskog på väg upp. Den oländiga östbranten med både block och branter är däremot orörd. Här finns en hel del gamla, grova aspar och sälgar tillsammans med yngre granar och en mycket rik, tydligt grönstenspåverkad flora, såväl kärlväxter, som kryptogamer. Särskilt påtaglig är den ymniga blomningen av blåsippa på våren. Här finns också många plantor med vita blommor. Aspar och sälgar här är värddar för kommunens enda kända förekomst av lunglav. Kärlväxtfloran har många signalarter för skog.

Högståsen/Krontjärnsbäcken (NF.11)

Branten mot öster vid Högståsen

är en nyckelbiotop på 6,3 ha. Högståsen ett berg som ligger nära Granstanda station söder om järnvägen mellan Hofors och Storvik och norr om Barkhyttan och E16. Bergets högsta punkt ligger på nivån 235 m.ö.h. Den östra branten är ursvallad av forntida hav och uppvisar hållmarker och branter. Floran skvallrar om att berget är påverkat av grönsten. I södra delen av området rinner Krontjärnsbäck- en som har högt naturvärde på en delsträcka.

Körberget (NF.12)

Inom området finns Körberget, som når en höjd av 214 m.ö.h. Körberget ligger ca åtta km sydost om Hofors och fem km nordväst om Torsåker är ett uppskattat utflyktsmål och strövområde. Berget är barrskogbevuxet. Öster om och nedanför toppen på Körberget, Körbergsklack, ligger två övergivna kalkbrott. Kalkbrytningen ägde rum fram till 1920-talet. Kalken här är urkalksten som är på väg att omvandlas till marmor. Den är inte så lättvittrad som sedimentär kalksten, men ändå finns här en intressant och tydligt kalkpåverkad flora. Mest känd är platsen för förekomsten av orkidén purpurknipprot, den enda i länet, men här finns också sex andra orkidéarter. Inne i de gamla kalkbrotten finns en spännande kryptogamflora, med bl.a. ormbunken murruta. Området har en rik svampflora med många signalarter för kalkbarrskog. Området med nyckelbiotopskvalitéer omfattar de båda kalkbrotten, marken runt om dem och barrskogen mellan dem.

Klocksberg/Malmjörn (NF.13)

I området ligger Klocksberg som når en höjd av 169 m.ö.h. Berget ligger ute på Torsåkersslätten, några km sydost om kyrkan nära vägen mot Malmjörn. Det medför att utsikten över bygden är storslagen från bergets topp och av den anledningen är platsen välbesökt. Top-

pen består av röd Hedesundagranit, som går i dagen. Hällar och klippor här är underlag för en del mossor och lavar som är ovanliga i trakten. Här finns en mindre förekomst av den nordliga fjälltagellaven på block och violettgrå tagellav, som växer på en lodyta. Normalt växer arten på gamla granar. Här har också gjorts ett fynd av den i trakten ovanliga tandade lämmelmossan. Mosippan växer lite längre söderut längs stigen upp till toppen, precis där hållmarken övergår i tallskog. En av de större sjöarna i kommunen Malmjörn finns inom området. Sjön är tillsammans med Edsken kommunens populäraste badsjö.

Otnaren (NF.14)

Otnaren har betydelse som rastlokal särskilt på hösten för skäggdoppingar och storskrake, ibland även småskrake. Havsörn ses ofta vid sjön. Stränderna är svårtillgängliga p.g.a. det stora antalet fritidshus.

Dansarberget (NF.15)

Dansarbergets sluttning mot öster intas av hållmarkstallskog. I sluttningen finns Dansargrottan - en fem meter djup jättegyrta med en diameter på två meter. I Dansargrottan har kommunens enda hållristning, ett solhjul, påträffats. Berget är av visst värde som utflyktsmål och strövområde.

Gammelstilla-Bredmossen/Ystmyran (NF.16)

Gammelstilla-Bredmossens naturreservat är en opåverkad våtmark som är belägen ca 13 km sydväst om Årsunda. Naturreservatet omfattar 167 ha. Området med våtmarks består av en kupolformad mosse med en tydlig centralt belägen höjdpunkt i söder. Plana kärr i norr och strandområden vid sjön Övre Dammen. Området utgör ett av länets värdefullaste myrområden för fåglar. Landskapet är vidsträckt och uppdelat på flera olika naturtyper - var och en med sina speciella

arter. På Bredmossen häckar tranor, gulärlor, storspovar, enkelbeckasiner och grönbenor. Skogssnäppan och lärkfalken häckar i träden som omger området. I de öppna vattenytorna vid Övre Dammen samlas många änder, doppingar och svanar.

Köpmanmossen (NF.17)

I området finns Köpmansmossens naturreservat som består av myr och skog. Naturreservatet är beläget 4,5 km sydväst om Gammelstilla, utanför Torsåker. Reservatet är 142 ha stort. Norra delen av myrområdet är en mosse med gles skog och omväxlande torra och blöta partier, så kallade strängar. I söder ligger två plana runda skogbevuxna mossar med omgivande blöta kärr. Skogen i östra delen av reservatet utgörs av medelålders och äldre blandbarrskog. Det finns också hållmarkstallskog samt berg. I kanten mot myrkomplexet finns ett bestånd med gamla granar. Flera av dem har en för trakten ovanligt rik påväxt av grå tagellav. I den delen har vi också funnit violettgrå tagellav. Mest känt är det här skogs- partiet för sitt tjäderspel.

Kårsberget/Brickbäcken (NF.18)

I området finns Kårsbergets naturreservat som är ett naturskogsområde beläget ca sex km sydöst om Hästbo. Naturreservatet är 66 ha stort. Vid hållmarken uppe på Kårsbergets topp växer det tallar som är uppemot 250 år. I reservatet växer även träd som gran, björk och asp. Längs bergssidan har stora stenblock brutits loss och fallit huller om buller ner för den norra bergssidan. Storkällan ligger söder om Kårsberget. Storkällan är en stor källa och Brickbäckens källflöde. Källan är djup och ca 10 meter i diameter. Brickbäcken är en nyckelbiotop på 8,3 ha. Bäckens djupa nedsinken i sandiga avlagringar och bildar en mycket djup och vacker bäckravin. I ravinen växer

granskog. Spindelblomster och Jungfru Marie Nycklar förekommer rikligt. I ravinen är fuktigheten hög och det har lett till att särskilt mossfloran men också svampförekomsten är spännande och artrik. I bäcken finns bäckröding. Inom området ligger även Lindesbergs fåbod samt några områden med höga naturvärden.

Kratte Masugn (NF.19)

Vid Kratte Masugn finns rika och välbevarade lämningar efter bruksepoken. I omgivningarna finns motionsspår, naturstigar och så passerar Gästrikeleden. Krattdammen är känd för sina flytande öar. Den är från början ett vattenmagasin till Kratte Masugn. Den dämades upp för flera hundra år sen för att få mera vattenkraft till masugnen. När detta skedde lossnade stora stycken av vitmosstorp och bildade flytande öar som idag täcker stora delar av sjön. Vid Krattdammen finns rastplats och två vindskydd. Mellan Dammsjön och Lillsjön i området finns ett större område med sammanhängande nyckelbiotoper och höga naturvärden. Norr om Lillsjön finns en bäck och ett sluttningskärr i en gammal granskog. Här är floran mycket rik med bland annat stora förekomster av tvåblad, skogs-knipprot och brudsporre.

Gropbacka är en nyckelbiotop på 2,6 ha inom området. Den östra delen av området utgörs av en bäckravin som skurit sig ned djupt i sand. Det mest spännande här är dunmossa men också den rika förekomsten av spindelblomster. Granskogen mellan bäcken och Gästrikeleden är en fin ängsgranskog med inslag av asp och rikliga förekomster av blåsippa, tvåblad, skogsnycklar och vårärt. Nära Gästrikeleden finns ett stort förvildat bestånd av trädgårds-stormhatt.

Söderåsen/Rymningsberget (NF.20)

I området finns Söderåsens na-

turreservat som består av gammal skog och klapperstensfält och ligger nio km sydost om Hofors. Naturreservatet är 37 ha stort. Söderåsen och strandvallen visar nu var vattnet stod för 8000 år sedan, 160 meter över dagens havsnivå. Vågorna svallade och brusade, sand och jord sköljdes bort och lämnade en tydlig strandvall av klapperstenar i vattenlinjen. Naturreservatet utgörs förutom klapperstensfälten av mager tallskog. Här växer ljung, lingon, mjölon och olika lavar. Du kan hitta renlavar, kartlav, fönsterlav och islandslav. Även raggmossa som klarar torra miljöer finns i reservatet.

Inom området finns Rymningsberget. Vid berget finns en nyckelbiotop på 14,3 ha. I söder finns en brant med rörligt markvatten. Nedanför den är vattnet kanaliserat i ett grävt dike med djupa kanter. Diket är fyllt med gullpudra, dvärghäxört och kärrfibbla. Högre upp på dikeskanterna dominerar ormbunkar som nordbräken och majbräken. Här står flera stora träd av ask tillsammans med granar. Ovanför branten finns en torrare gles barrskog med fynd av trolldruva. Dert finns även blåsippa, vårärt, grönkulla, stor låsbräken och sårlåka i området. Artsammansättningen visar att området är tydligt kalkpåverkat.

Tjärnäs (NF.21)

Hassellunden i Tjärnäs är en nyckelbiotop på 3 ha och ligger ca 10 km söder om Hofors i området mellan Hoforsvägen och vägen mot Berg i Torsåker. Här finns ett stort område som helt domineras av hassel. Ibland benämns det som det nordligaste hasselbeståndet i Europa av den storleken. Vissa höstar mognar en del nötter här. Det finns också inslag av andra ädla lövträd som alm och ask. Vårfloran är ymnig med stora förekomster av blåsippa, vitsippa och lite senare liljekonvalj. Det finns också andra lundväxter som svart trolldruva och underviol.

Många människor besöker området för att uppleva vårbloomingen. Här har också gjorts många intressanta svampfynd. Det gäller t.ex. den starkt hotade rökpipsvampen och den likaså rödlistade kandelabersvampen.

Väster om Bodås (NF.22)

Väster om Bodås finns ett närrekreationsområde. I området finns bland annat ett flertal naturstigar, elljusspår, skjutbana och fotbollsplan.

Fäbods (NF.23)

I området finns Fäbods naturreservat som består av ängsmark belägen i en sluttning ner mot Fäbodsjön, 10 km sydost om Torsåker. Reservatet omfattar åtta ha med naturlig gräsmark, skog, åkermark och vatten. Ängsmarkerna vid Fäbods tillhör de allra artrikaste gräsvälarna i länet med flera i länet idag sällsynta och hotade arter. Det har noterats som mest 38 växtarter/kvadratmeter. Området tros ha en kontinuitet av hävd med bete eller slåtter på minst 200 år, kanske längre. Ängen, som ingår i Natura 2000, består av vegetationstyperna friska och torra ängs- och hedtyper som förutom de vanligare ängsväxterna också innehåller arter som brudsporre, fältgentiana, mästerrot, stortimjan, ängshavre, darrgräs, mandelblom, knägräs, kattfot, svart- och rödkämpar och gullviva. Svinrot och jungfrulin växer också här på en av ett fåtal kända lokaler i länet. Området är vackert beläget med utsikt över Fäbodsjön mot Gjusberget. Årlig slåtter genomförs efter reservatsbildningen av Länsstyrelsen. I området ingår också ett mindre skogsparti, en åker och en bit av stranden mot Fäbodsjön. Norr om Fäbods naturreservat finns två myrar med vissa naturvärden.

Bysjön (NF.24)

Bysjön ligger i odlingslandskapet vid byn Hästbo nära den f.d.

järnvägsstationen. Den har stor betydelse för rastande fågel och även betydelse som häckningslokal för vissa arter. Området vid sjön är tillrättatlagd för besökare med en vandringsled runt sjön och två fågeltorn. Här finns kvarstående stora träd av lönn, ek, och skogsalm. Bysjön ligger i ett stråk som fungerar som flyttningsled. Vår och höst ses stora mängder rastande sångsvanar, grågäss, kanadagäss och gräsänder men även mera ovanliga gäss som sädgås, bläsgås och spetsbergsgås. Fåglarna födosöker också på åkrarna under flyttningen. Havsörn och fiskgjuse gör dagliga besök vid sjön. Med tur ser man lärkfalken jaga trollsländor över sjön. Andra arter som man ofta ser i stort antal i området på våren är groddjuren större och mindre vattensalamander. På somrarna växer sjön igen och täcks till stor del av en grön matta av gul näckros. Ändå är det en hel del fågelarter som häckar här t.ex. trana, sångsvan, grågås, skäggdopping, sothöna, knipa, kricka, gräsand, rörsångare, sävsångare, sävsparv och brun kärrhök. Området är mycket välbesökt av såväl kringboende som tillresande, inte minst från grannkommunerna.

RIKTLINJER *Sjön restaureras för att hindra igenväxningen och göra den till en bättre fågelsjö. Häckningssöar för skrattnås kan också medföra att många andra arter också väljer att häcka här, t.ex. simänder och doppingar. Spången på vandringsleden behöver höjas och repareras.*

Tamsen (NF.25)

Tamsen är en tjärn som ligger nära Ältebo i ett stråk med kalkhaltig berggrund. Vid det tillfälle när ormbunken kärrbräken hittades här vad vattnets pH-värde 7,8. Vid södra stranden finns ett stort bestånd av kärrbräken, en art som är spridd längs Gästriksekusten och vid Dalälven men har få lokaler i inlandet. Växtplatsen vid Tamsen är den västligaste i Gästrikland. I

området finns även ett område med naturvårdsavtal. Det är en ängsgranskog med rik flora. I de torrare partierna förekommer blåsippra, skogstry, måbär och olvon. I de fuktigare sänkorna finns dvärghäxört, gullpudra, och skogsstjärnsblomma. I skogen finns inslag av alm och asp. Ett bestånd av lungört finns.

RIKTLINJER *Tamsens stränder lämnas opåverkade vid ev. avverkning i området.*

Bökesberg/Dammsjön (NF.26)

I området finns Bökesberget. Stora delar av berget är en nyckelbiotop. Till skjutbanan vid bergets fot går en liten stickväg och från skjutbanan kan man följa bergets sluttning upp mot toppen. På toppen finns en hållmarksbarrskog med en del riktigt gamla tallar. Borrprov på två av dem har gett en ålder på 275 resp. 295 år. Öster om toppen finns en brant bergvägg. Från den går en ravin upp mot toppen. I ravinen häckade berguv på 1930-talet. På bergväggen och i ravinen finns en rik kryptogamflora. Område med nyckelbiotopskvaliteter omfattar hållmarkerna på toppen av berget, branten mot öster och ravinen som från branten skär in mot väster. I området finns Dammsjön. Det är en intressant fågelsjö och utflyktsmål. Söder om Dammsjön finns en våtmark Murkolan. Det är ett långsträckt klibbalkärr med rik förekomst av korallrot.

Fjällberget (NF.27)

På vägen upp på Fjällberget finns flera strandvallar då toppen av Fjällberget låg över högsta kustlinjen. Delar av området kallas för Silverdalen som har fått sitt namn efter Hofors gamla Silvergruva som finns inom området. Första gången silver bröts där var år 1645. Sista silverbrytningen skedde år 1846. På toppen på Fjällberget är det fin utsikt över skogslandskapet och där finns Fjällstugan. Vid Björktjärnen finns ett vindskydd med fin utsikt

över tjärnen. Inom området finns en ridskola och fina naturstigar att vandra eller rida efter.

Kvarnberget (NF.28)

Kvarnberget omfattar stora delar av norra Torsåker och innehåller bland annat elljusspår, gruvområde med Kvarnbergsgruvan och Pålsbogruvan samt en vägbank. Kvarnberget med elljusspåret och skogen är ett viktigt inslag i Torsåker då en stor majoritet av Torsåkers ytor omfattas av jordbruksmark. Tillsammans med skogen och det övriga friluftsområdet ska Kvarnbergets grönområde bevaras.

Knivsåsgruvorna (NF.29)

Vid Knivsåsgruvorna rinner en liten bäck utför Knivsås västra sluttning. Bäckens tillförs genom flera källor som väller fram i ravinens kanter. På grund av god näringstillgång, rörligt markvatten och hög mullrikedom är växtligheten i ravinen mycket rik. En del av ravinen har biotopskydd. Sjön Ballsen i området kantas i norr och väster av våtmarker med höga naturvärden.

Hålmossen (NF.30)

Området ligger ca 2,5 km väster om Bagghyttan vid sjöarna Hålen och Gränjen. Området består av två mossar Hålmossen och Fastmossen. Båda dessa har höga naturvärden enligt våtmarksinventeringen. Mellan mossarna finns Hålskärret med rik kärlväxtflora. Norra delen av kärret har höga naturvärden.

Gästrikleden (NF.31)

Vandringsled genom kommunen från Gårdsjön i norr till Skommarhyttan i söder. Leden går vidare in i Sandvikens kommun och har också förbindelse med Hålsingeleden. Leden passerar flera natursköna och kulturhistoriska platser som Solbergadalen, Djuptjärn, Stenshyttan, Oxögat, Kratte Masugn, Nyhyttan, Bagghyttan, Skommarhyttan och Skommarhyttans fäbodrar.

GRÖN INFRASTRUKTUR

Grön infrastruktur är sammanhängande nätverk av natur och grönområden som bidrar till fungerande livsmiljöer för djur och växter samtidigt som det bidrar till människors välbefinnande. Grön infrastruktur möjliggör att den biologiska mångfalden ökar då arter kan sprida sig i landskapet och därmed stärka ekosystemens motståndskraftighet mot störningar som exempelvis klimatförändringar. Den gröna infrastrukturen omfattar i princip all mark och vatten som inte är bebyggd. I tätorter utgörs infrastrukturen av exempelvis parker, strövområden och villatomter medan det utanför tätorter utgörs av exempelvis skogar, jordbruksmark, sjöar och våtmarker. Infrastrukturen är således betydelsefull både för ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart samhällsbyggande.

Med en väl fungerande grön infrastruktur bevaras och stärks ekosystemens förmåga att producera och tillhandahålla ekosystemtjänster. Länsstyrelsen i Gävleborg har på uppdrag av regeringen tagit fram en handlingsplan för grön infrastruktur i Gävleborgs län. Handlingsplanen ska utgöra ett kunskapsunderlag som identifierar naturområden, biotoper, strukturer och element i landskapet som skapar ett ekologiskt sammanhang och därmed utgör grunden för biologisk mångfald och produktionen av ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de tjänster som naturens ekosystem tillhandahåller som direkt eller indirekt bidrar till människans välbefinnande. Den biologiska mångfalden, det vill säga de ekosystem, arter och gener som omger oss, är en förutsättning för produktionen av ekosystemtjänster som är nödvändiga för mänsklighetens existens. Ekosystemtjänster ger bland annat människan mat, dricksvatten,

ren luft, skydd, medicin, råvaror, reglerar klimatet och mildrar naturkatastrofer.

När den biologiska mångfalden minskar genom försämrade livsmiljöer riskerar ekosystemens förmåga att tillhandahålla dessa tjänster att minska. Fungerande ekosystem är därför avgörande för långsiktigt fungerande samhällen. Hur vi använder mark och vatten och hur vi planerar och bygger är centralt för ekosystemens kapacitet och produktion av ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster delas vanligtvis in i fyra kategorier:

- Reglerande ekosystemtjänster: till exempel, luft- och vattenrening, pollinering och koldioxidlagring.
- Försörjande ekosystemtjänster: tillhandahåller råvaror som exempelvis, virke, mat och dricksvatten.
- Kulturella ekosystemtjänster: till exempel, naturupplevelser, friluftsliv, rekreation och naturpedagogik.
- Stödjande ekosystemtjänster: är förutsättningen för att övriga tjänster ska kunna fungera, det kan vara exempelvis fotosyntes och jordmånsbildning.

I Hofors kommun finns stor kapacitet att producera ekosystemtjänster, framförallt tjänster med koppling till skogen, jordbruksmarker, våtmarker samt sjöar och vattendrag.

EKOSYSTEMTJÄNSTER FRÅN SKOGEN

Skogen har en betydande roll för kommunens kapacitet att producera ekosystemtjänster. Ungefär 90 procent av kommunens yta består av skogsmark. Skogen är särskilt viktig eftersom den bidrar med flertalet stödjande ekosystemtjänster som exempelvis fotosyntes, biogeokemiska kretslopp, pollinering, fröspridning och markens bördighet.

Skogen bidrar även med många

reglerande tjänster som både kan vara lokala, regionala, nationella och globala. Exempel på reglerande tjänster som skogen tillhandahåller kan vara, klimatreglering, luftrening, vattenrening, förebyggande av stormskador och förebyggande av erosion och ras.

Skogen tillhandahåller även ett stort antal försörjande tjänster som t.ex. timmer och massaved, biobränsle, skogsbär och svampar, dricksvatten, vilt samt betesdjur och foder.

Skogen är också en del av både Hofors och Sveriges identitet och många människor nyttjar regelbundet dess kulturella tjänster. Exempel på dessa tjänster kan vara, vardagsrekreation, träningsaktiviteter, upplevelseturism och miljö och estetik.

EKOSYSTEMTJÄNSTER FRÅN JORDBRUKSMARKER

Jordbruksmarker med omgivande landskap skapar varierande miljöer där många arter trivs. Stenmurar, diken, odlingsrösen och åkerkanter är viktiga för den biologiska mångfalden eftersom de är gynnsamma livsmiljöer för exempelvis fåglar, insekter, fjärilar och växter. Jordbruksmarken har också en oerhörd betydelse för de försörjande tjänsterna eftersom de i princip står för all produktion av livsmedel och foder.

Odlingslandskapet bidrar på samma sätt som skogsmark till vattenreglering och vattenrening genom infiltration i marken. Pollinering av växter och grödor är också en reglerande tjänst som är starkt kopplat till odlingslandskapet och som är beroende av en rik och varierad växtlighet i landskapet.

Jordbrukslandskapet har ofta en lång historia och är starkt kopplat till det svenska kulturarvet. I landskapen finns ofta lämningar och spår som kan berätta om hur marken har brukats historiskt. Odlingsmarkerna skapar genom den öppna karaktären en variation

i landskapet som bidrar med upplevelsevärden.

EKOSYSTEMTJÄNSTER FRÅN VÅTMARKER

Våtmarker har likt skogen en betydande roll i tillhandahållandet av stödjande ekosystemtjänster. Våtmarker bidrar med flera stödjande funktioner som exempelvis biodiversitet och habitat, koldioxidbindning och produktion av syre.

Våtmarker har också stor betydelse för flera reglerande ekosystemtjänster som exempelvis klimatreglering, vattenreglering och vattenrening.

EKOSYSTEMTJÄNSTER FRÅN SJÖAR OCH VATTENDRAG

I Sjöar och vattendrag sker både upptag av koldioxid, produktions av syre, två stödjande tjänster som är nödvändiga för människans existens. I vatten sker också omsättning av näringsämnen genom biokemiska cykler, vilket är livsnödvändiga för organismer.

Sjöar och vattendrag bidrar likt våtmarker också med klimatreglering och luftrening genom bindning av koldioxid, metan och lustgas. De är också viktiga för att reglera övergödning genom att närings-

ämnen binds i växtlighet och andra organismer.

Fiske, dricksvatten och tillhandahållande av bevattning är några av de viktiga försörjande tjänster som sjöar och vattendrag bidrar med. De erbjuder också stora kulturella värden i form av bad, fiske, båtliv, fågelskådning med mera.

Kommunens ställningstaganden

- Mark- och vattenanvändningen ska alltid syfta till att förbättra statusen för kommunens vattenförekomster så att god ekologisk status kan uppnås.
- I program- och detaljplaneskedet ska kommunen visa att negativ påverkan på vattenförekomster inte riskeras vid genomförande och att miljökvalitetsnormerna för vatten kan uppnås och vattenkvaliteten förbättras.
- I allt planarbete ska stor hänsyn tas till grönområden med natur-, kultur- och rekreationsvärden. Natur och grönska ska beaktas vid varje exploatering för att värna och tillföra gröna värden.
- Den fysiska planeringen både vid planläggning och förvaltning ska ta tillvara, utveckla, stärka och koppla samman sociala och ekologiska gröna kvaliteter och ekosystemtjänster.
- Kommunägd tätortsnära natur ska förvaltas med fokus på rekreation, friluftsliv och biologisk mångfald.
- Den fysiska planeringen ska främja sammanlänkande rörelse- och spridningsstråk för växt- och djurliv.
- Naturvård och värden för friluftsliv ska prioriteras högt inom värdefulla natur- och friluftslivsområden.
- En grönstrukturplan bör tas fram.
- Kommunens tätorter ska ha god tillgång till natur och parker av god kvalitet i en sammanhängande grönstruktur.
- Allmänhetens tillgång till stränder ska värnas och förbättras. Rekreatiionsstråk anläggs utmed åar och sjöar där så är möjligt och lämpligt.
- Kommunen ska på olika sätt verka för att skapa fria vandringsvägar för fisk.
- Natur- och grönområden ska förvaltas och nyttjas långsiktigt för att kunna upprätthålla viktiga ekosystemtjänster.
- Naturvårdsprogram ska tas fram.
- Den biologiska mångfalden och de ekologiska förutsättningarna ska beaktas vid alla beslut som rör användning av mark- och vattenområden.
- Friluftslivsprogram ska tas fram.
- Samlingsplatser för friluftsliv ska värnas, identifieras och skapas.
- Kommunen ska jobba aktivt för att tillgängliggöra natur och friluftslivsområden för alla.
- Tätortsnära natur ska förvaltas med fokus på tillgänglighet, rekreation, friluftsliv och utomhuspedagogik.
- Lek, spontanidrott, utomhusaktiviteter och möjlighet till rörelse under trygga förhållanden lyfts fram i samhällsplaneringen.
- Områden, ytor och resurser som avsätts för att ge förutsättning för friluftsliv och rekreation är en möjlighet, styrka och viktig konkurrensfördel.
- Områden med föreningsdrivna motionsspår som året om har högt nyttjande av allmänheten bör bevaras.
- Lekplatser och anläggningar för spontanidrott ska hålla en god standard och underhåll samt vara tillgängliga för alla grupper i samhället.
- Funktionsnedsättningar ska inte vara ett hinder för att delta i kultur- och fritidslivet.
- Skolor ska intill förskola, skola och fritids ska säkerställas.

Kulturmiljö

VAD ÄR KULTURMILJÖ?

Kulturmiljön omfattar hela den mänskligt påverkade fysiska miljön och kan vara en byggnad, anläggningar och lämningar men också större områden som omfattar ett landskap eller flera byar. På kommunal nivå värderas områden, byggnader eller annat inom kommungränsen som innehar ett kulturhistoriskt värde. Det kulturhistoriska värdet berättar om vilka värden som bör bevaras eller vad som bör hanteras varsamt för kommande prövningar ex. inom bygglov eller detaljplanering. Det kan även användas som information till kommunmedborgare för att lära känna kommunen bättre.

För att bedöma de kulturhistoriska värdena kan ett kulturmiljöprogram tas fram som ett komplement till översiktsplanen. I programmet identifieras olika värden i kommunen. Ett kulturmiljöprogram behövs för att identifiera värdefulla områden och för att rätt utveckling ska ske i områdena. Det

används även som ett verktyg vid handläggning av detaljplaner och bygglov.

På statlig nivå finns två stycken utpekade riksintressen för kulturmiljövård inom Hofors kommun. Dessa är riksintresse för Torsåkers centralbygd X961 och Storberget - Tjärnäs X965.

Kulturmiljön i Hofors kommun

Inom Hofors kommun finns en rad intressanta kulturmiljöer med en stark prägel på bland annat malm som bröts i en rad olika gruvor och skogs- och jordbruket som har format det öppna odlingslandskapen.

Kulturmiljön för nuvarande kommungräns formades i området kring Torsåkersbygden och det är järnbrytningen, skogsbruket, jordbruket och vattenkraften som har påverkat hur platsen ser ut idag. Platsen har formats under en lång tid. Redan år 1347 fick Torsåkers bergslag privilegiebrev att bryta malm och att tillverka tackjärn i området. Innan Hofors kommun

slogs ihop med Torsåkers kommun omfattades Torsåkers sockenområde nuvarande Hofors kommungräns innan uppdelningen år 1925. År 1971 återförenades Torsåkers kommun med Hofors kommun.

För jordbrukets del har stora gårdar uppkommit kring Torsåkersbygden som har skapat de öppna odlingslandskapen i området. För skogsbrukets del har det stått nära järntillverkningen då det var en viktig faktor vid framställningen. Spår av järn- och skogsbruket kan även ses idag med gamla gruvhål, ruiner efter smedjor och hyttor, dammar, kanaler och slagghögar. Pråmleden är ett exempel på en malmtransportled över sjösystemen Grycken, Fullen, Edsken med flera. Det var en del av en kombinerad sjö- och hästjärnsvägled från Långshyttan via Stjärnsund och användes för att frakta de varor som tillverkats vid bruken längs leden. Slussen finns kvar än idag och används för slussning av fritidsbåtar och turbåten Elise II.

Slutligen har i Torsåkersbygden nästan varje by haft sin egen hytta. Det framgår även av många byars namn i kommunen som exempelvis Långshyttan och Barkhyttan.

Hofors tillhörde tidigare Torsåkers socken och från 1549 fanns det en bergsmansgård i området. Troligen hade Hofors från början varit en fåbod till Tjärnäs. År 1605 fanns en hammarsmedja och under 1630- talet byggdes en masugn. Det moderna Hofors som vi ser idag startade i början på 1900-talet då det blev ett rörligt industrisamhälle. Hofors bruk blev ett modernt stålverk och från 1915 fanns det 3500 personer i tätorten och till 1965 var det uppe i 13300 personer. Under 1950-talet påbörjades en intensiv byggnadsperiod och egnahemsrörelsen var stor. Bland annat byggdes då Silverhem, Göklundsområdet och så småningom även Västerhöjden.

En stor del av bostadsbyggandet inom Hofors samhälle skedde under 1940- och 1950- talet med en kulmen i början av 1960- talet (med en nybyggnad av ca 2500 lägenheter). Detta hängde samman med behovet av arbetskraft till stålindustrin som bidrog till befolkningstillväxt. Hofors kommun hade som flest invånare i mitten av 60-talet, då befolkningen var uppe i mer än 16500 invånare. Sedan dess har befolkningen stadigt minskat på grund av minskade arbetstillfällen. Bostadsbyggandet har sedan dess avtagit.

Hofors tätort (KM.1)

En av de äldsta delarna av Hofors tätort uppkom i samband med bruksområdet. Många inslag från 1800-talet finns kvar än idag. Bland annat finns Hofors herrgård som är en av Gästriklands bäst bevarade herrgårdar och stod färdig år 1803 då Hofors tätort och bruksområdet, nutida Ovako, var relativt nytt. På samma plats finns även Hofors brukshotell som uppfördes någon gång på 1800-talet. Brukshotellet

har idag rivningsförbud via detaljplanen medan Hofors herrgård saknar skydd i detaljplanen.

I en byggnadsinventering utförd år 2007 av Länsmuseet (2007:06) valdes ett område ut inom tätorten där förekomsten av kulturhistoriskt värdefulla byggnader finns. Området sträcker sig från Faluvägen i söder till Hammardammen i norr och delas upp i tre bevarandeområden men poängterar samtidigt att värdefulla byggnader finns utanför områdena.

Området vid Hammardammen nordost om Hofors kyrka karaktäriseras av den äldsta bevarade bebyggelsen i Hofors tätort. Många av byggnaderna i området har koppling till bruksmiljön med syften för bland annat industriverksamhet men också tillkommande service för sociala ändamål eller som bostäder. Hofors första skolområde och kyrka ligger även inom området. I den norra delen gränsar området till begravningsplatsen som uppfördes år 1908. Utöver den nämnda bebyggelsen bidrar Hammardammen, Hoån och kanalen som grävdes på 1870-talet till att ge området en egen karaktär.

Öster om Hofors centrumkvarter finns det andra bevarandeområdet som till största del utgörs av arbetar- och tjänstebostäder från 1920-talet och ritades av Cyrillus Johansson åt Hofors bruk. Här står också Högtomtaskolan från 1930, några arbetarbostäder från 1910-talet och Hofors första prefabricerade hyreshus ritat av Sten Dahlén åt 1952. I övrigt har området en enhetlig karaktär på grund av små trädgårdar, trädplanteringar och grönytor vilket skapar en parkliknande karaktär trots att husen står relativt tätt. Området har ett mycket högt värde ur arkitektur- och byggnadshistorisk synpunkt.

Det sista bevarandeområdet kallas för nedre Hofors och är beläget söder om den yngre centrumbebyggelsen. Karaktärsdragen är att bebyggelsen är uppförd under egna-

hemsrörelsen från 1920-talet med stora tomter, välskötta trädgårdar och en bevarade bebyggelsestruktur. Det har dock skett en förändring i bebyggelsestrukturen i norr vid Folkets hus och i söder längs Faluvägen.

Brännskärsgatan i centrala Hofors är också värd att nämnas då fastigheterna har stora trädgårdar mot vägen och byggnaderna placerade längre in på gården. Här finns en mångfald av byggnader från olika epoker, bland annat sekelskiftsbyggnader men också bebyggelse från 50- och 60-talen är vanligt förekommande på gatan.

Wirénska gården (KM.2)

I resterande delen av tätorten finns fler byggnader som har ett kulturhistoriskt värde men inga fler enhetliga områden än de som nämndes ovan. Värt att nämna är bland annat Wirénska gården som är en bergsmansgård intill Böle industriområde. Gården uppfördes i början på 1800-talet och finns kvar än idag.

Riksintresse för Torsåkers centralbygd (KM.3)

Riksintresset omfattar Gästriklands enda bergslag med odlingslandskap, präglad av äldre bergshantering med medeltida upprinnelse. Bebyggelsen i området utgörs av stora välbevarade gårdar med ekonomibyggnader som ligger koncentrerade i byarna. Torsåkers bergslag hade sedan 1347 privilegier att bryta malm och att tillverka tackjärn i området. En stor del av anläggningarna lades ner tidigt under 1600-talet. Det som finns kvar idag förutom anläggningarna för att framställa järn är välbevarade gårdar med tillhörande ekonomibyggnader som ligger koncentrerade i de olika byarna. I alla byar finns värdefull bebyggelse från 1800-talet. Kring bebyggelsen finns oftast ett öppet odlingslandskap.

I två av byarna kring Torsåker, Vall och Berg, har den förtätade

bebyggelsen kring Bygatan särskilt stark karaktär av den gamla gruv- och bergsmansbygden. En stor del av bebyggelsen i Torsåkersbygden är uppförd under 1800-talet och är värdefull bebyggelse. Kring bebyggelsen finns ett kuperat och öppet odlingslandskap. En mer tätortsliknande bebyggelse uppkom i slutet av 1800-talet vid Torsåkers kyrka och i slutet på 1900-talet har egna hems rörelsen präglat det centrala Torsåker.

Riksintresse för Storberget - Tjärnäs (KM.4)

Inom riksintresset finns Storbergets gruvområde med schakt och andra lämningar från 1700-talet och framåt. Här finns även Nyängs gruva med schakt och anrikningsverk från 1900-talet. Tjärnäs bergsmansverk av medeltida ursprung med lämningar efter dammar, hytta och smedja m.fl. Inom området ingår även Fagersta bymiljö. Detta är länets mest omfattande gruvområde. De mest kännetecknade gruvorna är Stillgruvan och Storgruvan men det finns även ett flertal mindre gruvhål. Vid Stillgruvan finns en lång stoll som är anlagd 1781 och leder in till gruvan. Utanför stollens öppning finns rester av malmhundar, spelhus, lastningsramp och banvall. Inom området har det även påträffats rester från husgrunder. Gruvdriften vid Storberget lades ner i början på 1950-talet.

Från Storbergets gruvor fick Tjärnäs bergsmansverk sin malm. Under 1700-talet var Tjärnäs en av de största bergsmansbyarna i socknen med ett bergsmansverk som tekniskt följde utvecklingen. 1882 lades hyttan ned och hamrarna 1875 respektive 1890. Vattenkraften vid Tjärnäs hade sedan slutet av 1700-talet drivit stånggångar till de närbelägna gruvorna i Storberget. Vid Hoåns strand finns än idag flertalet spår efter bergsmansverkets anläggningar och i vattnet finns spår efter dammar. Den om-

kringliggande bebyggelsen är dock till största delen från tiden efter järnhanteringen. De lämningar och ruiner som finns vid Tjärnäs och Storberget är de bäst bevarade och representativa i Torsåkers bergslag. Dessa illustrerar väl den tidigare industriutvecklingen inom järnhantering och gruvdrift.

Skommarhyttan (KM.5)

Skommarhyttan försåg Gammelstilla bruk med stångjärn fram till 1875. Kulturvärdena är höga eftersom området har rester och avtryck från en dåtida hyttby och är en av Gästriklands mest välbevarade. Det som finns kvar idag är en hyttruin där stengrunden till masugnen fortfarande syns samt botten till en dåvarande rostugn. Dammbyggnaden som reglerade vattenflödet till de vattenhjulsdrivna blåsbälgarna i masugnen finns det här rester kvar från. Den gamla masmästarbostaden är idag delvis ombyggd. Spår från en hästjärnväg som började byggas på 1860-talet kan skönjas i landskapet. Bygget hann aldrig avslutas innan hyttan lades ner 1875.

RIKTLINJER

- I anslutning till hyttruinen ska ingen ny bebyggelse tillkomma.
- I närheten av området ska nya och befintliga byggnader uppföras och vårdas i enlighet med områdets och byggnadernas kulturhistoriska värden.

Gammelstilla bruk (KM.6)

Gammelstilla är en välbevarad bruksmiljö från 1800-talet med värden som smedja, mekanisk verkstad, snickarverkstad och kraftstation som fortfarande är i drift. I den gamla Lancashiresmedjan anordnas det idag bland annat konserter och julmarknad med café och konstutställning. Idag tillverkas det även

whiskey i det gamla mejeriet.

RIKTLINJER

- Nya byggnader eller ändring av byggnader ska ske med en anpassning till den befintliga bruksmiljön. Ärenden som exempelvis bygglovsärenden eller detaljplaneärenden ska hanteras varsamt så att områdets kulturvärden beaktas. Det är speciellt viktigt att hantera kulturvärdena varsamt inom bruksmiljön som omfattar stångjärnssmedjan, kraftstationen, klensmedjan och verkstäderna, mekaniska verkstaden och stallet, vita magasinet, gjuteri, lämningar av hyttan, bruksstugan, tegelmagasinet, förvaltarbostaden och arbetarbostäderna.

Edske masugn (KM.7)

I masugnen skedde den första Bessmerblåsningen som revolutionerade den industriella småindustrin världen över. Värden som finns kvar är de murade pelarna som bar upp masugnskransen samt underdelen från den gamla masugnen. En by ska ha funnits i anslutning till masugnen och den förblev småskalig med endast de arbetande som bodde där. Boende var bland annat inspektör, masmästare, uppsättare, bokare, kolare och smeder med sina familjer. När masugnen lades ner flyttade de flesta byborna. Endast några husgrunder finns kvar idag.

RIKTLINJER

- Ingen ny bebyggelse bör uppföras närmare än 50 meter från masugnen då utrymme ska lämnas för besöksändamål. Vid byggnationer i området bör en antikvarisk förundersökning tas fram då tidigare bebyggelse funnits i anslutning till masugnen.

Vibyhyttan (KM.8)

Vibyhyttan är ursprungligen en bergsmansby med hytta och två hamrar som ligger utefter Wijbyggeån. Hyttan omnämndes första gången 1541 men är troligen betydligt äldre. Dess storhetstid för brytningen av järnmalm var åren 1700 till slutet på 1800-talet. 1940 utgrävdes och konserverades rester av hyttpipan. Samtidigt rustades dammen och vattenhjulet.

Kolhuset, kalkboden och den så kallade hyttlabbit för arbetarnas vila är rivna. Bron är även borta som användes för att dra malm och träkol med skottkärror från hyttbacken till masugnskransen. De rester som finns kvar idag är bland annat slagghvarpen och av masugnen den nedre delen av hyttpipan. Den raserade hyttpipan har därefter restaurerats (Länsmuseet, 1998).

Bebyggelsen runt Vibyhyttan uppvisar en äldre struktur som inte finns bevarad någon annanstans i

Torsåker. Hyttan utgjorde bergsmansbyns centrum och runt hyttan är gårdarna placerade. I denna miljö har den när kopplingen mellan arbete och bostad tydliggjorts. Den bebyggelse som finns kvar idag runt hyttbacken är Kaptensgården, Storgården, två före detta smedgårdar och en före detta mjölnargård.

RIKTLINJER

- Ny bebyggelse eller ändring av befintlig bebyggelse ska ske med hänsyn till områdets kulturvärden. Ärendena bör hanteras varsamt och det är viktigt att samla kännedom om byggnadernas kulturvärden innan ärenden avgörs.
- Området ska ingå som riksintresse i *Torsåkers centralbygd X961*.

Kratte masugn och Kalvsnäs kvarn (KM.9)

Kratte masugn är ursprungligen ett

järnbruk med anor från 1500-talet. Masugnen lades ner 1880 och värden som bevarats är masugnsruiner, herrgården, våghuset, smedja och bostadshus. Det gamla våghuset, där järnet vigdes och stämplades, används idag som vigselkapell för många brudpar under sommarmånaderna. Området har även använts för olika verksamheter som exempelvis sommarläger och restaurang.

Kalvsnäs kvarn är beläget cirka två km norr om Kratte masugn och är idag museum, galleri och information om områdets skogliga verksamhet som Skogsvårdsstyrelsen bedrev under 1944-1978. Kalvsnäs kvarn är öppet för besökare under sommaren.

RIKTLINJER

- I Kratte masugn kan en försiktig förtätning av bebyggelse tillåtas, däremot inte i nära anslutning till herrgården eller kring Jernsalen (kyrksalen).

KULTURHISTORISKA VÄGAR

Vägarna genom Torsåkersbygden är en del av riksintresset i området. Väg 510 sträcker sig mellan Vallbyheden och länsgränsen mot Dalarna och är den tidigare landsvägen mellan Gävle och Falun. Bevarandevärdet består i att vägen följer topografin samt att den har den rätta karaktären för en äldre landsväg och bevarandet av milstolpar och gränsstenar. Väg 511 (Vallbyvägen) börjar vid Vallbyheden och slutar i Solberga. Även väg 511 har tidigare varit en del av landsvägen mellan Gävle och Falun. Då den går genom ett landskap med högt bevarandevärde har även vägen fått behålla sin ursprungliga karaktär med undantag för mindre moderniseringar som asfalt och viss breddning. Därför anses vägen ha höga kulturmiljövärden.

Väg 512 (Forsvägen) från Tavelbacken till Torsåker. Bebyggelsen längs vägen har höga kulturhistoriska värden och utgör en del av riksintresset för kulturmiljövård som täcker stora delar av Torsåkersbygden. Vägen följer ägorättsgränserna genom odlingslandskapet och den bebyggelse med tillhörande attiraljer som finns kantar vägen.

Väg 513 (Wijbyvägen och Bergbyvägen) Sträcker sig mellan Tjärnäs och Vi. Sträckan ingick i den tidigare landsvägen mellan Gävle och Falun. Vägen följer ägorättsgränserna och topografin på ett karaktäristiskt sätt. Förutom de milstolpar, fornlämningar med mera som finns längs med vägen utgör bebyggelsen en viktig del av landskapsmiljön längs med vägen.

FORNLÄMNINGAR

Många av de fornlämningar som återfinns inom kommunen härstammar från järnbrytningen som exempelvis husgrunder, slagghögar

m.fl. men tidigare lämningar finns även som runristning vid Torsåkers kyrka och olika stensättningar och rösen.

Nämnvärda fornminnen:

- Gästriklands runinskrifter 7 (Gs 7) Runstenen är en runsten i rödgrå sandsten och är sedan 1949 belägen i vapenhuset i Torsåkers kyrka. I vapenhuset finns även Gs 8 som är en liknande runsten.
- Vibyge fäbodrar: Område med fäbodrar i Torsåkersbygden
- Korsgravarna: Ett gravfält i Torsåkersbygden.

KYRKOR I KOMMUNEN

Hofors kyrka

Hofors kyrka är relativt ny och invigdes 1962. Kyrkan är byggd i nordväst till sydost för att ha öppningen mot nuvarande Ovako och Hofors samhälle. Sedan 1897 hade den gamla kyrksalen i Kyrkskolan använts som lokal vid olika sammankomster. Arkitekten Bengt Romare ritade kyrkan som är en modern och luftig byggnad i rödbrunt tegel, sadeltak av kopparplåt samt ett 34 meter högt torn. Utsmyckningarna i kyrkan är sparsamma och ett enkelt träkors pryder korsväggen. Fönstren från Kyrkskolans kyrksal flyttades till Hofors kyrka i samband med tillbyggnaden av församlingshemmet

och används idag som utsmyckning. Kyrkans främsta sevärdhet är nattvardskärnen som tillverkats av Jacob Engman och användes tidigare i den gamla kyrksalen. Det nya församlingshemmet i anslutning till kyrkan invigdes 1994. Kyrkogården är belägen en kilometer norr om kyrkan och där finns en norrländsk klockstapel från 1908 samt ett kapell från 1919.

Torsåkers kyrka

Torsåkers kyrka liknar en katedral i sitt utförande med ett skepp. Den invigdes 1758 med sin vitputsade fasad och sitt valmade tak. Kyrkan uppfördes på samma plats som den tidigare byggnaden från 1200-talet stod. Utanför kyrkan finns två runstenar från 1000-talet att beskåda. Kyrkan kan även stoltsera med en vacker silverskatt och en förnämlig uppsättning textiler. Begravningsplatsen ligger i anslutning till kyrkan.

Kommunens ställningstaganden

- Vid detaljplanering eller bygglovshantering i närheten av ett område med värdefull kulturmiljö ska dess värden samlas in och beaktas. Vid behov kan även en kulturmiljöutredning behöva tas fram.
- Ett kommunövergripande kulturmiljöprogram ska tas fram identifierar viktiga kulturhistoriska områden och byggnader i kommunen.
- Hofors kommun värnar om att en mångfald av bebyggelse i olika stilar och åldrar ger goda bebyggelsemiljöer.

Teknisk försörjning

VATTEN OCH AVLOPP (VA)

Kommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar äger gemensamt moderbolaget Gästrike Vatten. Gästrike Vatten AB sköter driften av vattenverk, reningsverk, ledningar för vatten, spill- och dagvatten samt tryckstegringar, pumpstationer och vattentorn i kommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Älvkarleby och Östhammar. All personal är anställd i Gästrike Vatten AB och all utrustning som behövs för att driva VA-anläggningarna finns hos Gästrike Vatten AB.

Dotterbolagen Gävle Vatten AB, Hofors Vatten AB, Ockelbo Vatten AB, Älvkarleby Vatten AB och Östhammar Vatten AB äger anläggningarna i respektive kommun. Respektive dotterbolag är huvudman för den kommunala vattenför-

sörjningen och avloppshanteringen. I Hofors kommun är således Hofors Vatten VA-huvudman.

Den kommunala dricksvattenförsörjningen i Hofors kommun baseras i huvudsak på ytvatten. Tätorterna Hofors och Torsåker försörjs med dricksvatten från Hyen. Bodås får sin dricksvattenförsörjning från grundvatten från en lokal avlagring. Vattenskyddsområde finns endast för grundvattentakten i Bodås. Gästrike Vatten arbetar övergripande med att ta fram strategi och prioritering för inrättande och revidering av vattenskyddsområden generellt i koncernen och för alla bolag. Kommunalt spillvatten från Hofors tätort behandlas mekaniskt, biologiskt och kemiskt vid Hofors avloppsreningsverk. Renat spillvatten leds till Lill-Gösken via Hoån. Kommunalt spillvatten

från Bodås behandlas mekaniskt och kemiskt vid Bodås avloppsreningsverk. Renat spillvatten leds till Bagghytteån och förtjockat slam transporteras till Hofors avloppsreningsverk för avvattning.

Kommunen har ett övergripande ansvar för att anordna kommunal VA-försörjning i ett större sammanhang om det finns behov med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Det regleras i Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) även kallat vattentjänstlagen. I områden där det saknas behov av kommunal VA-försörjning ska VA-försörjningen ske genom enskilda anläggningar eller enskilda gemensamhetsanläggningar (samsällighet).

Ny bebyggelse som har behov av kommunal VA-försörjning ska i så stor utsträckning som möjligt

lokaliseras till områden där det kapacitetsmässigt (kvantitet, teknik etc.) är möjligt att ansluta till kommunalt VA. Behovet av kommunal VA-försörjning styrs av 6 § Vattentjänstlagen. En behovsutredning ska omfatta samtliga vattentjänster (dricksvatten, spillvatten respektive dagvatten). För att tillgodose VA-försörjningen i kommunen ska Hofors kommun upprätta en VA-plan.

ENSKILDA VATTEN- OCH AVLOPPS- ANLÄGGNINGAR

De fastigheter som ligger utanför det kommunala verksamhetsområdet för vatten ansvarar själv för dricksvattnet vilket innebär att enskilda brunnen anläggs på rätt plats och att brunnen har bra tekniskt skydd samt att vattenreningsutrustningen är ändamålsenlig och rätt anpassad till de förutsättningar som råder.

EU:s ramdirektiv för vatten ”vattendirektivet” syftar till att vi ska uppnå en långsiktigt hållbar förvaltning av våra vattenresurser. Alla sjöar, vattendrag, kustvatten samt grundvatten omfattas. En bärande princip är att inget vatten får försämrats. Vattenmyndigheten har klassat de flesta sjöar och vattendrag i Sverige utifrån dess ekologiska status och har delat in dem i fem kategorier; hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. Målet är att alla Sveriges sjöar och vattendrag ska uppnå god ekologisk status. En del av arbetet med att förbättra kommunens vattenförekomster är att minska påverkan från enskilda avlopp. Enskilda avlopp med bristfällig rening påverkar sjöar och vattendrag negativt. Men även behovet av smittskydd, rening av läkemedelsrester med mera är en viktig anledning till att åtgärda bristfälliga avlopp. Ett led i att försöka minska denna påverkan på våra vatten är genom tillsyn av enskilda avlopp. Enskilda avlopp har också en

begränsad livslängd och reningsförmågan i anläggningen försämrats över tid. Enskilda avlopp behöver därför en kontinuerlig tillsyn som återkommer regelbundet.

I Hofors kommun finns det ca 1500 enskilda avlopp med ansluten vattenklosett och ca 700 enskilda BDT-avlopp (bad-dusch-tvätt). Kommunen har arbetat långsiktigt med tillsyn sedan början på 2000-talet i det så kallade Hoå-projektet. Tillsynen har då inriktat sig på enskilda avlopp med WC som saknat längre gående rening än slamavskiljning. Från och med 2018 har tillsyn utförts av enskilda avlopp som anlagts innan 2008 och tidigare och som har längre gående rening. Åtgärdsfasen för dessa pågår och avloppen beräknas vara åtgärdade innan utgången av 2021. Enligt tillsynsplanen för enskilda avlopp, framtagna 2020, ska enskilda avlopp med ansluten vattenklosett få tillsyn vart 10 år. Nästa tillsynsinsats är därför planerad till år 2028.

Vid tillsyn av enskilda avlopp tillämpas i varje enskilt fall skyddsåtgärder beträffande hälso- och miljöskydd till en normal eller hög skyddsnivå. Det gäller att bedöma i vilka områden i kommunen som det ställs strängare reningskrav, hög skyddsnivå. I övriga områden gäller normal skyddsnivå. Tillsynen utgår ifrån att behoven av rening kan variera i landskapet, utifrån både hälso- och miljöskydd. Därutöver ska förhållandena på fastigheten beaktas. Sjöar och vattendrag som har problem med övergödning eller riskerar att få problem med övergödning (utsläpp av framförallt fosfor) eller innehåller någon skyddsvärd art såsom flodkräfta eller öring har klassats inom hög skyddsnivå för miljöskydd. Vattenmyndighetens klassning har till viss del legat grund för dessa bedömningar.

Till grund för bedömning av i vilka områden i kommunen där

det råder normal respektive hög skyddsnivå tillämpas nyligen reviderade riktlinjer. Exempel på sjöar och vattendrag i kommunen där det råder hög skyddsnivå är sjöarna Hyen (ytvattentäkt för kommunen), Malmjörn, Ottnaren, Ältebosjön och Sälgsjön vid Sälgsjönäs. Exempel på vattendrag är Hoån, Lugneån, Getån och Hyttbäcken. I de tre sistnämnda vattendragen finns det skyddsvärda öring stammar. Det finns också i de lokala hälsoskyddsföreskrifterna för kommunen restriktioner för anläggande av avlopp. Inom ett område av 100 meter från strandlinjen till sjöarna Hyn, Tolven, och Hammardammen med mellanliggande vattendrag är det inte tillåtet att anlägga avloppsanordning med vattenklosett ansluten. Denna bestämmelse omfattar även hela Malmjärns tillrinningsområde. För att anlägga BDT-avlopp inom ovannämnda sjöar råder tillståndsplikt.

Kommunens ställningstaganden

- Hofors kommun ska arbeta fram en VA-plan.
- Enskilda avlopp har en begränsad livslängd och reningsförmågan i anläggningen försämrats över tid. Enskilda avlopp med ansluten vattenklosett ska därför få tillsyn vart 10 år.
- Där kommunalt vatten och avlopp inte kan byggas ut bör gemensamma avloppsanläggningar eftersträvas.

Dagvatten

Dagvatten är tillfälligt förekommande regn-, smält- eller framträngande grundvatten som avrinner på markytan eller via diken eller ledningar till recipient eller reningsverk. En av de komplexa frågorna med dagvatten är det varierande flödet. Ett kraftigt regn i en urban miljö ger upphov till stora mängder vatten som kan generera kraftiga flöden till de mottagande vattendragen. På vägen dit kan dagvattnet förorenas av bland annat trafik, koppartak, förzinkade stolpar, grönytor besprutade med bekämpningsmedel med mera och kan därför innehålla tungmetaller, oljor, organiska miljögifter och näringsämnen. När naturmark exploateras ändras

vattnets naturliga avrinning, den naturliga infiltrationen i marken minskar och en större del av nederbördsmängderna bildar dagvatten i stället för att transporteras till grundvattnet. I stadsmiljöer finns därför ett behov av att avleda dagvatten eftersom avrinningsmönstret är förändrat jämfört med i naturmiljö. Traditionellt har denna avledning skett i täta ledningar under mark. För att kunna möta de krav som ställs av ett förändrat klimat, vid ökad bebyggelse och förtätning samt en önskan om icke förorenade recipienter eftersträvas numera en hantering av dagvatten i ett mer komplext system med både öppna dagvattenanläggningar, översvämningssytor och planteringar.

Genom att synliggöra dagvattnet kan biologiska, estetiska och pedagogiska värden tillföras den urbana miljön samtidigt som en rening av dagvattnet sker och systemet, förutsatt rätt utformat och dimensionerat, blir mindre sårbart i händelse av extrema nederbördstillfällen. En hållbar dagvattenhantering i Hofors kommun ska långsiktigt skapa värden för samhället och minimera negativ påverkan på våra ekosystem och människors hälsa. Hofors kommun har idag ingen dagvattenstrategi eller något annat styrdokument för dagvattenhanteringen. Som stöd vid all om- och nybyggnad samt för åtgärder i den befintliga miljön bör en dagvattenstrategi tas fram.

Ställningstaganden dagvatten

- Dagvattenhanteringen ska vara anpassad efter förändrade klimatförhållanden med intensivare nederbörd och höjda vattennivåer i sjöar och vattendrag.
- Hanteringen ska vara fokuserad på integrerade enkla och småskaliga lösningar, på såväl allmän mark som på kvartersmark.

- I större skala bör dagvatten ses som en resurs som synliggörs och integreras i den byggda miljön för att skapa attraktiva och funktionella inslag i planerade tätortsnära miljöer och stärka gröna strukturer.
- För att begränsa utsläpp av miljöfarliga ämnen via dagvatten ska särskilt fokus läggas på dagvattenåtgärder vid platser som förväntas

alstra dagvatten med högre föroreningskoncentrationer. Sådana platser kan vara till exempel, större parkeringsytor, större gator och platser för snöupplag.

- Dagvattnet ska fördröjas och omhändertas i öppna lösningar lokalt, både inom kvartersmark och allmän mark, så långt som möjligt innan det går vidare till samlad avledning från platsen.

Avfallshantering

Gästrike återvinnare är ett kommunalförbund med uppdrag att ansvara för insamling, behandling och information när det gäller hushållsavfall i kommunerna Ockelbo, Gävle, Hofors, Sandviken och Älvkarleby. I Hofors kommun finns en återvinningscentral på Edskevallsvägen 10, för grovsopinsamling av farligt avfall, deponiavfall, elavfall, trädgårdsavfall med mera. Det finns också 10 återvinningsstationer i Hofors kommun: på Bryggaregatan, Brännkärrsgatan, Rönningegatan/Östra parkgatan, Munteboleden, Södra Vägen/Hagmarksgatan, samt i Fagersta By, Robertsholm

och Barkhyttan. I Torsåker finns två återvinningsstationer. Vid återvinningsstationerna hanteras förpackningar av plast, metall, glas, kartong och papper.

KRETSLOPPSPLANEN

2021 antogs en ny Kretsloppsplan i Hofors (Kretsloppsplan 2021-2025). Syftet med planen är att bidra till en cirkulär ekonomi där vi minskar uttaget av nya naturresurser och istället använder material i ett kretslopp. Planen ska skapa en tydlig riktning och goda förutsättningar för en hållbar användning av resurser och därmed bidra till

att uppfylla nationella och globala hållbarhetsmål. Den ska leda till tydliga förbättringar när det gäller att förebygga avfall, minska gifter i ett kretslopp, återanvända, återvinna samt hålla rent och snyggt. Planen är också tänkt att vara ett viktigt verktyg och tydligt stöd som leder till genomförande och resultat i hållbarhetsarbetet i kommunens verksamheter och i övriga samhället. Kretsloppsplanen syfte är också att utveckla samverkan, engagemang och arbetsprocesser samt bidra till stolthet, attraktionskraft och en bra plats att uppleva, bo och verka på - nu och i framtiden.

Kretsloppsplanen är en lagstadgad plan som alla kommuner i Sverige ska ha. Kretsloppsplanen beslutas av Kommunfullmäktige och vänder sig främst till kommunen och dess verksamheter, men andra viktiga målgrupper är fastighetsägare, myndigheter, intresseorganisationer, näringsliv och kommuninvånare. Vi är många som tillsammans kan bidra till att nå målen och vägen till att förverkliga Kretsloppsplanen består av konkreta åtgärder och beteendeförändring. Dels i form av beteenden med direkt koppling till målen, dels i form av organisatorisk beteendeförändring som att arbeta tillsammans i nya konstellationer, ändra rutiner och dela erfarenheter. Planens innehåll är till stor del gemensamt i Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby kommuner, men vissa delar är kommunspecifika. Planen innehåller fem målområden och sju nycklar till framgång. En av nycklarna till framgång är tidig och hållbar fysisk planering. En väl fungerande avfallshantering är grundläggande för att undvika olägenhet för människors hälsa och för miljön, och för att åstadkomma cirkulära flöden av produkter och material. Det senaste decenniet har

fokus alltmer riktats mot att avfall i första hand ska förebyggas och minimeras vilket delvis kräver andra lösningar än hur avfallsinsamlingen skett historiskt. Planeringen behöver beakta att alltmer avfall ska källsorteras och samlas in nära bostaden, samtidigt som man ofta bygger tätt och yteffektivt. Transporter och tung trafik bör undvikas nära bostäderna, samtidigt som vikten av en hållbar arbetsmiljö blir allt tydligare. I takt med att komplexiteten ökar både vad gäller själva avfallet och hela dess hantlingskedja, så blir också betydelsen av att få med avfall tidigt i planeringsprocesserna viktigare. Det kan handla om allt från att reservera ytor för större anläggningar såsom biogasanläggningar, återvinningscentraler och omlastningsstationer, till att skapa funktionella lösningar för enskilda byggnader eller kvarter. I planeringen av avfallskedjan finns det många aspekter som behöver beaktas, såsom miljö, tillgänglighet, arbetsmiljö, buller, transporter med mera. De behöver också samordnas med övriga områden, aspekter och behov som ingår i den fysiska planeringen. Det förutsätter en god samverkan på flera nivåer mellan dem som

ansvarar för avfallsfrågorna och övriga aktörer såsom kommunernas planerare, bygglovshandläggare och miljöstrateger, byggaktörer, fastighetsägare med flera. En sådan samverkan behöver bedrivas aktivt och medvetet och en gemensam grund behöver sättas för hur arbetet ska gå till och hur ansvaret fördelas. Med en välfungerande dialog och samsyn ges goda förutsättningar för att skapa system som gagnar både människor och miljön samt bidrar till ökad cirkularitet och ett effektivt resursutnyttjande.

kommunens ställningstagande

- God samverkan på flera nivåer mellan dem som ansvarar för avfallsfrågorna och övriga aktörer såsom samhällsplanerare, bygglovshandläggare och miljöstrateger, byggaktörer, fastighetsägare med flera måste eftersträvas. En sådan samverkan behöver bedrivas aktivt och medvetet och en gemensam grund behöver sättas för hur arbetet ska gå till och hur ansvaret fördelas.
- All nybyggnation och ombyggnation ska vara

anpassad för optimal avfallshantering avseende källsortering, tillgänglighet och säkerhet. Samhällsanpassade lösningar för avfallshantering kan innebära att tidigare praxis behöver anpassas mot nytt tänkande och teknik.

- Lösningar för att främja förebyggande av avfall ska eftersträvas, till exempel kvartersnära återanvändning och prylbibliotek. Vad detta innebär behöver utgå från förutsättningarna på

den specifika platsen och kan definieras i samråd mellan inblandade parter. Gemensamma lösningar kan bli vanligare och behöver planeras i god tid.

- Avfallsfrågorna ska ges utrymme genom hela kedjan i kommunens fysiska planering, från översiktsplan till bygglov.
- Genom fysisk planering kan förutsättningar skapas för förebyggande, återanvändning och återvinning av avfall.

Energi

ENERGI OCH KLIMATPÅVERKAN

Under 2017 fattade riksdagen beslut om ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige med nya klimatmål till 2030, 2040 och 2045, en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018. Det långsiktiga klimatmålet innebär att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser betyder att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av el och denna bör sedan kopplas till översiktsplanen så att energisektorns mark- och vattenbehov kan tillgodoses. Hofors kommun saknar idag en aktuell energiplan, en sådan ska därför arbetas fram.

ENERGIFÖRSÖRJNING OCH ENERGI-HUSHÅLLNING

Bebyggelse och byggnadsverk som för sin funktion kräver tillförsel av energi ska enligt plan- och bygglagen lokaliseras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen. Översiktsplanen bör bidra till att skapa förutsättningar för ett minskat energibehov och en trygg och hållbar energiförsörjning. Som en del av regeringens energioversenskommelse från 2016 fastställdes ett mål om 100 procent förnybar energiproduktion till 2040. En ökad elproduktion från förnybara källor är därför, enligt Energimyndigheten, ett nationellt intresse, som

måste få tillgång till mark- och vattenområden. Energimyndigheten skriver följande på sin hemsida: Idag pekar Energimyndighetens scenarier på att det kan komma att krävas en utbyggnad av förnybar elproduktion på upp emot 100 terawattimmar i årlig energivolym för att täcka behoven till år 2040. Det kräver en fortsatt utbyggnad av både vindkraft och elnät. Många av dagens anläggningar kommer att behöva ersättas inom 15-20 år på grund av åldersskäl. I Länsstyrelsens energi- och klimatstrategi ses länets möjligheter att bidra till utbyggnaden som en möjlighet att skapa goda förutsättningar för länets näringsliv att utvecklas. Det finns god potential att bidra till ökad grad av självförsörjning energimässigt. Under 2017 var elproduktionen i länet 92 procent av förbrukningen i länet (förnybart producerad el). I Hofors finns goda förutsättningar att producera el och värme från förnybara resurser som sol, vind, vatten och biomassa. Idag finns inga kända planer i kommunen för någon storskalig eller ytkrävande produktion av bioenergi, inklusive biogas, eller solenergi. Det finns två värmeverk i Hofors kommun, ett i Hofors och ett i Torsåker. Fjärrvärmens produceras huvudsakligen via förbränning av flis (Hofors) och pellets (Torsåker) som ju är fossilfria bränslen. Som reserv- och spetskraft nyttjas eldningsolja. Det finns sex mindre vattenkraftverk i kommunen. Alla ligger i Hoån och heter Berg nedre, Berg Övre, Dammfallet, Gammelstilla Bruk, Hofors och Tjärnäs.

FJÄRRVÄRME

Inom Hofors kommun finns fjärrvärme i Hofors och Torsåkers tätorter. Dessa drivs av två producenter av fjärrvärme, Värmevärden

i Hofors och Bionär i Torsåker. Inom Hofors tätort är fjärrvärmesätet på sina håll av äldre standard och det kan komma att behövas en del underhåll i framtiden, även om ledningarna inte är i akut behov av underhåll. De största utmaningarna kring utbyggnad av fjärrvärmesätet är ekonomin då anslutningsavgiften inte täcker hela utbyggnaden. I de mer perifera lägena i tätorten finns de största utmaningarna geografiskt sett med en utbyggnad av fjärrvärmesätet, medan det inom tätorten inte är några större problem att förtäta med mer bebyggelse. Exempel på områden där utmaningarna är störst utifrån fjärrvärmens perspektiv med att exploatera för mer bebyggelse är Robertsholm och Böle. I Böle finns idag fjärrvärme men det kan finnas begränsningar utifrån kapacitet om det sker nybyggnation. För att förenkla anslutning är det en fördel om bebyggelse kan lokaliseras dit det redan finns befintlig infrastruktur för fjärrvärme. Det är också fördelaktigt om det som ska uppföras i form av bostäder etc. byggs i större volymer för att det ska fungera bättre ekonomiskt.

ELNÄT

Inom Hofors kommun finns stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnäten är de nationella luftburna näten och har vanligtvis 220 kilovolt. Regionnäten är också luftburna och har vanligtvis 130 kilovolt. Lokalnäten är både nedgrävda elkablar men även luftburet och har lägre elkapacitet. En 200 kilovolt stamnätsledning finns idag väster om Hofors i närheten av Hofors idrottsplats. Stamnätsledningen går i nord-sydlig riktning, i söder mot Horndal och i norr vidare mot västra Hälsingland. Stamnätet ägs av Svenska kraftnät och är det enda

stamnätet inom Hofors kommun. Inom Hofors kommun finns även regionnäten som ägs av Vattenfall. De finns bland annat i öst-västlig riktning genom Hofors tätort samt i nord-sydlig riktning i närheten av Torsåker. Ledningarna är vanligtvis på 130 kilovolt. Nätägare i Hofors kommun är Svenska kraftnät för stamnätet, Vattenfall för regionnäten och Hofors elverk för lokalnätet. I området kring Gammelstilla ägs lokalnätet av Vattenfall och i resterande delen av kommunen är det Hofors elverk.

VINDKRAFT

Det finns en vindkraftpark med fyra vindkraftverk i Hofors kommun. Kommunen har utnyttjat sitt veto (möjlighet i miljöbalken för berörd kommun att säga nej till ett vindkraftsprojekt) och sagt nej till planerade parker på Söderåsen (2013) och i Tjärnäs (2015). Det finns inga pågående projekt och det finns inga riksintresseområden

för vindkraft i kommunen men två områden pekas ut i översiktsplanen som lämpliga för etablering av vindkraftverk: Kaptensberget och Tjärnäsberget (se digitala kartor). Enligt Gävleborgs energi- och klimatstrategi 2020-2030 är en ökad utbyggnad av vindkraften i Gävleborg högst prioriterat för att länet ska nå de regionala klimatmålen samt kunna exportera förnybar energi till andra regioner och länder med sämre förutsättningar. Med nuvarande utbyggnadstakt av vindkraften skulle Sverige fyrdubbla vindkraftsproduktionen från drygt 17 terawattimmar till 70 terawattimmar år 2030. Det är i nivå med Energimyndighetens scenario om 90 terawattimmar till 2040-talet. Om även Gävleborg skulle fyrdubbla sin vindkraftsproduktion skulle den uppgå till 5,84 TWh 2030. Vindkraften i Gävleborg har ökat kraftigt de senaste åren. Detta är koncentrerat främst till Ljusdals och Ockelbos

kommuner medan det bland annat i Gävle kommun inte finns något vindkraftverk. Hofors kommun har begränsade förutsättningar för utvinning av vindkraft. Vindkraftsutbyggnad med tillhörande väg- och ledningsdragning kan ge oönskade effekter genom påverkan på landskapsbilden, natur-, kultur-, miljö- och friluftslivsvärden, samt lokal påverkan genom ljud och skuggor. Det finns olika storlek på vindkraftverk, med olika påverkan och olika krav på hanteringen vid etablering.

Kommunens ställningstaganden

- Det är viktigt att behovet av mark för produktion och distribution för förnyelsebar energi tillgodoses i den fysiska planeringen. Vid förändringar av och nyetablering av förnybar energi ska hänsyn tas till natur-, kultur- och landskapsvärden, samt turism och friluftsliv.
- I Hofors kommun skall energisystemet vara säkert och långsiktigt hållbart, vilket innebär att energin används effektivt och utgår från förnyelsebara energikällor. Kommunens målsättning är att långsiktigt trygga en hållbar energiförsörjning för de som bor och verkar i kommunen.
- Solcellsparker är särskilt lämpliga på redan i anspråktagen mark som ledningsgator eller där annat rationellt nyttjande är svårt.
- Ledningar för teknisk försörjning ska så långt som möjligt samord-

nas med redan ianspråktaga korridorer för kraftledningar, vägar, järnvägar i landskapet. Värdefulla områden för naturvård och kulturmiljövård ska så långt som möjligt undvikas.

- Vid förändringar i kraftledningsnätet bör ledningarna där så är möjligt förläggas som markkabel. Det är särskilt angeläget i områden med känslig landskapsbild och där väsentliga natur- eller kulturvärden kan påverkas negativt av luftledning.
- Kommunen har pekat ut Kaptensberget och Tjärnäsberget som lämpliga områden för etablering av vindkraftverk
- Medelstora och stora vindkraftsanläggningar ska inte tillåtas i tätbebyggda områden, i småbrutet odlingslandskap och vid sjöar och vattendrag

(med omgivande stränder).

- Detaljerad utredning om platsens förutsättningar ska alltid göras vid vindkraftsetableringar. Befintlig struktur av vägar och elnät ska utnyttjas så långt som möjligt i samband med vindkraftsetableringar.
- Tillkommande dragning av elkabel, vägdragning och/eller vägförstärkning för vindkraftens behov ska ske med hänsyn till topografi, natur-, kulturmiljö- och landskapsvärden, samt till våtmarker.
- Ett rekommenderat avstånd på 1200 meter bör finnas till bostadsbebyggelse från stora och medelstora vindkraftsanläggningar.
- Vid detaljplanläggning och bygglovsprövning i närheten av ett elnät i kommunen ska samråd hållas med berörd elnätsägare.

Materialförsörjning berg och grus

Berg- och grusmaterial (ballastmaterial) används till vägar, byggnader och andra anläggningsarbeten. I Hofors finns tre bergtäkter (Hästbo, tillstånd till 2040-12-31, Solberga tillstånd till 2035-06-30, och Igeltjärn 2028-12-31) och en berg-

och moräntäkt (Åglappen, tillstånd till 2042-12-31). Hästbotäkten ligger ca sex kilometer söder om Torsåker. De övriga tre ligger nordost om Hofors och norr om E16 på ett avstånd på fem till nio kilometer från centralorten. Be-

fintliga täkter innebär liten risk för bullerstörning då avståndet är långt till närboende. I detta sammanhang är det en fördel med en stor relativt glesbefolkad kommun.

Kommunens ställningstaganden

- Det är viktigt att även i framtiden ha en hållbar materialförsörjning av berg- och grusmaterial. För att uppnå det har kommunen följande planeringsriktlinjer:
- *Användningen av naturgrus behöver minska.* Naturgrus-avlagringar är av stor betydelse för dricksvattenförsörjning, energilagring och att natur- och kulturlandskapet ska bevaras. För att uppfylla miljömålen är det viktigt att uttaget av naturgrus begränsas. Lagstiftningen för naturgrustäkter har skärpts i miljöbalken och det innebär bland annat att

naturgrustäkter inte får tillstånd om det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material för det avsedda användningsområdet. Dessutom finns en särskild skatt på naturgrus.

- *Återvinning av schaktmassor behöver öka.* En miljö- och hälsomässigt säker ökad återvinning av schaktmassor är ett viktigt bidrag till en förbättrad resurshushållning. Materialet bör finnas nära avsättningsområdet och störningar från täktverksamheter ska förebyggas. Det finns fyra täkter i Hofors kommun

så förutsättningarna för att transporter ska bli korta finns. Vid behov kan också material transporteras från angränsande kommuners täkter. Kommunen kan inte styra täktförekomsten, men genom att inte planera för boende i närområdet för befintliga täkter kan störningar förebyggas. SGU:s kartläggning av områden med bra bergkvalitet är ett bra underlag. Exploatering i dessa områden behöver undvikas. Genom att det finns många sammanhängande obebyggda områden finns goda chanser för en fortsatt hållbar materialförsörjning.

Skola och förskola

År 2018 färdigställdes rapporten «Framtidens skola i Hofors Kommun Analys och förslag, 2018-01-18». Analyser som tidigare genomförts hade påvisat ett behov av en översyn av kommunens skollokaler då dessa upplevdes omoderna, otillräckliga och inte uppfyllde kraven på framtidens skola ur ett pedagogiskt perspektiv. Denna rapport var resultatet av en utvärdering av kommunens skolbestånd samt en programprocess med utvalda personer som verkar i kommunen. Rapporten grundar sig i elevantalet år 2017, någon framskrivning utifrån en ökning om 1000 invånare fram till 2040 gjordes inte i denna. I rapporten identifierades följande målsättningar för skolan i framtiden:

- Stimulerande miljöer för lärande för eleverna.
- Stimulerande arbetsmiljöer för lärare.
- Flexibla lokaler ur elevantalperspektiv.
- Trygga lokaler.
- Dynamisk och modern skola.
- »Skolan mitt i byn».
- Varierande lärmiljöer.
- Utemiljö - åldersanpassad, stimulera rörelse
- Flexibel inredning

UTREDNINGEN FÖRESLOG FÖLJANDE:

- Omdisponering av upptagningsområden enligt arbetshypotesen.
- Om- och tillbyggnad på Petreskolan, som blir en 4-9 och särskola.
- Lillåskolan och Värnaskolan blir F-3 skolor.
- Solbergaskolan kvarstår som en F-6 skola.

I dag 2021 ser vi en ökning av antalet barn i kommunen. En utbyggnad av förskoleplatser i centrala Hofors tätort behövs därför. I Torsåker kan det behöva tillkomma mer platser inom förskolan om antalet barn ökar. Kommunen bedömer idag 2021 att läget är ansträngt i Torsåker. Förutsättningar för att skapa fler platser i Torsåker behöver därför beaktas i den fysiska planeringen. När bostadsområden planeras medför detta ofta ett behov av förskolor och skolor. Därför är det viktigt att lyfta in denna aspekt i planprocessen för nya bostäder. I vissa fall kan nya områden kräva att mark avsätts för skola- och förskola. När nya bostäder planeras behöver trafiksäkerheten beaktas. E16 är idag en barriär för många av eleverna i kommunen på sin färdväg mellan hemmet och skolan. Utifrån dagens andel barn av den

totala befolkningen i kommunen har antalet vid ett scenario där 1000 fler invånare tillkommit beräknats. Utifrån detta skulle det innebära:

- 74 barn i förskolan vilket motsvarar ungefär fem stycken avdelningar. Lokalmässigt är det att jämföra med Lillå nya förskola som kommer ha sex avdelningar.
- 127 nya elever i grundskola utspjutt i alla årskurser bedömer kommunen skulle innebära en halv skola till i jämförelse med de lokaler/enheter som finns i kommunen idag.

Kommunens ställningstaganden

- Rapporten »Framtidens skola» ska fortsätta implementeras i kommunens skolplanering.
- En utbyggnad av förskoleplatser i centrala Hofors tätort behövs.
- I Torsåker kan det behöva tillkomma mer platser inom förskolan om antalet barn ökar.
- Behovet av skola och förskola ska vägas in tidigt i planeringsprocessen när nya bostäder planeras.
- När nya bostäder planeras behöver trafiksäkerheten beaktas utifrån perspektivet en säker skolväg.

Omsorg

Idag har omsorgen i kommunen god kapacitet men vissa lokaler uppfyller inte dagens krav och behöver renoveras och förnyas. Behoven ser annorlunda ut idag än tidigare, många är friska högre upp i åldrarna. De äldre (80+) ökar markant i antal. 70 + boenden kommer bli mer och mer populärt eftersom det är ett bekvämt alternativ för många. I framtiden är det troligt att dessa typer av boenden allt mer kommer ersätta det traditionella äldreboendet för personer som inte har fått ett biståndsbeslut. Generellt kan moderna boenden med god standard i form av tillgänglighet och hygienutrymmen underlätta för hemtjänst och medföra att bostadsanpassningar undviks.

Ett nytt särskilt boende (SÄBO)

är beslutat vid Västerhöjden. När detta är byggt kommer kommunen ha god kapacitet för framtiden. I framtiden vill kommunen också bygga verksamhetsanpassade bostäder för personer med funktionshinder i närheten av det nya särskilda boendet för äldre vid Västerhöjden. Läget är gynnsamt ur ett kollektivtrafikperspektiv och bildar ett sammanhängande område med liknande verksamheter. I Torsåker är lokalerna på Spelmannen idag inte anpassade efter dagens behov och normer, vilket medför att detta boende behöver rustas. De nuvarande boendena för personer med funktionshinder, Orion och Mira är utdömda och flytt genomförd till övre plan på ett av de särskilda boendena på Granvägen i Hofors. I framtiden behövs fler mötesplatser

mellan äldre och yngre, dessa behövs för att bryta isolering för ensamma personer samt för att stärka integrationen.

Kommunens ställningstaganden

- Ett nytt särskilt boende för äldre är beslutat vid Västerhöjden. När detta är byggt kommer kommunen ha god kapacitet fram till 2040.
- Verksamhetsanpassade bostäder för personer med funktionshinder bör tillkomma i området vid Västerhöjden.
- I Torsåker är lokalerna på Spelmannen idag inte anpassade efter dagens behov och normer, vilket medför att detta boende behöver rustas.

Kultur och fritid

Kommunen ska tillgodose att det finns möjligheter för invånarna till rörelse, träning och friluftsliv i både tätortsnära lägen och ute i skog och mark. Det ska finnas något för alla, både för spontanidrott, ledarledd idrott, naturliv och friluftsliv oavsett ålder, funktion och kön. För folkhälsans skull behövs platser med enkla redskap och aktiviteter då det skapar förutsättningar för mer spontan idrott och rörelse. Kommunen värnar om de områden för natur- och friluftsliv som även kan ses som besöksmål, hit hör området runt Edske masugn, By-sjön, Stollenområdet, motions- och skidspår, parker, vandringsleder och naturområden. På sikt behöver även möjligheterna till ytterligare idrottshallar diskuteras. Det ska finnas förutsättningar och lokaler

där det ges möjligheter för kulturaktiviteter och kulturella uttryck i kommunen. Det ska finnas förutsättningar för musik, teater, konst, film som riktar sig till alla åldrar och alla intressen. Vi behöver ha kulturen som en naturlig del i de beslut vi fattar i samband med exempelvis renoveringar, ombyggnationer och nybyggnationer av de lokaler vi använder för kommunal verksamhet. Kulturen ska vara tillgänglig för alla.

Kommunens ställningstaganden

- Det är i framtiden nödvändigt att det finns möjligheter för invånarna i kommunen till rörelse, träning och friluftsliv i både tätortsnära lägen och ute i skog och mark.
- I kommunen ska det finnas förutsättningar och lokaler där det ges möjligheter för kulturaktiviteter och kulturella uttryck.
- Kulturen är en naturlig del i de beslut vi fattar i samband med exempelvis renoveringar, ombyggnationer och nybyggnationer av de lokaler vi använder för kommunal verksamhet.

Civilt försvar

Det civila försvarets syfte är att samhället ska fungera vid höjd beredskap och i krig. Målen för det civila försvaret är att, värna om civilbefolkningen, säkerställa att de samhällsviktiga funktionerna fungerar och bidra med hjälp till Försvarsmakten vid ett väpnat angrepp. Idag följer kommunen "Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt

försvar 2018-2020" mellan Sveriges kommuner och regioner och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Kommunen arbetar med utbildning/kompetenshöjning, säkerhetskyddsfrågor och krigsorganisation. Kommunen har påbörjat diskussioner om vilka uppgifter som kan bli aktuella inom totalförsvaret. Organisationen för arbete är att det leds av säkerhetsfunktionen

inom kommunen men bedrivs inom berörda verksamheter.

Kommunens ställningstaganden

- Kommunen ska följa "Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020"

Totalförsvaret

Försvarsmakten har som sektorsmyndighet ansvar för att peka ut områden som behövs tas i anspråk för totalförsvarets militära anläggningar. För totalförsvarets civila del ansvarar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) för att identifiera mark- och vattenområdet av riksintresse. Områden som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar ska, i enlighet Miljöbalk 3 kap 9 §, i största möjliga mån skyddas mot åtgärder som kan försvåra

tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Behövs ett område för totalförsvarets anläggningar ska det enligt Miljöbalk 3 kap 10 § ges företräde framför andra riksintressen.

Riksintressen för totalförsvaret kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplaner, i andra fall inte. Hofors kommun berörs inte av några öppet redovisade riksintressen för totalförsvaret. Hela landets yta är dock samrådsområde med Försvarsmakten för objekt högre

än 20 meter utanför tätort och 45 meter inom tätort. Försvarsmakten ska kontaktas tidigt i plan- miljö och bygglovsärenden som berör höga objekt.

Kommunens ställningstaganden

- Försvarsmakten ska kontaktas tidigt i plan- miljö och bygglovsärenden som berör höga objekt.

Elektronisk kommunikation

Tillgången till internet är en förutsättning för att vara en del av samhället och ta del av viktig samhällsservice. I framtiden kommer sannolikt en stor del av våra välfärdstjänster att utgå från den digitala infrastrukturen. "Ett helt uppkopplat Sverige år 2025" är det nationella målet som anges i regeringens bredbandstrategi. Ett av delmålen i strategin var att 95 % av landet år 2020 skulle ha tillgång bredband med en hastighet på minst 100 Mbit/sekund. Idag har omkring 86 % av kommunen möjlighet till fast bredbandsupp-

koppling via ADSL, kabel-tv eller fiber, varav cirka 67 % har tillgång till eller direkt närhet till 100 Mbit/

sekund. Internet är en viktig förutsättning för att kunna bo och verka, oavsett var i landet du bor. För att en landsbygds kommun som Hofors ska vara attraktiv och utvecklas är uppkopplingen en förutsättning.

Telemaster

Det krävs bygglov för att uppföra, flytta, eller väsentligt ändra en radio- eller telemast eller ett torn. Lovplikten gäller både inom och utanför detaljplanlagt område. Med radio- eller telemast avses en konstruktion som bär upp en eller flera antennanordningar. Tornen

kan vara av många slag, till exempel telekommunikationstorn, vattentorn, utsiktstorn, trafiklednings-torn, radartorn eller fyrar. Till torn kan också gruvlarar och kyltorn vid kraftverk räknas.

Det finns undantag från lov-plikten för radio- och telemaster och torn som är mindre och som är avsedda endast för en viss fastighet. Det finns även undantag för anläggningar som är avsedda totalförsvaret.

Det krävs inte bygglov för en liten mast eller ett litet torn som endast är avsedd för en viss fastig-hets behov. Exempel på sådana an-läggningar är centralantennerna på ett bostadshus, antenner som sätts upp av radioamatörer eller en vanlig parabolantenn. Om en anläggning är mindre eller inte, måste bedömas

i varje enskilt fall bland annat med hänsyn till anläggningens påverkan på omgivningen.

Nu pågår utbyggnaden av 5G master. Hofors kommun är positiva till utbyggnaden och anser att det kan fungera som ett komplement till bredbandsutbyggnaden för vissa

områden. Masterna som levererar 5G har begränsad räckvidd och det är därför viktigt att masterna handläggs för varje enskilt fall men även att en helhetsbild finns för etablering av telemaster.

Kommunens ställningstaganden

- En kommunal bredbands-strategi ska tas fram inom Hofors kommun som säkerställer att de nationella målen uppfylls. Dessa bör även vara kopplade till regionens bredbandsplan.
- Vid ansökan om master till kommunen bör om möjligt

operatörer samarbeta för att ha gemensamma master och undvika att flera master sätts upp i ett och samma område.

- I områden med känslig landskapsbild eller stadsbild ska masterna döljas så långt som möjligt.

Civil luftfart och höga objekt

Höga byggnader kan påverka omgivningen på många olika sätt. Bland annat avseende stads- och landskapsbild men även kultur-miljövärden. Det kan även påverka viktiga samhällsviktiga funktioner som exempelvis riksintresse för luftfart eller riksintresse för total-försvaret. Hofors kommun befinner sig inom riksintresseområde för "MSA yta" som utgår från flygplat-

sen i Borlänge. Därför behöver be-byggelse som uppförs i kommunen ta hänsyn till denna.

Innan ett högt objekt uppförs ska alla berörda inom luftfarten ges möjlighet att yttra sig. Höga objekt kan bland annat påverka flygsä-kerhet och tillgänglighet kring flygplatser men även påverka navi-gationsanläggningar för luftfarten i områden långt från flygplatsen.

Kommunens ställningstaganden

- Till höga objekt räknas objekt som är 20 meter eller högre. Höga objekt kan bland annat vara byggnader, master, vindkraftverk och tillfälliga föremål, till exempel byggnadskranar. Vid detaljplanering av höga objekt ska samråd ske med berörda aktörer som aktuella flygplatser, Luftfartsverket, Trafikverket och Försvarsmakten.

Nationella och regionala lagar, mål och riktlinjer

PLAN- OCH BYGGLAGEN (PBL)

I plan- och bygglagen (2010:900) finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden. I denna lag finns hela systemet med samhällsplanering och byggande. I detta ingår översiktsplaner, detaljplaner och bygglovsförfarandet. Lagen ställer många krav på översiktsplanens innehåll. Översiktsplanen är därför till stor del styrd av denna lag.

MILJÖBALKEN

Miljöbalken innehåller många av de bestämmelser som kommunen ska förhålla sig till i sin planering. I miljöbalken finns grundläggande bestämmelser för hushållning om mark- och vattenområden (3 kap), särskilda bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden (4 kap), miljökvalitetsnormer (5 kap), miljöbedömningar (6 kap), strandskyddet (7 kap) samt bestämmelser om ianspråktagande av jordbruksmark (12 kap). Översiktsplanen tar därför hänsyn till denna lag genom att beskriva hur kommunen arbetar med frågorna som nämns ovan. Mer information finns i respektive kapitel.

AGENDA 2030

Agenda 2030 består av 17 globala hållbarhetsmål som tagits fram av FN. Flera av dessa påverkar kommunen genom sin översiktsplanering. Översiktsplanen

bidrar till miljömålen genom att ge förutsättningar att uppnå dem inom områden som vatten, hållbart resande och transporter, energieffektiva bostäder m.fl.

MILJÖMÅLEN

Det finns 16 miljökvalitetsmål som beslutats på nationell nivå. På regional nivå finns det också mål, som är de samma som de nationella. Dessa utgör en grund för länets miljöarbete. Hänsyn ska enligt plan- och bygglagen tas till dessa mål i översiktsplanen. Det finns ett åtgärdsprogram på regional nivå för åtgärder som syftar till att uppnå målen. År 2015 undertecknade Hofors kommun en överenskommelse med länsstyrelsen om åtaganden om utvalda åtgärder ur åtgärdsprogrammet. Översiktsplanen bidrar till miljömålen genom att ge förutsättningar inom områden som vatten, hållbart resande och transporter, energieffektiva bostäder m.fl. Det miljömål som har störst bäring på översiktsplanen är miljömålet god bebyggd miljö. Med ökande befolkning och bostadsbehov ses den täta staden som lösningen för många miljöproblem genom t.ex. minskat i anspråkstagande av jordbruksmark, minskad energianvändning och bättre nyttjande av befintlig infrastruktur. Den täta staden innebär dock att hälso- och säkerhetsproblem kopplade till luftföroreningar, buller och olyckor riskerar att uppstå när kommuner försöker exploatera i centrala lägen och längs trafikleder. Samhällsbyggandet i stort har därför en utmaning i att förena dessa behov, vilket också varit en fråga i denna översiktsplan.

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI

En ny regional utvecklingsstrategi (RUS) är under utarbetande. Förslaget till översiktsplan har samordnats med remissutgåvan av denna strategi.

ARKITEKTUR OCH GESTALTAD LIVSMILJÖ

Sedan den förra översiktsplanen antogs har propositionen 2017/2018:110 för arkitektur och gestaltad livsmiljö antagits av riksdagen. Innehållet i propositionen har varit en viktig källa till denna översiktsplan och ska prägla den framtida samhällsutvecklingen i kommunen. Propositionen för gestaltad livsmiljö kan sammanfattas i följande målbeskrivning:

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- det offentliga agerar förebildligt,
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas,
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla,
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

I propositionen pekas särskilt kommuner ut som genomförare av den nya arkitekturpolitiken. Kommunen har ett ansvar att agera förebildligt i sin roll som beställare och i skapandet av allmänna platser. Det är ett stort ansvar, men också nödvändigt i och med det kommunala planeringsansvaret. Arkitektur, form och design påverkar alla människor dagligen och handlar i grunden om livskvalitet, om att skapa värden, inte bara för beställaren och brukaren, utan även för det omgivande samhället och framtida generationer. Ett medvetet arbete med arkitektur kan bidra till att bryta segregation och utjämna socioekonomiska skillnader. Då krävs en omsorgsfull och långsiktig planering, både sett till den större helheten och till detaljerna, där det krävs hög kvalitet i varje enskild byggnad och plats som gestaltas. Begreppet Gestaltad livsmiljö omfattar förutom arkitektur, form och design även stadsbyggnad, konst och kulturmiljöer. En förutsättning för väl gestaltade livsmiljöer är att

ta ett helhetsgrepp kring de miljöer som vi delar, platser där människor växer upp, lever och åldras, genom att understryka allas rätt till en god livsmiljö, de gemensamma stadsrummens olika skalor, lager och värden samt lyfta fram gestaltningens betydelse för samhällsutvecklingen. Eftersom begreppet berör många sakområden och professioner inom kommunen är samarbete mellan olika kompetenser en grundförutsättning för bästa resultat.

ÖVERGRIPANDE GLOBALA TRENDER

Vi lever i en föränderlig omvärld. Globala och nationella trender som globalisering, demografiska förändringar, urbanisering, digitalisering och klimatförändringar har stor påverkan på kommunernas möjligheter att växa och förändrar villkoren för stat, regioner och kommuner att påverka sin utveckling. Översiktsplanen har utformats för att i så stor utsträckning som möjligt möta dessa utmaningar och möjliggöra för en hållbar samhällsutveckling.

Hållbar utveckling

En hållbar samhällsutveckling innebär att Hofors kommun ska utvecklas ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart. Det innebär att utvecklingen ska ske på ett sätt som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Ekologisk hållbarhet innebär en strävan efter balans mellan förbrukning av och tillgång på naturresurser, så att ekosystemens produktionsförmåga kan behållas och påverkan på naturen och människors hälsa ska begränsas. För Hofors kommun innebär detta att bebyggelsen ska vara tillräckligt tät för att ge underlag för gemensam infrastruktur och att inte ta in anspråk onödigt mycket mark, men också att den biologiska

mångfalden ska säkerställas. Därför är det viktigt med en balans mellan grönska och bebyggelse, och att vattenkvaliteten är god i sjöar, vattendrag och grundvatten. Ekologisk hållbarhet handlar också om klimatet. Klimatförändringarna är ett av vår tids mest angelägna globala miljöproblem. Det ändrade klimatet, orsakat av så kallade växthusgaser (utsläpp av främst koldioxid och metan) innebär ökad nederbörd, kraftigare svängningar i vädret och ökade temperaturer. Hofors kommun måste därför ta sin del av ansvaret för att minska utsläppen av växthusgaser och begränsa klimatpåverkan och dess effekter - men också ta höjd för vad dessa förändringar kan innebära för kommunens markanvändning. För att uppnå ekologisk hållbarhet ska kommunen aktivt verka för att Sveriges nationella miljömål uppfylls inom ramarna för sin egen verksamhet.

Social hållbarhet innebär ett samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls, som är långsiktigt stabilt och dynamiskt. Hofors kommun ska ha en god livsmiljö med tillgång till mötesplatser för boende, arbetande och besökare. För att Hofors ska vara socialt hållbart måste planeringen ta hänsyn till olika gruppers livssituation. Vardagslivet för Hofors kommuns invånare ser annorlunda ut beroende på kön, ålder, ekonomi, kulturell bakgrund och funktionsnedsättning, vilket ställer olika krav på samhällsplaneringen vad gäller exempelvis service och infrastruktur. Alla ska ha samma rättigheter och möjligheter att röra sig fritt och verka i samhället.

Ekonomisk hållbarhet handlar om det nuvarande och framtida värdet av naturresurser - som exempelvis dricksvatten och jordbruksmark - och hur detta förvaltas. Det handlar om att hålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Utmaningar

Sedan den förra översiktsplanen har befolkningen minskat med 100 invånare. Över tid har den totala befolkningen sjunkit sedan 1970-talet. Inför de kommande 30 åren är prognosen enligt Region Gävleborg att invånarantalet kommer stabilisera sig kring denna nivå (ca 9500 inv). Kommunen har, likt många andra kommuner, en utmaning i att andelen av befolkningen som inte förvärvsarbetar ser ut att öka. Enligt Region Gävleborgs befolkningsprognos 2019-2050 kommer försörjningskvoten, antal

personer som behöver försörjning per 100 personer i arbetsför ålder, att öka från 88 idag till 98 år 2030. Fram till 2040 kommer försörjningskvoten att fortsätta öka till 101, för att tio år senare, 2050, återigen ha sjunkit till 97. Sammantaget innebär detta att underlaget för skatteintäkter minskar, vilket ger sämre förutsättningar för att kunna hantera den kommunala servicen. Den politiska styrgruppen har identifierat följande områden där kommunen har utmaningar i framtiden:

- Starkare och robustare näringsliv
- Förbättrad attityd till lärande
- Förbättrad kollektivtrafik
- Ökad jämlikhet och jämställdhet
- En större närvaro av service

Översiktsplaner som upphör att gälla

Följande översiktsplan upphör att gälla i samband med att denna antas: Översiktsplan för Hofors kommun, antagen av kommunfullmäktige 2010-06-14 § 67

